

STORTINGET

Innst. 6 S

(2019–2020)

**Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020,
kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5)**

Prop. 1 S (2019–2020)

Innhold

Side

1. Sammendrag	1
1.1 Innledning	1
1.2 Regjeringens budsjettforslag.....	1
1.3 Stortingets vedtak om rammesum.....	5
2. Komiteens merknader	5
2.1 Komiteens generelle merknader.....	5
2.1.1 Generelle merknader fra Høyre og Fremskrittspartiet.....	5
2.1.2 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet	5
2.1.3 Generelle merknader fra Senterpartiet	7
2.1.4 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	9
2.2 Merknader til de enkelte kapitler	9
2.2 Kap. 45 Norges institusjon for menneskerettigheter	9
2.3 Likestilling.....	55
2.4 Om anmodningsvedtak.....	55
3. Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 5	58
4. Forslag fra mindretall	66
5. Komiteens tilråding	67
Vedlegg 1 Rettebrev fra Justis og beredskapsdepartementet datert 31.10.2019	
Vedlegg 2 Rettebrev fra Justis og beredskapsdepartementet datert 22.11.2019	

STORTINGET

Innst. 6 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 1 S (2019–2020)

Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, fremmer i denne innstillingen forslag til bevilgninger på statsbudsjettet for 2020 under de kapitler som er fordelt til komiteen under rammeområde 5 ved Stortingets vedtak 15. oktober 2019, jf. Innst. 1 S (2019–2020).

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 5

Komitéinnstillingen omfatter alle administrasjonsgrener under Justis- og beredskapsdepartementet med unntak av kap. 480 Svalbardbudsjettet, samt kap. 490/3490 Utlendingsdirektoratet og kap. 491 Utlendingsnemnda. Kap. 480 inngår i rammeområde 4 (Utenriks), mens kap. 490/3490 og 491 er en del av rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling og bolig).

Komitéinnstillingen omfatter også kap. 45 Norges institusjon for menneskerettigheter, som er omtalt i Prop. 1 S (2019–2020) for Finansdepartementet.

Komiteen mottok brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 31. oktober 2019 og av 22. november 2019 med rettelser til proposisjonen. Brevene er vedlagt innstillingen her.

1.2 Regjeringens budsjettforslag

Nedenfor følger en oversikt over bevilgningsforslaget under rammeområde 5 slik det fremgår av Prop. 1 S (2019–2020) fordelt på kapitler og poster.

90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019–2020)
Utgifter			
<i>Stortinget og tilknyttede organ</i>			
45		Norges institusjon for menneskerettigheter	
	1	Driftsutgifter	25 700 000
<i>Høyesterett</i>			
61		Høyesterett	
	1	Driftsutgifter	116 138 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019–2020)
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>			
400		Justis- og beredskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	477 434 000
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting, <i>kan overføres</i>	34 593 000
	50	Norges forskningsråd	56 193 000
	70	Overføringer til private	12 315 000
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	14 889 000
410		Domstolene	
	1	Driftsutgifter	2 596 717 000
	21	Spesielle driftsutgifter	84 135 000
	22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, <i>kan overføres</i>	2 653 000
414		Forliksråd og andre domsutgifter	
	1	Driftsutgifter	231 486 000
	21	Spesielle driftsutgifter	36 998 000
430		Kriminalomsorgen	
	1	Driftsutgifter	4 780 033 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430, post 1</i>	92 054 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	195 036 000
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	83 608 000
	70	Tilskudd	30 231 000
432		Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter	
	1	Driftsutgifter	191 272 000
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	1	Driftsutgifter	18 622 616 000
	21	Spesielle driftsutgifter	137 495 000
	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	9 436 000
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	26 819 000
	25	Retur av asylsøkere med avslag og andre utlendinger uten lovlig opphold, <i>overslagsbevilgning</i>	95 528 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	950 030 000
	48	Tildeling fra EUs indre sikkerhetsfond (ISF), <i>kan overføres</i>	92 100 000
	70	Tilskudd	66 446 000
	71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	6 197 000
	73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	236 635 000
442		Politihøgskolen	
	1	Driftsutgifter	633 984 000
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	
	1	Driftsutgifter	982 580 000
445		Den høyere påtalemyndighet	
	1	Driftsutgifter	277 795 000
446		Den militære påtalemyndighet	
	1	Driftsutgifter	9 058 000
448		Grensekommisæreren	
	1	Driftsutgifter	5 745 000
451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	
	1	Driftsutgifter	908 219 000
	21	Spesielle driftsutgifter	7 606 000
	22	Spesielle driftsutgifter – Nødnett	477 543 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	173 194 000
	70	Overføringer til private	6 878 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019–2020)
452		Sentral krisehåndtering	
	1	Driftsutgifter	26 849 000
453		Sivil klareringsmyndighet	
	1	Driftsutgifter	32 527 000
454		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	700 023 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 315 361 000
455		Redningstjenesten	
	1	Driftsutgifter	111 310 000
	21	Spesielle driftsutgifter	28 959 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 074 000
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	56 819 000
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	122 320 000
	73	Tilskudd til Redningselskapet	106 393 000
457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1	Driftsutgifter	370 306 000
460		Spesialenheten for politisaker	
	1	Driftsutgifter	48 316 000
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.	
	1	Driftsutgifter	1 068 646 000
467		Norsk Lovtidend	
	1	Driftsutgifter	4 404 000
468		Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	
	1	Driftsutgifter	20 230 000
469		Vergemålsordningen	
	1	Driftsutgifter	259 847 000
	21	Spesielle driftsutgifter	138 546 000
470		Fri rettshjelp	
	1	Driftsutgifter	619 338 000
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	57 955 000
471		Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning	
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	113 141 000
	72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	63 399 000
	73	Stortingets rettferdsvederlagsordning	26 536 000
473		Statens sivilrettsforvaltning	
	1	Driftsutgifter	77 021 000
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	359 600 000
474		Konfliktråd	
	1	Driftsutgifter	139 495 000
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	13 202 000
	70	Tilskudd	21 921 000
475		Bobehandling	
	1	Driftsutgifter	148 999 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 825 000
Sum utgifter rammeområde 5			39 852 751 000

Inntekter

Inntekter under departementene

3400		Justis- og beredskapsdepartementet	
	1	Diverse inntekter	5 631 000
	2	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019–2020)
3410		Domstolene	
	1	Rettsgebyr	260 596 000
	2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	24 390 000
	3	Diverse refusjoner	1 910 000
	4	Vernesaker jordskiftedomstolene	2 452 000
3430		Kriminalomsorgen	
	2	Arbeidsdriftens inntekter	92 653 000
	3	Andre inntekter	25 665 000
	4	Tilskudd	2 454 000
3432		Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter	
	3	Andre inntekter	1 087 000
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	1	Gebyr – pass og våpen	450 693 000
	2	Refusjoner mv.	269 583 000
	3	Salgsinntekter	77 756 000
	4	Gebyr – vaktelskap	4 376 000
	6	Gebyr – utlendingssaker	296 273 000
	7	Gebyr – sivile gjøremål	1 121 054 000
	8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond	30 998 000
3442		Politihøgskolen	
	2	Diverse inntekter	17 090 000
	3	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingscenter	19 003 000
3444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	
	2	Refusjoner	17 640 000
3445		Den høyere påtalemyndighet	
	2	Refusjoner	3 096 000
3451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	
	1	Gebyr	154 511 000
	2	Refusjoner driftsutgifter Nødnett	33 183 000
	3	Diverse inntekter	27 468 000
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold Nødnett	73 155 000
	5	Abonnementsinntekter og refusjoner Nødnett	455 876 000
	6	Refusjoner	6 808 000
3454		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Refusjoner	27 479 000
3457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1	Inntekter	33 815 000
3469		Vergemålsordningen	
	1	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	4 295 000
3470		Fri rettshjelp	
	1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	4 192 000
	2	Fri rettshjelp, ODA-godkjente utgifter	5 255 000
3473		Statens sivilrettsforvaltning	
	1	Diverse inntekter	5 000
3474		Konfliktråd	
	2	Refusjoner	723 000
Sum inntekter rammeområde 5			3 552 165 000
Netto rammeområde 5			36 300 586 000

1.3 Stortingets vedtak om rammesum

Ved vedtak i Stortinget 27. november 2019 er netto utgiftsramme for rammeområde 5 endelig fastsatt til 36 346 586 000 kroner, jf. Innst. 2 S (2019–2020). De fremsatte bevilgningsforslagene i innstillingen bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43 femte ledd.

2. Komiteens merknader

2.1 Komiteens generelle merknader

Komiteen viser til den fremlagte Prop. 1 S (2019–2020) fra Justis- og beredskapsdepartementet om budsjettforslaget for 2020 og Prop. 1 S (2019–2020) fra Finansdepartementet når det gjelder omtale av Norges institusjon for menneskerettigheter.

2.1.1 *Generelle merknader fra Høyre og Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til den fremlagte Prop. 1 S (2019–2020) fra Justis- og beredskapsdepartementet om budsjettforslaget for 2020.

Disse medlemmer mener regjeringen har levert et historisk løft av norsk politi. Disse medlemmer viser til at fra utgangen av 2013 til første kvartal 2019 har bemanningen i politiet økt med om lag 2 800 ansatte, hvorav over 1 650 er politiårsverk. I årets budsjettforslag og budsjettforlik er regjeringspartiene enige om å foreslå å bevilge 370 mill. kroner ekstra til politiet som blant annet skal gå til flere ansettelser, nytt og bedre utstyr, styrket etterforskning i politiet, økt grense- og territorialkontroll og økt helikopterberedskap i nord. I tillegg foreslås det bevilget ytterligere 30 mill. kroner til store og krevende etterforskningsaker i årets nysaldering. Totalt betyr dette 400 mill. kroner ekstra til politiet i 2020.

Disse medlemmer viser videre til at Senterpartiet har vært imot politireformen fra begynnelsen av, og Arbeiderpartiet har i sommer trukket sin støtte til den. Disse medlemmer mener dette er beklagelig. De to partiene har ikke noe konkret alternativ til reformen eller noen håndgripelig plan for norsk politi. Etter 22. juli 2011 ble det helt klart at vi trengte store endringer i norsk politi. Det tok regjeringen initiativ til og oppnådde et bredt forlik på Stortinget i 2016 rundt norgeshistoriens største reform av politiet. Arbeidet er enda ikke ferdig, og regjeringen arbeider i disse dager med en stortingsmelding som kartlegger fremtidens kompetansebehov i politiet. Disse medlemmer viser til at det i denne forbindelse kan være mulig å justere områder ved reformen dersom det viser seg å være behov for det. Disse medlemmer står ved politireformen og at den er helt nødvendig all den tid kriminaliteten har endret seg og behovet for et mer moderne politi er der.

Vinningskriminaliteten har gått ned med 36 pst., mens seksuelle overgrep mot barn har hatt en eksplosiv vekst på 160 pst. i perioden 2014–2018. Dette betyr at politiet må jobbe på en ny måte: mer digitalt og mer samlet.

Disse medlemmer viser til at det i år er beregnet en gevinst på 53 mill. kroner som følge av endringene som er gjort i forbindelse med politireformen. Disse midlene skal forbli i etaten og skal brukes bedre, for eksempel til flere ansatte, nye biler eller nytt utstyr. Disse medlemmer mener dette er gode og riktige omprioriteringer som gir oss et mer moderne politi tilpasset tiden vi lever i.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen prioriterer domstolene i årets budsjett. Som i fjor og året før er det i årets forlik i Stortinget foreslått bevilget ekstra midler til domstolene. I år foreslås det bevilget 20 mill. kroner til teknisk utstyr for å digitalisere domstolene ytterligere. Digitaliseringsreformen gir oss nye og mer effektive domstoler som reduserer saksbehandlingstiden betydelig. Domstolene var på et tidspunkt den minst digitaliserte offentlige institusjonen vi hadde. Nå jobber aktørene mer digitalt og effektivt.

Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å bevilge penger til nytt Oslo fengsel og vedlikehold av Ila fengsel. 300 soningsplasser vil stå klare i nye Agder fengsel avdeling Mandal og Froland i løpet av 2020. Moderne fengsel gir bedre forhold for både ansatte og innsatte, og er et viktig løft for norsk kriminalomsorg. Nye bygg er et avgjørende tiltak for å imøtegå Sivilombudsmannens kritikk. De nye fengslene vil blant annet gi et aktivitetstilbud til alle innsatte. Det legges også opp til moderne digitale løsninger slik som kroppsskannere, som skal gi en mer effektiv og mindre inngrepene kontroll av innsatte og besøkende, pust- og bevegelsessystem for å bekjempe selvmord, og webløsninger som skal gjøre det enklere for pårørende å avtale besøk og sende digital post.

Disse medlemmer viser til slutt til at regjeringen foreslår bevilget 3,2 mill. kroner til å styrke Kontoret for voldsoffererstatning slik at ofrene raskere skal få den erstatningen de har krav på. Det foreslås også opprettet en ny dyrepolitienhet i Troms politidistrikt. Dette kommer i tillegg til dyrepolitienheter regjeringen har opprettet i Trøndelag, Rogaland, Østfold, Innlandet og Vest politidistrikt. Det foreslås også bevilget 40 mill. kroner til forbedringer av nødnettet. Nå har nødnettet en dekningsgrad på 86 pst. av landarealet i Norge og nær 100 pst. av befolkningen.

2.1.2 *Generelle merknader fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil forebygge og bekjempe kriminalitet. Forbrytelser skal oppklares raskt, og lovbrutere skal straffes med straff som virker. Forbrytere skal rehabiliteres. Ofre for alvorlig kriminalitet og deres pårørende skal tas vare

på. Kriminalpolitikken må forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere mer effektivt. Disse medlemmer har høye ambisjoner for justissektoren, for økt beredskap og et tryggere Norge. Det skal være trygt å bo i alle deler av landet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor rammene til justissektoren foreslås økt med 573 mill. kroner til politiet, kriminalomsorgen og domstolene. Samtidig vil disse medlemmer understreke at den foreslåtte økningen ikke vil være nok til å kompensere for de driftskuttene som er påført sektoren, og det store etterslepet som er skapt. Etter disse medlemmers oppfatning er det nå tydelig hvordan en villet økonomisk underfinansiering fra høyre regjeringens side har endret justissektorens evne til å løse sine kjerneoppgaver. Politiet er ikke lenger finansiert for å skaffe trygghet til befolkningen over hele landet. Domstolene er ikke satt i stand til å nå målene for saksbehandlingstid, noe som svekker tilliten til rettsystemet og får konsekvenser for enkeltmennesker. Kriminalomsorgen er ikke lenger i stand til å tilby god rehabilitering som forebygger ny kriminalitet. Disse medlemmer mener dette er et brudd på politikk det gjennom lang tid har vært stor oppslutning om, og som Arbeiderpartiet fortsatt står bak. Disse medlemmer vil understreke at Arbeiderpartiets justispolitikk innebærer å satse på politiet, løfte kriminalomsorgen og styrke rettsikkerheten for alle. Dette krever en helt annen innretning og prioritering på budsjettene enn regjeringens. Disse medlemmer erkjenner at den formidable underfinansieringen ikke kan kompenseres over ett års budsjett, men vil kreve opptrapping over flere år. Disse medlemmer viser også til omtalen av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, ABE-reformen, i Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det understrekes at ABE-reformen ikke har Arbeiderpartiets støtte. Arbeiderpartiet mener effektivitet sikres bedre gjennom langsiktige planer, tydelige prioriteringer, god grunnbemanning, samt tid og tillit til de ansatte om å gjennomføre oppgavene til det beste for folk som bruker tjenestene. Disse medlemmer viser til at konsekvensene for justissektoren av ABE-reformen nettopp handler om dårligere bemanning, dårligere trygghet for befolkningen og svekket samfunnsikkerhet. Det er ikke mulig for Arbeiderpartiet å kompensere for alle ABE-kuttene i ett alternativt budsjett.

ET LØFT FOR POLITIDISTRIKTENE

Disse medlemmer vil understreke at det skal være trygt å bo i alle deler av landet. Politiet skal kjenne sine lokalsamfunn og ha kapasitet til å forebygge og respondere raskt når kriminalitet blir begått. Økte rammer til politidistriktene vil også gi økt beredskap lokalt og dermed styrke folks trygghet i hele landet. Politiet må gis økt økonomisk handlingsrom så de kan ivareta sin

kjernevirksomhet og utøve sitt samfunnsoppdrag. Økte ressurser til politidistriktene gir større rom for å forebygge kriminalitet og radikaliserings og bekjempe kriminalitet på nett, og er viktig for å få raskere og økt beredskap lokalt nær folk.

Disse medlemmer vil vise til at situasjonen i landets 12 politidistrikter svært forskjellig. Felles for alle er at det er stort press på etterforskningsfeltet og påtalesiden, og at nærpolitiet ikke er styrket i nærheten av hva Stortinget har vedtatt eller i nærheten av målene i «Nærpolitireformen». Disse medlemmer mener regjeringen ikke følger opp enigheten i forliket om politireformen. Særlig er grunnleggende premisser og enighet om et styrket nærpolit, klare krav til lokale prosesser i reformens første fase og tiltak for kultur og ledelse brutt. Regjeringen gjennomfører en annen reform enn den Stortinget vedtok. Underfinansiering over tid er et viktig problem ved gjennomføringen av reformen. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å styrke politiets driftsbudsjett med 474 mill. kroner mer enn regjeringens forslag i budsjettproposisjonen. Disse medlemmer foreslår 300 mill. kroner mer til styrking av politidistriktene driftssituasjon slik at det kan ansettes flere, 96,5 mill. kroner foreslås øremerket påtalejurister i politidistriktene for å få ned straffesaksrestanser, og 50 mill. kroner foreslås til etterforskningsløftet. Disse medlemmer foreslår også 20 mill. kroner mer til Økokrim og 7,5 mill. kroner til nytt A-krimcenter. Disse medlemmer vil vise til egen merknad om arbeidslivskriminalitet under overskriften «Arbeidslivskriminalitet» i innstillingen. Disse medlemmer vil også understreke at det aller mest avgjørende i kampen mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet er at politiet driver en stabil langvarig innsats i mange år, og at de er tett nok på dem til å finne ut hvordan de kan tas og dømmes. Disse medlemmer mener derfor at Stortinget, sett i lys av den farlige utviklingen i Sverige, må forsikre seg om at det bygges opp kapasitet for å jobbe permanent og konsentrert mot gjengene også i Norge.

SAMMENHENG I STRAFFESAKSKJEDEN GIR BEDRE RETTSIKKERHET

Disse medlemmer mener vi nå er inne i en tid der straffesakskjeden er under stort press. Særlig går dette ut over vanlige folk og ofre for kriminalitet som står i stadig lengre køer for å få sin sak behandlet i domstolene. Dette truer folks rettsikkerhet og svekker offervernet ved at vanlige folks liv blir satt på vent, mens de som har utøvd den kriminelle handlingen, får strafferabatt. Dette svekker rettsikkerheten og tilliten til rettsvesenet. Disse medlemmer mener at domstolene må styrkes. Det er statens ansvar å sikre at domstolene har tilstrekkelige ressurser til å avvikle saker innen rimelig tid. Disse medlemmer vil understreke at uavhengige og

effektive domstoler er en forutsetning for en velfungerende rettsstat. Finansieringen av domstolene er rammet av høyregeringens flate «ostehøvelkutt» gjennom ABE-reformen. Flere steder varsles det nå om nedbemanning i domstolene. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å øke bevilgningen til domstolene med 30,3 mill. kroner.

STRAFF SOM VIRKER

Disse medlemmer viser til at det er et grunnleggende prinsipp at straffedømte er dømt til frihetsberøvelse, ikke til dårlige soningsforhold. Målet med kriminalomsorgen er blant annet å styrke rehabilitering for å forhindre ny kriminalitet. Gode soningsforhold, med redusert innlåsing og isolasjon, opplæring og utdanning er en forutsetning for at straffedømte kan vende tilbake til et liv uten kriminalitet. Når kriminalomsorgen ikke sikres tilstrekkelige ressurser, og når kuttene overfor sektoren griper inn i førstelinjetjenesten, vil kriminalomsorgens mulighet for å bidra til rehabilitering og en god straffegjennomføring reduseres. Disse medlemmer mener sulteforingen av norske fengsler og friomsorg må stanses. Disse medlemmer mener kriminalomsorgen må sikres nok ressurser til å sørge for en straffegjennomføring som forebygger kriminalitet og øker samfunnssikkerheten. Mangelfull rehabilitering og fravær av skikkelig innhold i soningen svekker også tryggheten til alle som ikke soner. Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å styrke kriminalomsorgen med 50 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag. Disse medlemmer mener det vil ta flere år å få kriminalomsorgen tilbake til en akseptabel ressursituasjon. Disse medlemmer ber regjeringen ta initiativ til en opptrappingsplan for sektoren, der regjeringen legger frem en plan for Stortinget med sikte på å føre norsk kriminalomsorg til en slik standard at kriminalomsorgen og friomsorgen over hele landet har kapasitet til å gjennomføre straff som virker. I tillegg vil disse medlemmer be om at det nedsettes et utvalg og utarbeides en ny NOU for kriminalomsorgen hvor siktemålet er å få en konkret og helhetlig plan for videreutvikling av alle sider av kriminalomsorgen. På denne måten vil disse medlemmer sette søkelyset på blant annet økning av vold- og trusselhendelser i fengslene for både ansatte og innsatte, de mangelfulle soningsforholdene for kvinner og underkapasitetens betydning for håndteringen av psykisk syke i fengsel.

Disse medlemmer mener regjeringen ikke tar Sivilombudsmannens kritikk av bruken av isolasjon i norske fengsler alvorlig. Det er hverken nok bemanning eller penger til å iverksette isolasjonsforebyggende tiltak. Målsettingen om to timer ute av isolasjon for innsatte vil gi store positive ringvirkninger i kriminalom-

sorgen og virkelig være et steg på veien mot straff som virker, og et tryggere samfunn.

2.1.3 Generelle merknader fra Senterpartiet

TRYGGE NÆRMILJØ

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil arbeide for å sikre trygghet, rettssikkerhet og tilgjengelige tjenester for innbyggerne over hele landet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet vil prioritere politi og påtalemyndighet, domstoler, kriminalomsorg, samfunnssikkerhet og frivillige organisasjoner som arbeider kriminalitetsforebyggende eller i redningstjenesten.

Disse medlemmer vil vise til at det er en hovedoppgave for staten å sørge for innbyggernes trygghet og samfunnets sikkerhet. For å styrke totalberedskapen fremmer Senterpartiet en rekke forslag, inkludert styrking av Nødnett og opprustning av Sivilforsvaret. De offentlige beredskapsaktørene er avhengige av et godt samarbeid med ideelle organisasjoner, stiftelser og frivillige. Disse medlemmer mener de frivillige aktørene er en stor ressurs og en viktig del av landets totalberedskap. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet foreslår en økt satsing på de frivillige organisasjonene i redningstjenesten i alternativt statsbudsjett for 2020.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet foreslår en styrking av straffesakskjeden gjennom en satsing på politiet og påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen. Straffesakskjeden opplever stadig økt belastning som følge av komplekse saker, trangt økonomisk handlingsrom og ikke minst store endringer i justissektoren. Den sentraliserende politireformen er et eksempel på dette. De siste årene har det vært en stor økning av arbeidslivskriminalitet og økonomisk kriminalitet. Samtidig møter politiet nye utfordringer med stadig større innslag av tilreisende kriminelle. Vold, drap, ran, voldtekt og vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet som må prioriteres høyt i hele straffesakskjeden. Når publikum opplever at saker ikke blir prioritert og oppklart, blir tilliten til politi og rettsvesen svekket.

I tillegg til en styrking av straffesakskjeden mener disse medlemmer at det er viktig å styrke de frivillige organisasjonene som driver kriminalitetsforebyggende arbeid, og som bidrar til at personer som har sonet i fengsel, kan bli gode naboer når de kommer ut igjen i samfunnet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet foreslår en styrking av disse frivillige organisasjonene i alternativt statsbudsjett for 2020.

ET NÆRT OG TILSTEDEVÆRENDE POLITI

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet vil ha et politi som er synlig og til stede der folk bor. Senterpartiet er derfor imot den sentraliseringsreformen i politiet som regjeringen nå gjennomfører. Disse med-

lemmer vil understreke at et tilstedeværende politi har en forebyggende effekt, og politistasjonene og lensmannskontorene må derfor settes i stand til å ha en bemanning som gjør at de er synlige i lokalsamfunnene.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet ønsker å prioritere frie midler til politidistriktene. Disse midlene er foreslått brukt til kjøretøyinvesteringer, ansettelse av ferdigutdannede fra Politihøgskolen, styrking av grensekontrollen, etterforskning og påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten er en sentral del av straffesakskjeden, og disse medlemmer vil understreke behovet for at påtalemyndigheten settes i stand til å sikre hurtig saksgang for straffesakene. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i tillegg foreslår en styrking av Statens Barnehus, inkludert oppretting av en «satellitt» av denne tjenesten i Møre og Romsdal. Barnehusene har en viktig rolle i etterforskningen av alvorlig kriminalitet, og disse medlemmer viser til at Senterpartiet er opptatt av at barn skal få like god hjelp uavhengig av hvor i landet de bor. I tillegg foreslår Senterpartiet en pakke for å styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet.

STYRKE BÅDE DE SMÅ OG STORE DOMSTOLENE

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet vil opprettholde en desentralisert domstolstruktur for å ivareta den lokale rettspleien og sikre folk god tilgang til konfliktløsning. Disse medlemmer viser videre til at Senterpartiet mener det verken er nødvendig eller formålstjenlig å gjøre vesentlige endringer i strukturen for tingretter og jordskifteretter. Domstolene må være tilgjengelige for dem som trenger å oppsøke dem. Disse medlemmer mener krav til kompetanse, fleksibilitet og kapasitet kan løses på en like god måte i en desentralisert struktur som i en sentralisert struktur.

Disse medlemmer viser til at rask avgjørelse av straffesaker styrker rettssikkerheten og er positivt for alle involverte parter. Disse medlemmer mener det derfor må være en prioritet å sette domstolene i stand til å holde måltallene for saksavvikling. Disse medlemmer viser også til at Senterpartiet vil stanse trenden hvor mindre domstoler i distriktene blir tappet for ressurser og utsettes for «sniknedleggelse». Disse medlemmer understreker at Senterpartiet mener at de ordinære domstolene og jordskiftedomstolene må styrkes med nye dommerårsverk. I tillegg må samtlige tingretter inkluderes i prosjektet «Digitale domstoler», som i dag kun omfatter de største tingrettene og domstolene som har gått med på å ha felles ledelse. Disse medlemmer vil også fremheve at Senterpartiet vil styrke prøveprosjektet med lyd- og bildeopptak i domstolene.

KRIMINALOMSORGEN

Disse medlemmer ser behovet for å forbedre kriminalomsorgen. Disse medlemmer vil imidler-

tid understreke at store strukturendringer ikke er løsningen på de utfordringene som finnes i kriminalomsorgen. Soningskøen må holdes lav. Samtidig er det viktig å sørge for nok bemanning i fengslene for å ivareta sikkerheten til de ansatte og tilbudet til de innsatte. Kriminalomsorgen skal virke både allmennpreventivt og gjøre innsatte i stand til å bli tilbakeført til samfunnet og leve lovlydige liv etter endt soning. Disse medlemmer viser til at økt bemanning er en forutsetning for at kriminalomsorgen kan følge opp de politiske mål som er satt for innholdet i soningen, og ikke minst for å redusere bruken av isolasjon i fengsel.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i fjor foreslo å legge ned syv fengsel med soningsplasser på lavsikkerhet. Seks av disse ble vedtatt nedlagt, mens Kleivgrend fengsel ble «reddet» i forhandlingene. Nå foreslår regjeringen på nytt å legge ned Kleivgrend. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener det er viktig å ta vare på fengsler som har praktisk rette tilbud, slik som nettopp Kleivgrend fengsel. Disse medlemmer viser til at det vil være svært vanskelig å åpne denne type tilbud på nytt dersom slike fengsel legges ned. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet foreslår midler i sitt alternative statsbudsjett for å opprettholde Kleivgrend.

RETTSHJELP

Disse medlemmer viser til at regjeringen nylig halverte reisefraværsgodtgjørelsen til advokater og sakkyndige. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener dette er et distriktsfiendtlig kutt som slår uforholdsmessig dårlig ut for dem som bor i distriktene og som er avhengige av å kjøre bil over lange strekninger. Disse medlemmer peker på at Senterpartiet mener at folk skal ha god tilgang til rettshjelp uavhengig av hvor de bor i landet, og har derfor foreslått en økning av reisefraværsgodtgjørelsen.

BEREDSKAP I HELE LANDET

Disse medlemmer viser til at nødetatene og andre beredskapsaktører bruker Nødnett til trygg kommunikasjon. Det har imidlertid vist seg at Nødnett kan være sårbart. Flere steder i landet har folk opplevd at strøm, mobilnett og Nødnett har falt ut under storm. Det kan være flere årsaker til at Nødnett blir slått ut under slike hendelser, men ofte skyldes det strømbrydd og at mange av basestasjonene kun har få timers reservestrømkapasitet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet ønsker å styrke Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sitt arbeid med å øke reservestrømkapasitet for flere av basestasjonene til Nødnett, og foreslår derfor midler til å sikre dette.

Disse medlemmer viser til at Sivilforsvaret er i beredskap for å beskytte befolkningen i krigssituasjoner og ved store hendelser. Sivilforsvaret har en viktig

rolle som støttefunksjon til nødetatene i fredstid, for eksempel ved ulykker og naturkatastrofer. Disse medlemmer viser til at Sivilforsvaret har sterkt behov for økte ressurser slik at det kan holdes flere øvelser for mannskapet. I tillegg er materielletterslepet stort, ikke minst som følge av den innsatsen mannskapet gjorde under skogbrannsesongen 2018. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener det er behov for et sterkt sivilforsvar, og foreslår derfor en satsing på Sivilforsvaret i alternativt statsbudsjett for 2020.

2.1.4 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at formålet med justissektoren er å skape et trygt samfunn hvor alle har like rettigheter og lik tilgang til rettsvesenet om de opplever urettferdighet eller å bli offer for kriminalitet.

Dette medlem vil peke på at kriminalitetsbildet i Norge er i endring. Det blir mindre vinningskriminalitet, narkotikakriminalitet og vold i det offentlige rom. Men det er en stor økning i anmeldelser av vold og mishandling i nære relasjoner. Dette er forbrytelser som i hovedsak rammer kvinner og barn.

Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å prioritere økte midler til bedre beskyttelse mot vold, overgrep og seksualforbrytelser. Dette er grep som er nødvendige for å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller i justispolitikken og sørge for at alle har like sjanser i rettsystemet. En viktig prioritering er å styrke kriminalomsorgen, slik at det blir en bedre rehabilitering, og at ansatte får det bedre på jobb.

Dette medlem vil vise til at politiet mangler kapasitet og evne til å prioritere det nye kriminalitetsbildet. Altfor mange blir utsatt for voldtekt og overgrep uten at politiet klarer å oppklare sakene. Dette medlem vil ha et taktskifte i etterforskningen av saker om vold og overgrep gjennom å omprioritere og øremerke ressurser. Dette medlem vil derfor vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det øremerkes 83 mill. kroner, i tillegg til 50 mill. kroner ut over regjeringens forslag, til dette formålet. Videre foreslås det å sette av 8 mill. kroner til å styrke barnehusene.

Dette medlem viser til at domstolene de siste årene har fått redusert kapasitet som følge av regjeringens «ostehøvelkutt» gjennom den såkalte ABE-reformen. Dette har ført til at domstolene i noen tilfeller har blitt nødt til å nedbemanne eller la dommerårsverk stå tomme. Dette har ført til at domstolene blir en flaskehals. Det er allerede eksempler på at ofre ikke får saken sin avklart, og at tiltalte må sitte lenge i varetekt. Dette svekker rettsikkerheten. Dette medlem vil derfor vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det er foreslått å styrke domstolene med 30 mill.

kroner ut over regjeringens forslag for ikke å kutte i drift, og til nødvendige digitale investeringer.

Dette medlem vil vise til at kriminalomsorgen og fengslene har fått kraftige budsjettkutt de siste årene. Dette går ut over kriminalomsorgen, svekker rehabiliteringen av innsatte og forverrer arbeidsforholdene for de ansatte. Det er blitt flere voldsepisoder og mer innlåsing og isolasjon av innsatte. Rehabilitering forhindrer ny kriminalitet, og dette medlem vil vise til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett har foreslått å sette av 70 mill. kroner til kriminalomsorgen til først og fremst å styrke driften og øke antall ansatte.

Dette medlem mener at alle skal ha tilgang til rettssystemet og få hjelp når de trenger det, for å ivareta sine rettigheter. I dag mister fri rettshjelp verdi når inntektsgrensene ikke blir prisjustert. Dette medlem vil derfor vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en økning på 80 mill. kroner ut over regjeringens forslag til fri rettshjelp, for å øke inntektsgrensene slik at det blir flere – ikke færre – som får rettshjelp, øke salærsatsene til advokatene for å sikre gode nok advokater, og for å øke reisegodtgjørelse til advokater og sakkyndige.

2.2 Merknader til de enkelte kapitler

Kap. 45 Norges institusjon for menneskerettigheter

Komiteen viser til at bevilgningen på kapitlet gjelder midler til drift av Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM), som har som hovedoppgave å fremme og verne om menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettighetsloven og annen lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten ellers. Videre vil komiteen vise til at institusjonen er organisatorisk lagt under Stortinget og samlokalisert med Sivilombudsmannen.

Komiteen viser til at Norges institusjon for menneskerettigheter ble opprettet 1. juli 2015. Formålet og oppgavene til institusjonen følger av lov 22. mai 2015 nr. 33 om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter og instruks om Norges institusjon for menneskerettigheter, som ble vedtatt av Stortinget 30. april 2016. Komiteen viser også til at Gáldu – Kompetansesenteret for urfolksrettigheter er integrert i institusjonen fra 1. januar 2017. Dette innebærer at institusjonen har kontorer både i Oslo og Kautokeino. På kap. 45 post 1 foreslår regjeringen at det bevilges 25,7 mill. kroner for 2020.

Komiteen viser videre til justiskomiteens behandling av Dokument 6 (2018–2019) Melding for året 2018 fra Norges institusjon for menneskerettigheter og disse partiers respektive merknader i Innst. 363 S (2018–2019).

Komiteen viser også til departementets omtale av anmodningsvedtak nr. 93, 4. desember 2018, hvor

Stortinget ber regjeringen gjennomgå anbefalingene i årsmelding for 2017 fra NIM (se proposisjonen s. 63).

Kap. 400 Justis- og beredskapsdepartementet

Komiteen viser til at Justis- og beredskapsdepartementet forvalter ansvaret for de bærende elementene for Norge som rettsstat, blant annet politi, påtalemyndighet, domstol og kriminalomsorg.

Komiteen viser til at forslaget til bevilgning på kap. 400, post 1 Driftsutgifter først og fremst skal dekke utgifter til lønn og godtgjørelse for ansatte i departementet og lønns- og driftsutgifter til råd og utvalg. Forslaget til bevilgning på denne posten er på 477,4 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt i forhold til inneværende års budsjett som følge av at Justis- og beredskapsdepartementet har overtatt ansvaret for sikkerhetsloven og den administrative styringen av NSM.

Komiteen viser ellers til omtalen i proposisjonen når det gjelder post 23, 50, 70 og 71, som blant annet omhandler midler til forskning og tilskudd til internasjonale organisasjoner. Totalt er det foreslått bevilget 595,4 mill. kroner på kap. 400.

Generelt om ABE-reformen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen (ABE-reformen), som ble innført fra 2015. Reformen er et ledd i regjeringens produktivtetsarbeid, og har som mål å stimulere forvaltningen til å bruke ressursene mer effektivt. Flertallet viser til at justissektoren er spesielt sårbar for negative effekter av ABE-reformen, fordi tiltaket lett rammer drift og dermed noen av de som i størst grad er underlagt statens kontroll eller er avhengige av at staten hjelper til når de har vært i utsatte posisjoner. Dette gjelder blant annet oppfølging av domfelte under soning, samt etterforskning av anmeldte seksuallovbrudd, spesielt vold og overgrep i nære relasjoner. Flertallet viser til at ABE-reformen skal redusere unødvendig byråkrati og administrasjon, men ikke være et påskudd for å redusere personell i tjenestelinjen innenfor sektoren. Flertallet viser til manglende dokumentasjon på at ABE-reformen har fungert effektiviserende, og viser også til flere bekymringsmeldinger fra aktører i justissektoren om at ABE-reformen har ført til færre ressurser til grunnleggende oppgaver innenfor sektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil vise til at regjeringens partiene sitt budsjettforslag bygger på effektiv bruk av fellesskapets ressurser, og mener at det også i offentlig forvaltning er et potensial for å bli mer effektiv, og at regjeringens avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform legger til rette for dette. Disse medlemmer vi-

ser til at tilsvarende effektiviseringsreformer for offentlig sektor er innført i en rekke land, herunder Danmark, Sverige og Finland, og at OECD har anbefalt at Norge innfører et slikt effektiviseringstiltak. Disse medlemmer legger til grunn at statlige etater har en årlig produktivtetsvekst, slik en finner i privat næringsliv, og at deler av denne produktivtetsveksten trekkes inn gjennom ABE-reformen for å finansiere høyt prioriterte sektorer. Disse medlemmer registrerer at ABE-reformen gir statlige etater sterke insentiver til å effektivisere og gode muligheter for å planlegge driften slik at produktivtetsgevinstene oppnås. Disse medlemmer vil vise til at det gjennom ABE-reformen frigjøres midler som settes inn på områder som er høyere prioritert enn administrasjon av offentlig sektor.

Disse medlemmer understreker at ABE-reformen er et viktig virkemiddel for å effektivisere forvaltningen, redusere byråkrati og sikre at skattebetalerne får beholde mest mulig av egen lønnsinntekt. Reformen bidrar med 1,7 mrd. kroner til andre tiltak i statsbudsjettet som trygghet og beredskap, helse, samferdsel og kunnskap. Disse medlemmer viser til at reformen bidrar til en frigjøring av ressurser på tvers av sektorer som også kommer justissektoren til gode, og er viktig fordi den gir et fast, forutsigbart effektiviseringskrav, og innsparingene gir handlingsrom til å gjennomføre nye, viktige prioriteringer i statsbudsjettet. Disse medlemmer mener det har en stor verdi at innbyggerne får mer igjen av hver skattekrone, og at selv om det er krevende å prioritere, er det også nødvendig i det offentlige å effektivisere.

Kap. 3400 Justis- og beredskapsdepartementet

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 61 Høyesterett

Komiteen viser til at Høyesterett er Norges øverste domstol og har hele landet som sitt virkeområde.

Komiteen viser videre til at forslaget til bevilgning på post 1 dekker faste og variable lønnskostnader og andre driftsutgifter. Bemanningen i Høyesterett utgjorde 20 høyesterettsdommere og 55 andre årsverk per 1. juli 2019. Det blir foreslått en bevilgning på 116,1 mill. kroner på posten for 2020.

Komiteen viser til at det er bevilget midler til flere nye utrederstillinger i Høyesterett. Dette er et viktig tiltak for å støtte opp under domstolens arbeid. I budsjettet for 2020 blir det foreslått å øke bevilgningen med 0,5 mill. kroner for å utvide utrederenheten med én person (halvårseffekt). Videre blir det foreslått å øke bevilgningen med 1 mill. kroner for at Høyesterett skal kunne opprettholde dagens nivå på vakthold og sikkerhet.

Komiteen registrerer at Høyesterett hvert år tar imot en vesentlig mengde saker, og de rapporterer selv

om mer komplekse saker. Rettskildebildet blir stadig mer sammensatt og internasjonalt.

Kap. 410 Domstolene

Komiteen viser til at de alminnelige domstolene har ansvaret for å ivareta rettssikkerheten ved å avsi dommer og treffe avgjørelser i straffesaker innen rimelig tid og med høy kvalitet. Dette stiller krav til effektivitet og god saksflyt i domstolene. I tillegg til straffesaker, behandler de alminnelige domstolene sivile saker som tvistesaker, gjeldsordningssaker, konkurssaker, skiftesaker, skjønnssaker osv.

Komiteen viser videre til at forslaget til bevilgning på post 1 skal dekke driftsutgifter til Domstoladministrasjonen, tingrettene, lagmannsrettene og jordskifteretten. Bevilgningen skal også dekke utgifter til Finnmarkskommisjonen, Utmarkskommisjonen for Finnmark, tilsynsutvalget for dommere og Innstillingsrådet for dommere. Totalt er det foreslått bevilget 2 596,7 mill. kroner til disse formålene på post 1.

Komiteen er opptatt av å styrke kapasiteten i domstolene. Komiteen vil påpeke både nødvendigheten av å styrke kompetansen i domstolene og behovet for nye digitale løsninger.

Komiteen viser til at post 21 Spesielle driftsutgifter dekker utgifter som etter rettsgebyrloven er inkludert i rettsgebyret. Dette kan være kostnader som kunningsutgifter, nødvendige utgifter ved tvangsforretninger, registrering mv. ved offentlig bobehandling og forkynning som er nødvendig etter loven. I noen saker dekkes også utgifter til meddommere, vitne og rettsvitne mv. Komiteen merker seg at posten også i noen tilfeller dekker arbeidsgiveravgift av kompensasjon av meddommere og tolker i sivile saker der partene selv dekker kompensasjonen. Komiteen registrerer at det foreslås en bevilgning til å dekke nevnte utgifter på 84,1 mill. kroner.

Komiteen bemerker at jordskiftedomstolene har hjemmel til å kreve inn sideutgifter i visse saker, som skal dekke det tekniske arbeidet i disse sakene. Slike utgifter skal føres i egne saksregnskap. Komiteen registrerer at det foreslås en bevilgning på 6,7 mill. kroner under post 22 Vernesaker/sideutgifter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at uavhengige og effektive domstoler er en forutsetning for en velfungerende rettsstat. Det er statens ansvar å sikre at domstolene har tilstrekkelige ressurser til å avvikle saker innen rimelig tid. Flertallet viser til at Domstoladministrasjonen i flere år har informert om den vanskelige økonomiske situasjonen i domstolene. Dels har ABE-kuttene som er gjennomført ført til at stillinger som har blitt ledige ikke har blitt bemannet opp (ansettelses-

stopp), dels har nødvendig modernisering av domstolene i form av økt bruk av ny teknologi, ikke blitt gjennomført. En alvorlig konsekvens av slik sparepolitikk overfor domstolene, er lang saksbehandlingstid i både straffesaker og sivile saker. Folks rettssikkerhet blir dermed ikke ivaretatt, noe som etter flertallets mening er svært alvorlig.

Flertallet viser videre til at regjeringen og regjeringspartiene forsøker å veie opp og sidestille kutt i driftsbudsjettet med midler til investeringer. Flertallet vil peke på at det er nødvendig å opprettholde driftsbudsjettet samtidig som det bevilges nok til nødvendige investeringer som på sikt vil gi effektivitetsgevinster. Kuttene i driften vil direkte svekke rettssikkerheten og kapasiteten i domstolene.

Flertallet mener at domstolene må styrkes. Finansieringen av domstolene er rammet av høyreregjeringens flate «ostehøvelkutt» gjennom ABE-reformen. Flere steder varsles det nå om nedbemanning i domstolene. Flertallet mener vi nå er inne i en tid der straffesakskjeden er under stort press. Særlig går dette ut over vanlige folk som står i stadig lengre køer for å få sin sak behandlet i domstolene. Dette truer folks rettssikkerhet og svekker offervernet ved at vanlige folks liv blir satt på vent, mens de som har utøvd den kriminelle handlingen får strafferabatt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at de alminnelige domstolene og jordskiftedomstolene må styrkes med nye dommerårsverk, og viser til at Senterpartiet har foreslått midler til dette i sitt alternative statsbudsjett. Senterpartiet har i tillegg foreslått midler for å inkludere samtlige tingretter i prosjektet «Digitale domstoler», som i dag kun omfatter de største tingrettene og domstolene som har gått med på å ha felles ledelse. Disse medlemmer vil også fremheve at Senterpartiet vil styrke prøveprosjektet med lyd- og bildeopptak i domstolene.

DOMSTOLSTRUKTUR OG ORGANISERING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener landet er tjent med å ha en desentralisert domstolstruktur. Flertallet er kritisk til at Domstolkommisjonen som er satt ned, først leverte sitt forslag til ny struktur for så å levere kvalitetsdelen av innstillingen våren 2021. Flertallet mener dette arbeidet burde vært gjort samtidig og presentert i én innstilling.

Flertallet viser til at disse partiene vil opprettholde en desentralisert domstolstruktur for å ivareta den lokale rettspleien og sikre folk god tilgang til konfliktløsning. Flertallet mener det verken er nødvendig eller formålstjenlig å gjøre vesentlige endringer i strukturen for tingretter og jordskifteretter. Domstolene må være

tilgjengelige for dem som trenger å oppsøke dem. Flertallet mener krav til kompetanse, fleksibilitet og kapasitet kan løses på en like god måte i en desentralisert struktur som i en sentralisert struktur.

Flertallet vil ikke godta storstilt sentralisering av våre domstoler. Flertallet mener det er viktig at forslag om store endringer i domstolenes struktur skal det voteres over på Stortinget. Flertallet mener det er viktig å videreføre praksisen med at spørsmål om nedleggelse, sammenslåinger og lokalisering av domstoler legges frem for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at rask avgjørelse av straffesaker styrker rettsikkerheten og er positivt for alle involverte parter. Det må etter disse medlemmers syn være en prioritert å sette domstolene i stand til å holde måltallene for saksavvikling. Disse medlemmer vil stanse trenden hvor mindre domstoler i distriktene blir tappet for ressurser og utsettes for «sniknedleggelse».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener dagens desentraliserte domstolstruktur er god og ser ingen gode argumenter som skulle tilsi at den må endres. Unntakene er allerede igangsatte sammenslåingsprosesser hvor det er enighet lokalt.

Disse medlemmer ønsker en desentralisert domstolstruktur hvor fokuset er folks rettsikkerhet, kvalitet i domstolene, videre digitalisering og likhet for loven.

DOMSTOLKOMMISJONENS RAPPORT OM STRUKTUR

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ønsker en desentralisert domstolstruktur, og er sterkt kritisk til nedleggelsesforslagene i Domstolkommisjonens rapport Del 1 om struktur, som ble levert høsten 2019. Flertallet beklager også sterkt at regjeringen har bestemt at Stortinget skal behandle struktur og innhold i domstolene hver for seg. En debatt kun om struktur i domstolene er viktig, men kan ikke drøftes uavhengig av innholdet i domstolene. Flertallet mener at når Stortinget får seg forelagt en debatt om norske domstoler, er det viktig at det er vesentlige rettstatsverdier som drøftes. I denne sammenheng må Stortinget også drøfte kriminalitetsbildet, tilliten til rettsvesenet og domstolene og straffegjennomføringen. Ved denne måten å organisere behandlingen på, har regjeringen redusert en viktig verdidebatt om rettsstat til en debatt om økonomi, effektivitet og geografi.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet konstaterer at det politisk uavhengige ekspertutvalget i Domstolkommisjonen la

frem et forslag til endringer i tingrettsstrukturen i oktober 2019.

Disse medlemmer viser til at det lenge har vært en debatt om tingrettsstrukturen i Norge. Mange som arbeider i domstolene har selv pekt på at fagmiljøene er små og at domstolene er sårbare. Ofte sitter helt nyutdannede dommerfullmektiger og avgjør svært alvorlige saker om barnefordeling, erstatning og straff uten å ha mye erfaring. Domstolene tar noen av de viktigste avgjørelsene som får store konsekvenser for folks liv. En avgjørelse fra domstolene kan ha store ringvirkninger og kan medføre som konsekvens at arbeidsplasser må legges ned. Den gjennomsnittlige nordmannen er i domstolen hvert 60. år. Da overgår behovet for rask saksbehandlingstid av høyeste kvalitet en litt lengre kjørevei. Med dagens struktur er sakene svært skjevfordelte mellom tingrettene. Dette betyr, ifølge Domstolkommisjonens rapport, at rettssalene i de små domstolene står tomme 80 pst. av tiden samtidig som saksbehandlingstiden ved de største domstolene er så lang at kriminelle gis strafferabatt som kompensasjon for dette. Hadde domstolene vært noe større og jevnere fordelt i landet, hadde saksbehandlingstiden gått ned. Dette skjedde da Larvik, Nordre Vestfold, Sandefjord og Tønsberg slo seg sammen til Vestfold Tingrett. Saksbehandlingstiden gikk ned, og publikum får nå en bedre og mer effektiv behandling av sakene de tar til domstolen.

Disse medlemmer vil fremheve at vi har noen elementære verdier i det norske samfunnet. En av disse er at vi står for å være en rettsstat der innbyggernes rettslige disposisjoner med det offentlige eller overfor hverandre skal håndteres på en rettferdig måte, på et høyt faglig nivå og innenfor forsvarlige frister. Å gjøre endringer i domstolstrukturen er et bevisst behov vi har for å imøtekomme de strenge krav vi stiller til rettsikkerhet. Domstolene skal følgelig ikke brukes som elementer i en debatt om sentralisering.

Disse medlemmer er innstilt på å ta Domstolkommisjonens arbeid til en grundig og seriøs behandling. Disse medlemmer finner det oppsiktsvekkende at et så omfattende arbeid utført av våre fremste eksperter på området, ble avfeid så raskt. Disse medlemmer mener at når politikere nedsetter ekspertutvalg for å utrede viktige spørsmål i samfunnet, så bør leveransen være gjenstand for en seriøs behandling. En dommers jobb er å lese all relevant dokumentasjon i en sak, så lytte til begge parter og deretter tenke seg nøye om. Først da kommer det en konklusjon. Disse medlemmer mener Arbeiderpartiet og Senterpartiet kunne latt seg inspirere av denne arbeidsmetoden.

Disse medlemmer merker seg videre at Arbeiderpartiet er kritisk til at Domstolkommisjonen først leverte sitt forslag til ny struktur, før de i august 2020 vil levere andre delutredning, som blant annet skal se på domstolenes oppgaver. Arbeiderpartiet er kritisk til at

dette ikke ble gjort samtidig. Disse medlemmer mener dette er misvisende fra Arbeiderpartiet, og at Delutredning I om struktur handler vel så mye om kvalitet. Det fremgår videre av delutredning I at Domstolkommisjonen ikke kommer til å foreslå vesentlige endringer i domstolenes oppgaver i Delutredning II på en slik måte at dette vil endre grunnlaget for anbefalingene i Delutredning I. Disse medlemmer presiserer at Domstolkommisjonen har arbeidet parallelt med begge utredningene.

BYGG

Komiteen viser til bevilgningen i statsbudsjettet for 2018 på 6 mill. kroner som skulle dekke «utgifter i forbindelse med forprosjektering av ny tinghusløsning i Bergen», jf. omtale i Innst. 6 S (2017–2018) og Prop. 1 S (2019–2020) side 83–84. Komiteen ber om at disse midlene går til å sikre fortsatt fremdrift i arbeidet med ny tinghusløsning i Bergen.

Komiteen påpeker også viktigheten av at fremdriften for nytt tinghus i Drammen og Stavanger blir holdt.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet meiner det er viktig at alle domstolsregionane i framtida har tilstrekkeleg kvalitet på domstolsbygga. Desse medlemmene vil framheve behovet for ei ny tinghusløsning i Molde. Desse medlemmene viser til at ein i over 20 år har planlagt eit nytt tinghus i Molde for domstolane Frostating lagmannsrett, Romsdal jordskifterett og Romsdal tingrett. I 2012 var Statsbygg sitt forprosjekt ferdig, med ei kostnadsramme på ca. 220 mill. kroner. Over 10 mill. kroner er brukt til planlegging av tinghuset, men på grunn av manglande budsjettmidlar er planane skrinlagde. Desse medlemmene meiner at ein raskast mogleg må syte for lokale med betre tryggleik og høgare standard. Desse medlemmene viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett har gjort framlegg om ei løyving på 2 mill. kroner til å sikre Molde tinghus forsvarlege rettslokale.

Desse medlemmene fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa sikre Molde tinghus forsvarlege rettslokale.»

DIGITALISERING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen i statsbudsjettet for 2020 foreslår å bevilge 36 mill. kroner til videreføring av prosjektet Digitale domstoler, der alt av saksbehandlingen i utvalgte tingretter, alle lagmannsretter og Høyesterett skal digitaliseres. Totalt vil det være bevilget 141 mill. kroner i investeringsmidler til prosjektet siden 2017. Flertallet merker seg at

gevinster fra prosjektet Digitale domstoler er tallfestet til om lag 32 mill. kroner. Regjeringen foreslår at domstolene skal beholde disse, og gevinstene skal benyttes til å styrke kapasiteten i domstolene ytterligere og dekke høyere driftsutgifter i forbindelse med realiseringen av prosjektet.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, understreker også at prosjektet Digitale domstoler vil gi samfunnsøkonomiske gevinster, både for domstolene og for andre aktører.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser også til at regjeringen moderniserer domstolene. Moderniseringen skjer gjennom utvikling av nye arbeidsmåter og digital kommunikasjon med publikum og andre aktører i straffesakskjeden. Prosjektet Digitale domstoler synliggjør at domstolene går gjennom et digitalt skifte, og prosjektet vil føre til en vesentlig effektivisering av domstolene og bidra til å redusere saksbehandlingstiden. Disse medlemmer understreker at dette arbeidet er viktig for å opprettholde høy kvalitet i saksbehandlingen til domstolene, noe som igjen er viktig for at befolkningen skal ha tillit til domstolene.

Digitaliseringen av domstolene er et prosjekt av høy prioritet for regjeringen – noe de siste års budsjetter peker tydelig i retning av.

Disse medlemmer gleder seg over at regjeringspartiet under forhandlinger i Stortinget om statsbudsjettet for 2020 har blitt enige om å flytte 20 mill. kroner fra andre deler av statsbudsjettet til domstolene. Dette vil kunne bidra til å redusere saksbehandlingstiden betydelig, samt anskaffe utstyr til å digitalisere de utpekte satsingsdomstolene. Disse medlemmer viser til at rundt 55 pst. av rettssalene i dag er digitaliserte, mens denne dekningen vil kunne komme opp i 75 pst. som følge av denne ekstra bevilgningen. På utstyrssiden vil digitaliseringen dermed kunne forseres med flere år.

Disse medlemmer vil presisere at tilleggsbevilgningen på 20 mill. kroner som regjeringspartiene ble enige om å foreslå, skal gå til teknisk utstyr. Dette gjør at den totale budsjettøkningen for domstolene er betydelig og god. Disse medlemmer mener dette høye nivået er nødvendig for å opprettholde og for å modernisere domstolene også for de kommende årene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har i sitt alternative statsbudsjett foreslått en ekstra økning til domstolene på 30,3 mill. kroner slik Domstoladministrasjonen i høring i komiteen har angitt det er behov for. Disse medlemmer registrerer at regjeringspartiene har foreslått en ekstra bevilgning på 20 mill. kroner til det samme etter å ha forhandlet med seg selv.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er opptatte av at samtlige tingretter blir inkludert i prosjektet «Digitale domstoler», som i dag kun omfatter de største tingrettene og domstolene som har gått med på å ha felles ledelse. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet har foreslått en økning på 25 mill. kroner i sitt alternative budsjett slik at en utvidelse kan starte allerede i 2020.

LYD- OG BILDEOPPTAK

Komiteen viser til at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2020 foreslår å bevilge 2 mill. kroner til videreføring av prøveprosjektet med opptak i retten. Komiteen vil understreke at lyd- og bildeopptak under hovedforhandlingen vil styrke muligheten til å etterprøve rettsforhandlingene, og dermed styrke rettsikkerheten. Domstoladministrasjonen har siden 2016 hatt et prøveprosjekt med lyd- og bildeopptak, der formålet er å finne frem til gode og rimelige tekniske løsninger og gode arbeidsprosesser for å kunne vurdere å innføre lyd- og bildeopptak ved alle domstoler i landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett hvor det er foreslått en styrking av lyd- og bildeprosjektet med 2 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

UTENRETTLIG MEKLING

Komiteen vil vise til at da Stortinget vedtok lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) i 2005, var det stort fokus på mekling som tvisteløsningsmetode. Justiskomiteen pekte i Innst O. nr. 110 (2004–2005) på at mekling både ville gi en bedre utnyttelse av domstolsressurser og lavere kostnader for partene. Domstollederen ble pålagt å sette opp et utvalg av rettmeklere (tvisteloven § 8-4 (4)). Komiteen vil videre vise til at Juristenes Utdanningscenter tilbyr som følge av dette en forbedret etterutdanning som fører til en sertifisering som mekler.

Komiteen mener at erfaringene viser at til tross for lovgivers føringer gjennom tvisteloven, og til tross for at domstolene sliter med å overholde ønskede saksbehandlingstider, er potensialet som ligger i mekling og av bruk meklere i utvalgene lite utnyttet. I tillegg er det lite kjennskap til utenrettslig mekling som tvisteløsningsmetode blant publikum. Komiteen vil vise til at dette gir store samfunnsøkonomiske utslag, og partene påføres unødvendige belastninger i form av økt konfliktnivå og lang løsningsstid.

Komiteen vil vise til at de store aktørene innenfor entreprenørbransjen tar stadig mer i bruk mekling som tvisteløsningsmetode. Komiteen er kjent med et viktig initiativ som er etableringen av «Meklingscenteret», et samarbeid mellom de største offentlige byggherrene (Bane Nor, Nye Veier og Statsbygg), entreprenørorgani-

sasjonene (EBA, NELFO, MEF), Advokatforeningen og universitetene i Oslo og Bergen. Hensikten er å styrke ordningen med mekling gjennom informasjon og kvalitetssikring. Komiteen vil vise til at ifølge «Meklingscenteret» finner de sakene som mekles i stor grad en løsning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan potensialet som ligger i tvistelovens regler om mekling, bedre kan utnyttes, og hvilke tiltak som kan settes inn for å gjøre ordningen med utenrettslig mekling kjent og mer brukt.»

AVBYRÅKRATISERINGS- OG EFFEKTIVISERINGSREFORMEN I DOMSTOLENE

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at bevilgningen foreslås redusert med 12,7 mill. kroner i 2020 på kap. 410 post 1, som en følge av avbyråkratisering og effektivisering i staten (ABE). Domstoladministrasjonen har pekt på at de årlige kuttene er spesielt vanskelige å håndtere for domstolene, blant annet fordi ABE-kuttene stort sett må tas gjennom reduksjon av antall ansatte og dommere. Ytterligere kutt, slik som foreslått, vil medføre oppsigelser i en allerede presset situasjon. Flertallet mener en slik utvikling ikke er bærekraftig og vil få store konsekvenser for dem som bruker domstolen. Det vil svekke folks rettssikkerhet og svekke forutsetningen for en vel fungerende rettsstat. Det er etter flertallets syn svært alvorlig.

Flertallet viser til at regjeringen gjennom denne reformen i realiteten tar driftsmidler fra de uavhengige domstolene for å finansiere regjeringens egne satsinger. Det skal være et prinsipielt skille mellom utøvende og dømmende makt. Ved å innskrenke domstolenes budsjetter på denne måten, er det i realiteten å svekke den uavhengige rettssikkerheten.

ALLMENNGJØRING AV RETTSPRAKSIS

Komiteen mener allmenn tilgang til rettsavgjørelser, som gir innsikt i gjeldende rett, er viktig i en rettsstat og ber derfor Domstoladministrasjonen og Høyesterett om å gjøre sine rettsavgjørelser tilgjengelige for aktører som ønsker å videreformidle disse. Dette gjelder både rettsavgjørelser tilbake i tid og så langt man har digitale arkiver, og framtidige rettsavgjørelser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet ønsker på denne bakgrunn å omdisponere 1,5 mill. kroner for at Domstoladminis-

trasjonen skal nedsette en arbeidsgruppe av relevante aktører som skal klarlegge hvilke tekniske og regulatoriske justeringer, samt økonomiske rammer, som er påkrevd for å oppnå dette. Domstoladministrasjonen tildeler eventuelt overskytende av disse 1,5 mill. kronene etter behov til en aktør eller aktører som kan forestå en slik allmenngjøring av rettspraksis.

Disse medlemmer viser til at omdisponeringen blir som følger:

- 500 000 kroner fra kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten, post 70 Tilskudd, herunder tiltak for å hjelpe mennesker ut av prostitusjon og for å støtte ofre for menneskehandel flyttes til kap. 410 Domstolene, post 1 Driftsutgifter.
- 1 000 000 kroner fra kap. 475 Bobehandling, post 1 Driftsutgifter flyttes til kap. 410 Domstolene, post 1 Driftsutgifter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås bevilget 30,3 mill. kroner til domstolene ut over forslaget i budjettproposisjonen. Disse medlemmer foreslår omdisponert 1,5 mill. kroner til dette prosjektet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er positive til at det settes ned en slik arbeidsgruppe, men er imidlertid ikke enige i den foreslåtte omdisponeringen fra blant annet post 70 kap. 440. Disse medlemmer mener kostnadene for å sette ned en slik arbeidsgruppe bør kunne dekkes innenfor Domstoladministrasjonens eksisterende budsjett. Disse medlemmer vil understreke at kostnaden ikke må tas fra de alminnelige domstolenes midler.

Kap. 3410 Domstolene

Komiteen viser til at post 1 Rettsgebyr dekker inntekter fra gebyrpliktige oppgaver i domstolene i forbindelse med tvistesaker, skjønn, skifte, konkurs, tvangsforretning mv. Det foreslås å øke bevilgningen som følge av prisjustering av rettsgebyret.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å øke rettsgebyret fra 1 150 kroner til 1 172 kroner med virkning fra 1. januar 2020. Dette er i tråd med prisutviklingen. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 260,6 mill. kroner.

Kap. 414 Forlikråd og andre domsutgifter

Komiteen mener at forlikrådene er en viktig og effektiv del av tvisteløsningssystemet vårt. Komiteen viser til at kapitlet dekker enkelte utgifter i sammenheng med domstolsbehandling av straffesaker og enkelte sivile saker, samt utgifter til forlikrådene. Komiteen viser også til at utgiftene på kapitlet i stor grad er regelstyrt og påvirket av saksmengden, og at mulighe-

ten for styring av utgiftene av den grunn i realiteten er liten.

Komiteen viser til at det totalt blir foreslått en bevilgning på 268,5 mill. kroner for 2019 på dette kapitlet.

Kap. 430 Kriminalomsorgen

Komiteen viser til at kriminalomsorgen skal baseres på en justispolitikk som sikrer den enkeltes trygghet og rettssikkerhet. Kriminalomsorgen skal gjennomføre straff både i fengsel og i samfunnet ellers. Kriminalomsorgen skal bidra til å motvirke nye straffbare handlinger, være betryggende for samfunnet og sikre vellykket tilbakeføring til samfunnet etter endt straff.

Komiteen viser til at kriminalomsorgen skal sørge for at de som blir dømt til straff av domstolene, gjennomfører straffen, og de skal stille varetektsplasser til disposisjon for politiet. Mengden av oppgaver som kommer til kriminalomsorgen, avhenger av aktivitetene og prioriteringene til virksomhetene foran dem i kjeden. Dette er politiet, påtalemyndigheten og domstolene.

Komiteen viser til at den domfelte, med de begrensninger som følger av straffegjennomføringen, har de samme rettigheter og plikter som den øvrige befolkningen. Kriminalomsorgen skal sørge for at både straffegjennomføring og løslatelse skjer i samvirke med ansvarlige myndigheter samt kommunen som den løslatte skal bosettes i.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår følgende satsinger i 2020:

- rehabilitering av Ila fengsel og forvaringsanstalt – 22 mill. kroner
- forprosjektering av nytt Oslo fengsel – 17,5 mill. kroner
- investeringer i sikringsutstyr og vedlikehold mv. – 19,9 mill. kroner
- ekstra bevilgning til digitaliseringsprosjektet ved Agder fengsel

Komiteen viser også til at nytt Agder fengsel blir ferdigstilt i 2020.

Komiteen viser til at forslaget til samlet budsjett for kap. 430 for 2020 er på om lag 5,2 mrd. kroner.

Komiteen ser at utfordringer knytte til isolasjon, rus og psykisk sjukdom er problemstillinger som særleg påverkar innhaldet i kriminalomsorga. Talet på personar som er domfelte for seksuallovbrot, aukar og krev særleg oppfølging. Arbeid mot radikaliserings er eit anna viktig tema som det blir arbeidd med i kriminalomsorga.

Komiteen har merka seg Sivilombodsmannen sine funn om isolasjon i norske fengsel og tek desse på stort alvor. Komiteen meiner Sivilombodsmannen peikar på konsekvensar av isolasjon som er viktig å ta tak i. Ila fengsel og forvaringsanstalt har sidan 2014

hausta positive erfaringar med etableringa av eit eige ressursteam knytt til psykisk sjuke og isolasjonsproblematikken ved fengselet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener kuttene som er påført kriminalomsorgen over flere år gjennom blant annet ABE-reformen, svekker samfunnssikkerheten. Når kriminalomsorgen ikke sikres tilstrekkelige ressurser og når kuttene overfor sektoren griper inn i førstelinjetjenesten, vil kriminalomsorgens mulighet for å bidra til rehabilitering og en god straffegjennomføring reduseres. Flertallet mener sulteføringen av norske fengsler og friomsorg må stanses. Videre mener flertallet at innholdet i soningen må styrkes. Det må opprettholdes et straffeforløp som gjør den domfelte i stand til å komme ut av soning til et liv uten ny kriminalitet. Flertallet mener høyreregjeringens pågående nedbygging av de åpne soningsalternativene varsler et linjeskift i norsk kriminalomsorg.

Flertallet ser behovet for å satse på kriminalomsorgen i Norge. Flertallet vil imidlertid understreke at strukturendringer ikke er løsningen på de utfordringene som finnes i kriminalomsorgen. Soningskøen må holdes lav, og samtidig er det viktig å sørge for nok bemanning i fengslene for å ivareta sikkerheten til de ansatte og tilbudet til de innsatte. Kriminalomsorgen skal virke både allmennpreventivt og gjøre innsatte i stand til å bli tilbakeført til samfunnet og leve lovlydige liv etter endt soning. Flertallet viser til at økt bemanning er en forutsetning for at kriminalomsorgen kan følge opp de politiske mål som er satt for innholdet i soningen.

Flertallet er opptatt av å sikre kvinner bedre soningsforhold og mener høyreregjeringens nedleggelse av to soningssteder for kvinner, Bergen fengsel avdeling Osterøy og Sandefjord fengsel, bidrar til å svekke soningstilbudet til kvinner. Flertallet vil understreke at opprettelsen av avdeling Evje ikke på langt nær er nok for å sikre at kvinner har samme rettigheter som menn under soning.

Flertallet merker seg at regjeringspartiene foreslår å øke rammen til kriminalomsorgen med 6 mill. kroner ut over regjeringens opprinnelige forslag for å sikre nødvendig oppstart av soningstilbudet tilpasset unge lovbyrtere under 18 år på Eidsberg høysikkerhetsfengsel. Flertallet mener det er særdeles viktig at barn og unge under 18 år som hovedregel ikke skal belastes med straffegjennomføring i fengsel, men gjennom andre tiltak tilpasset deres aldersgruppe få samfunnets reaksjon ved brudd på loven. Flertallet mener at dersom barn og unge under 18 år skal gjennomføre straff i fengsel, skal dette skje ved spesielt tilrettelagte fengselsavdelinger, slik som ved landets ungdomsneh-

ter i kriminalomsorgen. Flertallet registrerer at høyreregjeringen har opprettet plasser til bruk for barn og unge under 18 år ved høysikkerhetsfengslet på Eidsberg. Flertallet vil påpeke at dette er et høysikkerhetsfengsel for voksne og vil på det sterkeste motsette seg at barn og unge under 18 år soner i et ordinært fengsel.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet er samde med regjeringa i at ei god kriminalomsorg krev både rett samansett kapasitet og eit godt og rehabiliterande innhald. Desse medlemene er glade for den omfattande satsinga på rehabilitering og nybygg som har vore innan kriminalomsorga dei seinare åra. Det er ein realitet at det framleis er eit stort etterslep på vedlikehald og rehabilitering ved mange av fengsla i landet, og desse medlemene erkjenner at det vil ta tid før vi kjem i mål med dette arbeidet. Det er etter desse medlemene sitt syn likevel gledelig at regjeringspartia har prioritert vedlikehald av fengsla med 1,18 mrd. kroner frå 2013 fram til i dag. Ny og forbetra fengselskapasitet gir betre soningsforhold for innsette og betre arbeidsforhold for tilsette. Desse medlemene er også nøgde med at soningskøen er sterkt redusert, og at auka bruk av straffegjennomføring med elektronisk kontroll har synt positive resultat, særleg med omsyn til tilbakefall etter fullført soning.

Desse medlemene registrerer vidare at endringar i kriminalitetsbiletet og innsettepopulasjonen fører til nye og endra behov både for type kapasitet og innhaldet i kriminalomsorga. Medan den tradisjonelle kriminaliteten går ned, aukar den alvorlege kriminaliteten. Dommane blir lengre og dei innsette sit lenger i fengsel enn tidlegare. Kriminalitetsutviklinga tilseier at det vil vere størst behov for fengselsplassar på høgt tryggningsnivå framover.

Desse medlemene ønskjer at fleire fengsel skal kunne nytte seg av erfaringa med eige ressursteam, og er glade for at regjeringspartia i budsjettprosessen har blitt samde om å foreslå å løyve 2 mill. kroner til oppstart av eit ressursteam ved Bergen fengsel. Desse medlemene vil peike på at Bergen fengsel er det nest største fengselet i landet og har til dels mange av dei same utfordringane som vi har sett ved Ila. Desse medlemene viser vidare til at Sivilombodsmannen har retta sterk kritikk mot fengselet sin bruk av utelukkingar og isolasjon. Det er desse medlemene sin intensjon at eit eige ressursteam ved Bergen fengsel skal gjere det mogeleg å redusere bruken av utelukkingar og isolasjon ved fengselet.

Desse medlemene er glade for at regjeringa prioriterer det viktige arbeidet med å bygge ned vedlikehaldsetterslepet. Desse medlemene ser difor svært positivt på at rehabilitering av Ila fengsel og forvaringsanstalt er tildelt 22 mill. kroner, og at det vert starta opp eit forprosjekt av nytt Oslo fengsel til 17,5 mill. kroner i

budsjettet for 2020. Disse medlemmene registrerer at disse to fengsla samla utgjør 15 pst. av fengselkapasiteten på høgt tryggningsnivå, og at utfordringane med bygningsmassen er kritisk både for soningskøane og for å oppretthalde eit tilstrekkeleg tal varetekts plassar. Ila fengsel og forvaringsanstalt har i tillegg 80 pst. av forvaringsplassane i landet. Disse medlemmene er også nøgde med at det vert tildelt ei ekstra løyving til eit digitaliseringsprosjekt ved Agder fengsel til 11,4 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås å styrke kriminalomsorgen med 50 mill. kroner ut over regjeringens budsjettfor-slag.

Disse medlemmer støtter med dette ikke regjeringens forslag til ekstrabevilgning til opprettelse av plasser til bruk for unge under 18 år ved høysikkerhetsfengselet på Eidsberg. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor 4 mill. kroner brukes til å styrke ungdomsenheten ved Eidsvoll fengsel, sammen med en omdisponering av regjeringens partnernes styrking av budsjettposten på 6 mill. kroner. Dette gir en total ekstra satsing til ungdomsenheten på Eidsvoll med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det totalt sett foreslås en styrking av kap. 430 post 1 med 50 mill. kroner som fordeles slik:

- 4 mill. kroner for å styrke ungdomsenheten ved Eidsvoll fengsel, i tillegg til 6 mill. kroner som er omdisponert
- 13,4 mill. kroner for å opprettholde avdeling Kleivgrend ved Arendal fengsel
- 26,6 mill. kroner til å reversere effekter av ABE-kutt, samt styrke drift av kriminalomsorgen og tiltak mot isolering av innsatte

ARENDALE FENGSEL AVDELING KLEIVGREN

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at Arbeiderpartiet viser til at de i sitt alternative budsjett for 2020 foreslår å opprettholde Kleivgrend fengselsavdeling i Arendal. Disse medlemmer vil vise til at opprettholdelse av Kleivgrend har en helårskostnad på 13,6 mill. kroner for kriminalomsorgen, i tillegg til utgifter til forvaltningssamarbeidspartnere på om lag 3,25 mill. kroner. Disse medlemmer mener at Arbeiderpartiet således ikke legger opp til en realistisk finansiering av Kleivgrend fengselsavdeling i sitt alternative budsjett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser videre til Arbeiderpartiets og Senterpartiets alternative budsjett hvor det

foreslås å opprettholde avdeling Kleivgrend i Arendal fengsel, og det settes av 13,6 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer mener det er viktig å ta vare på fengsler som har praktisk rettede tilbud, slik som nettopp Kleivgrend fengsel. Disse medlemmer viser til at det vil være svært vanskelig å åpne denne type tilbud på nytt dersom slike fengsel legges ned. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet foreslår midler i alternativt statsbudsjett til å opprettholde Kleivgrend.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen har opplyst i proposisjonen at en eventuell nedleggelse av Arendal fengsel avdeling Kleivgrend vil redusere posten med 10,2 mill. kroner. Likevel kommer det frem av svar på spørsmål til departementet og i regjeringens merknad at helårseffekten av innsparing knyttet til avdeling Kleivgrend er beregnet til 13,6 mill. kroner. Med bakgrunn i dette vil Arbeiderpartiet foreslå å bevilge den sum som det nå kommer frem at kreves for å opprettholde avdeling Kleivgrend.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at den åpne soningsavdelingen Kleivgrend i Arendal fengsel opprettholdes, og sørge for at det etableres en forutsigbarhet for driften av fengselet.»

NY STORTINGSMELDING OM KRIMINALOMSORGEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil ha mer trygghet i samfunnet og ønsker derfor et soningsforløp og et innhold i soningen som virker, vel vitende om at innsatte en dag skal bli noens nabo. Flertallet mener kriminalomsorgen må sikres nok ressurser til å sørge for en straffegjennomføring som forebygger kriminalitet og øker samfunnsikkerheten.

Flertallet vil understreke fengslenes samfunnsikkerhetsrolle, og at ikke å sikre god rehabilitering og et skikkelig innhold som vil føre til best mulig tilbakeføring, svekker samfunnsikkerheten. Det svekker tryggheten til alle de som ikke soner, men som lever sine liv på utsiden av murene. Flertallet mener dette ikke kommuniseres fra regjeringen og heller ikke vektlegges i stor nok grad.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om at det utarbeides en ny NOU for kriminalomsorgen. Utvalget skal foreslå en konkret og helhetlig plan for videreutvikling av alle si-

der av kriminalomsorgen, og vurdere det fremtidige behovet for ulike former for straffegjennomføring, herunder såkalte åpne og lukkede plasser, friomsorgen og alternative soningsformer som elektronisk kontroll. Kvinner som soner, skal vises særskilt oppmerksomhet i utvalgets arbeid. Utvalget skal også vurdere behovet for å styrke innholdet i soningen for at straffen skal virke, og tiltak som reduserer bruk av isolasjon. NOU-en skal utarbeides i et tett samarbeid med de ansattes organisasjoner og aktuelle frivillige organisasjoner knyttet til kriminalomsorgen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at flertallet fremmer forslag om å be regjeringen utarbeide en ny NOU for kriminalomsorgen. Disse medlemmer viser til at det følger av Granavolden-plattformen at regjeringen vil «fremme en stortingsmelding om kriminalomsorgen». Dette arbeidet er allerede igangsatt, og disse medlemmer ser frem til at regjeringen legger en slik stortingsmelding frem for Stortinget.

DUBLERING I FENGSEL

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg videre at Arbeiderpartiet er kritisk til bruk av dublering, og derfor fremmer forslag om å be regjeringen legge til rette for at det ikke benyttes dublering i kriminalomsorgen. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med avvikling av avtale om leie av fengselsplasser i Nederland ble gitt midler til etablering av 100 dubleringsplasser i kriminalomsorgen. Disse dubleringsplassene avvikles når nye Agder fengsel står klart til bruk. Disse medlemmer understreker at ut over dette brukes dublering i liten grad.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er imot ytterligere bruk av dublering og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innenfor gjeldende budsjetttramme legge til rette for at det ikke benyttes dublering i kriminalomsorgen.»

OPPTRAPPINGSPLAN

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener høyreregjeringens kutt til kriminalomsorgen over flere år, samt nedleggelsene av de åpne fengselsplassene, har ført norsk kriminalomsorg inn i en svært vanskelig situasjon. Disse medlemmer mener det nå vil ta flere år å få kriminalomsorgen tilbake til en akseptabel ressursituasjon. I tillegg til ovennevnte forslag om en NOU, ber derfor disse medlemmer regjeringen ta initiativ til en opptrappingsplan for sektoren, der regje-

ringen legger frem en plan for Stortinget med sikte på å føre norsk kriminalomsorg til en slik standard at kriminalomsorgen og friomsorgen over hele landet har kapasitet til å gjennomføre straff som virker. Målet er en styrket og fremtidsrettet straffegjennomføring i Norge. Opptrappingsplanen skal sørge for en moderne kriminalomsorg i tråd med kunnskapsbaserte løsninger, teknologiske muligheter, og med det mål å nå en straffegjennomføring som fører til rehabilitering og atferdsendring for den enkelte innsatte, som tar høyde for pårørende- og offerperspektivet, samt hensynet til de ansatte.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en økonomisk opptrappingsplan for kriminalomsorgen, som tar sikte på å tilføre kriminalomsorgen og friomsorgen de nødvendige ressursene for å kunne gjennomføre straff som virker blant innsatte i hele landet. Opptrappingsplanen skal utarbeides i et tett samarbeid med de ansattes organisasjoner, relevante fagmiljøer og aktuelle frivillige organisasjoner knyttet til kriminalomsorgen.

Opptrappingsplanen må inneholde konkrete og forpliktende tiltak på disse områdene:

- En konkret, helhetlig og framtidsrettet plan for videreutvikling av alle sider av kriminalomsorgen.
- Nye metoder i strafferettspleien.
- Analyse og vurdering av det fremtidige behovet for ulike former for straffegjennomføring, herunder såkalte åpne og lukkede plasser, friomsorgen og alternative soningsformer som elektronisk kontroll.
- Tiltak for å styrke innholdet i soningen slik at straffen skal virke, herunder en vurdering av velferdstjenester for innsatte, nærhets- og normalitetsprinsippet, samhandling med offer og pårørende, levekår for innsatte, utdanningstilbudet og programvirksomhet, slik at straffedømte etter endt soning kan vende tilbake til samfunnet som gode naboer.
- Et særlig fokus på kvinnelige straffedømte som soner i fengsel.
- Et særlig fokus på unge lovbrøyttere og ungdomsenhetene.
- Tiltak som reduserer bruk av isolasjon.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser i sitt alternative budsjett til at målet med kriminalomsorgen blant annet er å styrke rehabilitering for å forhindre ny kriminalitet. Gode soningsforhold, med redusert innlåsing og isolasjon, opplæring og utdanning er en forutsetning for at straffedømte kan vende tilbake til et liv uten kriminalitet. Dette medlem foreslår derfor å starte en opptrappingsplan for

kriminalomsorgen ved en ytterligere styrking på 80 mill. kroner i budsjettet for 2020. Av dette foreslås 50 mill. kroner til drift av fengslene, flere ansatte, samt flere rehabiliteringsprogrammer.

STRUKTURENDRINGER I KRIMINALOMSORGEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser behovet for å forbedre kriminalomsorgen. Flertallet vil imidlertid understreke at store strukturendringer ikke er løsningen på de utfordringene som finnes i kriminalomsorgen. Soningskøen må holdes lav. Samtidig er det viktig å sørge for nok bemanning i fengslene for å ivareta sikkerheten til de ansatte og tilbudet til de innsatte. Kriminalomsorgen skal virke både allmennpreventivt og gjøre innsatte i stand til å bli tilbakeført til samfunnet og leve lovlydige liv etter endt soning. Flertallet viser til at økt bemanning er en forutsetning for at kriminalomsorgen kan følge opp de politiske mål som er satt for innholdet i soningen, og ikke minst for å redusere bruken av isolasjon i fengsel.

Flertallet viser til at regjeringen i fjor foreslo å legge ned syv fengsel med soningsplasser på lavsikkerhet. Seks av disse ble vedtatt nedlagt, mens Kleivgrend fengsel ble «reddet» i forhandlingene. Nå vil regjeringen på nytt legge ned Kleivgrend.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at elektronisk kontroll (fotlenke) er et tiltak som har styrket rehabiliteringen, ført til en avlastning av soningskøene og gitt personer en mulighet til å sone sin straff uten samtidig å bli utestengt fra samfunnet. 10 mill. kroner foreslås i alternativt budsjett til å øke antall soningsplasser med fotlenke. Det foreslås også 10 mill. kroner til å bedre helsetilbudet for psykisk syke i fengsel.

AVBYRÅKRATISERINGS- OG EFFEKTIVISERINGSREFORMEN I KRIMINALOMSORGEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til at ansatte i kriminalomsorgen og deres fagforeninger over tid har vært tydelige i sine tilbakemeldinger om at situasjonen i kriminalomsorgen og landets fengsler nå er uholdbar, både når det gjelder konsekvensene av stadige kutt på sektoren og den videre nedleggelsen av de åpne fengselsplassene.

Flertallet mener samfunnssikkerheten står i fare med regjeringens umoderne politikk overfor fengsler og friomsorgen. Flertallet ønsker straff som virker, slik at dagens lovbrøttere etter endt soning kan vende tilbake til samfunnet som gode naboer i sine lokalsamfunn.

Flertallet viser til at andre land over tid har sett til Norge og Norges resultater når det gjelder straffegjennomføring og tilbakeføringsarbeidet til samfunnet. Flertallet er usikre på om dette også vil være situasjonen for fremtiden dersom høyreregjeringens ubegripelige politikk om nedleggelse av åpne fengselsplasser får fortsette.

Flertallet mener at kriminalomsorgen skal styres ressurseffektivt. Flertallet understreker samtidig at ABE-reformen skal knyttes til reduksjon av administrative kostnader, og ikke gå på bekostning av ressurser til gode soningsforhold, tilstrekkelig antall ansatte og krav til fysisk standard på institusjonene. Flertallet viser imidlertid til at ABE-reformen ikke tar hensyn til om det faktisk er innsparinger å hente på den enkelte statlige virksomhet, og at mange har varslet om at dette har medført færre ansatte og blant annet fått konsekvenser som flere innlåsing. Regjeringspartiene stemte også ned et forslag om å undersøke konsekvensene av disse kuttene.

INNHold I STRAFFEGJENNOMFØRINGEN

Komiteen viser til at det er helt sentralt å sikre et godt tilbud til den enkelte straffedømte slik at vedkommende kan føres tilbake til samfunnet etter endt soning til et liv uten kriminalitet. Komiteen vil derfor påpeke at det er viktig med gode og rehabiliterende soningsforhold. Det er komiteens syn at samfunnets velferdsordninger kommer den straffedømte til gode. Tilgang til nødvendig helsehjelp, utdanning og arbeid skal sikres som en rettighet, men er også nødvendig for å sikre tilbakevending til samfunnet etter endt soning.

Komiteen viser til at elektronisk kontroll (EK), også kalt fotlenkesoning, har vist gode resultater på blant annet tilbakefall. Komiteen er derfor positiv til at denne soningsformen utvides. Dette vil også kunne bidra til bedre soningskapasitet.

Komiteen vil vise til Sivilombudsmannens særskilte rapport til Stortinget hvor det tydeliggjøres at rapporteringskravet på innsattes meningsfylte aktivitet inneholder store mangler. Sivilombudsmannen har i møte med justiskomiteen 26. november 2019 understreket at det er blitt en endring i hva de ansatte nå rapporterer som «meningsfylt» aktivitet i forhold til hva som tidligere ble regnet inn i denne kategorien. Det vises til at det i dag stilles mindre krav til kvalitet for hva som kan regnes som «meningsfylt aktivitet». Komiteen er bekymret for denne utviklingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til det grunnleggende prinsipp at straffedømte er dømt til frihetsberøvelse, ikke til dårlige soningsforhold. Målet med kriminalomsorgen er blant annet å styrke rehabilitering for å for-

hindre ny kriminalitet. Gode soningsforhold, med redusert innlåsing og isolasjon, opplæring og utdanning er en forutsetning for at straffedømte kan vende tilbake til et liv uten kriminalitet. Flertallet reagerer derfor på at høyreregjeringen de siste årene har kuttet i kriminalomsorgen og på den måten gjort soningsforholdene dårligere, spesielt med hensyn til rusmestring og opplæring. Flertallet understreker at slik prioritering svekker innsattes rehabilitering og reduserer muligheten innsatte har til å vende tilbake til et liv i frihet uten ny kriminalitet.

Det er etter flertallets mening nødvendig at det er tilstrekkelig antall ansatte i kriminalomsorgen, og at disse har relevant og god kompetanse. Flertallet understreker at ABE-reformen ikke må gå på bekostning av kravet til tilstrekkelig antall kvalifiserte ansatte.

Flertallet understreker også at soning, så langt det er mulig, skal foregå i nærheten av straffedømtes sosiale, familiære og arbeidsrelaterede nettverk.

Flertallet viser til at det fra en rekke hold og i en rekke medier er uttrykt bekymring fra ansatte og deres organisasjoner knyttet til forslaget om å redusere antall soningsplasser med lavt sikkerhetsnivå.

SONINGSKAPASITET

Komiteen synes det er positivt med en utvidelse av elektronisk kontroll (EK) og innføring av bøteteneste over hele landet.

Komiteen viser til at for mange vil EK være en soningsform som fremmer rehabilitering på grunnlag av nærhetsprinsippet og normalitetsprinsippet for gjennomføring, andre vil derimot ha nytte av at deler av soningen foregår i åpent fengsel med lav sikkerhet for å kunne jobbe med de bakenforliggende grunnene til kriminaliteten, slik som rusproblematikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at dette er en direkte oppfølging av Arbeiderpartiets, Senterpartiets og Sosialistisk Venstrepartis tidligere forslag vedrørende det samme.

Flertallet registrerer at komiteens medlemmer fra regjeringspartiene ikke er tilfredse med opposisjonens kritikk. Flertallet vil understreke at samtlige av de alternative soningsformene som komiteens medlemmer fra regjeringspartiene viser til, er tiltak som ble innført i tiden da disse partiene satt i regjering, en nærmere utdypning av dette er å lese i St. meld. nr. 37 (2007–2008) Straff som virker. Flertallet vil samtidig vise til at denne stortingsmeldingen forteller om hvordan soningsforløpet til straffedømte bør gjennomføres, der det understrekes at samtlige av soningsformene bør inngå som en del av den såkalte «soningstrappen». Flertallet vil derfor understreke at straffegjennomfø-

ring i lavsikkerhetsfengsler, såkalte «åpne» fengsler, er en viktig del av det rehabiliterende arbeidet og bør således ikke erstattes av andre former for straffegjennomføring, som for eksempel elektronisk fotlenke, dersom dette ikke er til det beste for soningsprogresjonen til den enkelte straffedømte.

I forbindelse med KVU for Vestlandet når det gjelder eksisterende fengselsbygg, vil flertallet spesielt peke på fengselsbyggene i Ålesund og Haugesund. Disse fengslene er pusset opp, og man har gjort det beste ut av en vanskelig situasjon, men flertallet mener tiden er inne for å erstatte dagens bygg med nye. Flertallet ber derfor regjeringen prioritere disse to fengslene når arbeidet med å planlegge utfasing av gamle fengsler starter, slik at forholdene endres og blir bedre for alle involverte.

Flertallet mener at pengene i kriminalomsorgen skal brukes i Norge, at den norske kapasiteten skal være tilpasset behovet, og at innsatte bør sone i nærheten av eget nettverk. Flertallet understreker at leie av soningsplasser i utlandet i framtiden derfor bør unngås.

Flertallet viser til at det fortsatt er mangel på varetektsplasser, noe som fører til at mange blir sittende for lenge i politiarrest.

Flertallet mener høyreregjeringen gjennom en rekke nedleggelse av åpne fengselsplasser varsler et linjeskifte i norsk kriminalomsorg. Flertallet mener beslutningsgrunnlaget for å legge ned åpne soningsalternativer er for tynt og baseres utelukkende på regjeringens syn på kapasitet, og ikke på kvalitet.

Flertallet viser til at det er en kjensgjerning i den norske rettsstaten at ingen skal sone under et regime som er strengere enn det som er nødvendig. Ved å gjennomføre regjeringens forslag om nedleggelse av de åpne fengselsplassene mener flertallet at resultatet kan være at en del av de innsatte som i dag soner i åpent fengsel, og som ikke kan overføres til soning med fotlenke, vil måtte sone i lukket fengsel på grunn av kapasitetsmangel i de åpne fengslene som en følge av de foreslåtte nedleggelsene. Flertallet mener at i tillegg til å bryte med det tidligere nevnte prinsippet om soningsregime, vil dette gjøre skade på den enkelte innsattes soningsprogresjon, og det vil sette arbeidet med tilbakeføring til samfunnet flere skritt tilbake. Flertallet mener at man dermed vil kunne stå i fare for å slippe flere kriminelle gjengangere ut i samfunnet.

Flertallet mener derfor at beslutningsgrunnlaget som regjeringen fremholder når det gjelder nedleggelse av de åpne fengselsplassene dette året og den nå foreslåtte nedleggelsen av avdeling Kleivgrend, er svakt. Flertallet er bekymret for at konsekvensene av denne politikken vil kunne føre til nye soningskøer, uønsket dublering av fengselsplasser og i ytterste konsekvens svekket samfunnssikkerhet.

Flertallet vil gå imot regjeringens forslag om å legge ned de åpne fengselsplassene samt videreføringen av kuttene til sektoren. Isteden vil flertallet styrke kriminalomsorgen og sikre at vi også i fremtiden har straff som virker i Norge.

Flertallet viser til at regjeringens begrunnelse for nedleggelsene av åpne fengselsplasser de siste årene i stor grad er at regjeringen mener det er overkapasitet på åpne soningsplasser i landet. Flertallet vil imidlertid understreke at nedgangen i belegget i fengslene ikke skyldes noen plutselig og dramatisk nedgang i antall kriminelle. Gjennomføringen av politireformen bidrar blant annet til at politiet med påtale fungerer som en propp i straffesakskjeden, og flere politidistrikt går med store budsjettunderskudd. Politiet sliter med kapasitetsproblemer, og et stort antall saker med kjent gjerningsperson blir henlagt. Dersom politiet begynner å levere flere saker, kan dette få alvorlige konsekvenser for kriminalomsorgen, som har opplevd store budsjettkutt i høyreregjeringens styringsperiode.

Flertallet vil understreke at det ikke er et mål i seg selv at fengslene skal ha et belegg på 100 pst. Tvert imot har målet lenge vært å få ned belegget i fengslene til ca. 90 pst. Flertallet vil peke på at fengslene må ha ledige plasser som politiet kan benytte til varetekt ved behov. I tillegg må det stå plasser ledige for å muliggjøre overføring mellom fengsler og mellom avdelinger internt i fengslene. Flertallet vil vise til at det igjen har vært en økning av hendelser med vold og trusler i fengslene. For høyt belegg i fengslene begrenser muligheten de ansatte har til å sette sammen innsatte på en faglig forsvarlig måte, og i ytterste fall kan dette gå utover sikkerheten.

Flertallet vil i tillegg til problematikken knyttet til nedleggelsene av de åpne fengslene, påpeke at det foreligger et stort behov for erstatning av eldre, små lukkede fengsler. De såkalte «1860-fengslene» er bygget i en tid der holdningen til rehabilitering var svært annerledes enn i dagens moderne kriminalomsorg. Disse fengslene møter ikke dagens behov for infrastruktur blant annet med tanke på rehabilitering i fellesskap. I KVU-en for Østlandet er det pekt på behovet for et nytt fengsel til erstatning for disse. Flertallet mener det nå er på høy tid med en gjennomgang av både kapasitet og innhold i kriminalomsorgen, der alle soningsalternativer drøftes inngående. Det er svært viktig at en slik gjennomgang gjøres i nært samarbeid med de ansatte, tillitsvalgte og deres organisasjoner. På denne måten mener flertallet at det vil kunne legges et grunnlag for hvilken type institusjoner kriminalomsorgen har behov for i tiden fremover.

Flertallet slår fast at det fremdeles er stort behov for å få bygget Soningscenter Sunnmøre, som vil avløse og gi langt flere fengselsplasser enn Ålesund fengsel, som er et såkalt «1860-fengsel». Det er positivt at det er

enighet mellom kommunene på Sunnmøre om valget av Skodje som lokalisering for et nytt soningssenter. Flertallet vil understreke at Sunnmøre skiller seg ut med færrest fengselsplasser per innbygger. Blant annet er det sterkt behov for varetektsplasser. I dag medfører fangetransport til Bergen store og unødvendige kostnader, noe som kunne vært unngått ved utbygging av et nytt soningssenter på Sunnmøre.

Flertallet viser i denne forbindelse til justiskomiteens merknader til Meld. St. 12 (2014–2015):

«2.5 Kapasitets- og vedlikeholdsprioriteringer frem mot 2040:

(...) Når det gjelder eksisterende fengselsbygg, vil komiteen spesielt peke på fengselsbyggene i Ålesund og Haugesund. Disse fengslene er pusset opp, og man har gjort det beste ut av en vanskelig situasjon, men komiteen mener tiden er inne for å erstatte dagens bygg med nye. Komiteen ber derfor regjeringen vektlegge disse to fengslene når arbeidet med å planlegge utfasing av gamle fengsler starter, slik at forholdene endres og blir bedre for alle involverte. Sett i lys av befolkningsgrunnlaget og store utgifter til transport mener komiteen at det er naturlig at Ålesund og Haugesund prioriteres.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det har skjedd store endringer for mange innsatte som tidligere ville sonet i lavsikkerhetsfengsel. Regjeringen har lagt til rette for å utvide mulighetene for en rekke alternative soningsformer som bidrar til at behovet for lavsikkerhetsplasser er mye mindre enn for bare noen år siden. Eksempler på alternative soningsformer er hjemmesoning med fotlenke, som regjeringen nå utvider, narkotikaprogram med domstolskontroll, som er utvidet til å bli landsdekkende, overføring fra fengsel til soning i behandling sinstitusjon og soningsoverføring av utenlandske kriminelle til hjemlandet. Utenlandske kriminelle til soning i hjemlandet utgjorde 104 personer i 2018.

Disse medlemmer viser til at de alternative soningsformene har medført over 600 sparte fengselsplasser i 2017 og 577 sparte fengselsplasser i 2018. Regjeringen har i 2019 lagt ned om lag 250 fengselsplasser på lavere sikkerhetsnivå. I år foreslås Kleivgrend nedlagt med 28 plasser. Det er totalt under 300 plasser som er lagt ned eller foreslås lagt ned, mot mellom 550 og 600 fengselsplasser som er spart som følge av utvidet bruk av alternative soningsformer og soningsoverføring til utlandet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen dermed har belegg for å hevde at det ikke er behov for lavsikkerhetsplasser i like stor grad som tidligere. Disse medlemmer viser til at regjeringen er opptatt av å føre en ansvarlig økonomisk politikk og dermed bruke skattebetalernes penger riktig. Er det ikke lenger behov for å bruke penger ett sted, bør disse midlene brukes et annet sted der behovet er større.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har høstet massiv kritikk fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet i denne forbindelse. Kritikken kommer til uttrykk både i media, budsjettmerkningene og i partienes alternative budsjetter. Å gjenåpne fengselsplassene som ble nedlagt i 2019, vil ha en kostnad på 145 mill. kroner – noe hverken Senterpartiet eller Arbeiderpartiet setter av penger til i sine alternative budsjetter. Disse medlemmer mener at dersom opposisjonen mener alvor i sin kritikk, så bør de også budsjettere med kostnadene i sine alternative budsjetter.

Disse medlemmer merker seg at Arbeiderpartiet mener det fortsatt er mangel på varetektsplasser, og at dette fører til at mange blir sittende for lenge i politiarrest. Disse medlemmer viser til at KDI rapporterte følgende i årsrapporten for 2018:

«(d)et var i 2018 ingen tilfeller av brudd på fristen for overføring fra politiarrest til fengsel som følge av mangel på plass i fengslene».

Disse medlemmer viser videre til at det i 2019 har vært tilstrekkelig ledig kapasitet i fengsler med høyt sikkerhetsnivå, og at det følgelig må være helt unntaksvis at kriminalomsorgen ikke har kunnet stille varetektsplasser til disposisjon for politiet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i sine alternative budsjett for budsjettåret 2019 kompenserte for høyregjeringens nedleggelse av de åpne fengselsplassene. Videre viser disse medlemmer til Arbeiderpartiets og Senterpartiets alternative budsjett for neste år, hvor det foreslås kompensert for nedleggelsen av Arendal fengsel avdeling Kleivgrend med 13,6 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil i det videre beklage på det sterkeste at høyregjeringen gjennom sine årelange kutt har svekket kriminalomsorgen i så stor grad at disse medlemmer nå ser seg nødt til å foreslå en opptrappingsplan for kriminalomsorgen for igjen å komme tilbake til et anstendig nivå som vil være til det beste for både rehabiliteringen av de straffedømte og ikke minst for vårt samfunns felles sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen raskt legge til rette for utbygging av Vik og Hustad fengsler, samt prosjektering av Soningssenter Sunnmøre og Ilseng fengsel.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at det i Senterpartiets alternative budsjett er

foreslått 5 mill. kroner til prosjektering av Soningssenter Sunnmøre, 5 mill. kroner til å prosjektere utvidelse av Ilseng fengsel, samt 40 mill. kroner til utviding av Vik og Hustad fengsler.

SONINGSOVERFØRING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at Norge skal praktisere soningsoverføring av utenlandske innsatte til soning i eget hjemland prinsipielt av hensyn til at soning i nærheten av eget nettverk og egen kultur styrker rehabiliteringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer at Justis- og beredskapsdepartementet utreder muligheten for å inngå bilaterale avtaler om soningsoverføring til Polen, Serbia og Kosovo. De to sistnevnte landene tilfredsstiller ikke internasjonale standarder med hensyn til soningsforhold. Dette medlem understreker Norges lovpålagte forpliktelser som forbyr å uttransportere personer til land hvor det er risiko for menneskerettighetsbrudd. Uavhengig av om den straffedømte selv ønsker soningsoverføring til sitt hjemland, går dette medlem imot soningsoverføring til land som ikke tilfredsstiller nødvendige standarder for kriminalomsorg i henhold til internasjonale konvensjoner.

POLITIARREST

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at sentrale menneskerettigheter må ivaretas for den innsatte, og vil understreke at ingen skal sitte på glattcelle ut over den tillatte fristen på 48 timer. Flertallet mener at ungdom mellom 15 og 18 år ikke skal plasseres på glattcelle, med mindre det foreligger helt spesielle omstendigheter som gjør det nødvendig.

Flertallet viser til at Riksadvokaten utformet midlertidige retningslinjer om bruk av politiarrest i 2014. Formålet med retningslinjene er å sikre en strengere praktisering av overføringsfristen på 48 timer, samt å avbøte isolasjonsvirkningene av oppholdet i politiarrest.

Flertallet vil påpeke at selv om standarden på cellene i politiarresten er bedre og «mindre glatte», kan ikke dette i seg selv være et påskudd for at fristen på 48 timer overskrides. Det er kriminalomsorgen som er best egnet til å ta vare på personer som varetektsfengsles ut over dette.

ISOLASJON

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialis-

tisk Venstreparti, viser til at Sivilombudsmannen 18. juni 2019 kom med en rapport om forekomst av isolasjon i norske fengsler som konkluderer med at hver fjerde innsatt i norske fengsler er innelåst på sin egen celle 16 timer eller mer i døgnet på hverdager. Denne rapporten skal behandles av Stortinget i 2020. Det konkluderes med at en stor andel av de som isoleres med denne praksisen, får såkalte isolasjonsskader. Konklusjonen i rapporten er videre at den norske isolasjonspraksisen medfører risiko for brudd på forbudet mot tortur og umenneskelig behandling. Slike brudd kan klassifiseres som ulovlige og et brudd på FN og EMKs regler samt norsk lov. Flertallet mener at risiko for ulovlig isolasjon i norske fengsler, som eventuelt er et brudd på torturforbudet, blant annet skyldes nedbemanning ved norske fengsler. Flertallet finner det uakseptabelt at regjeringens kutt i budsjettet til norske fengsler bidrar til å øke risikoen for brudd på det internasjonale torturforbudet.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i påvente av den endelige behandlingen av Sivilombudsmannens rapport (Dokument 4:3 (2018–2019)), umiddelbart innføre tiltak ved norske fengsler som forhindrer risikoen for ulovlig isolasjon. Tiltakene må gjøres tilgjengelige for Stortinget også ved behandling av Sivilombudsmannens rapport.»

Flertallet viser til at både ansatte, deres organisasjoner og Sivilombudsmannen har uttrykt bekymring over en økning i bruk av isolasjon i norske fengsler. Dette kommer særlig sterkt til uttrykk i Sivilombudsmannens særskilte rapport til Stortinget høsten 2019 vedrørende isolasjon i fengsel (Dokument 4:3 (2018–2019)).

Flertallet vil påpeke at det alltid må vurderes om mindre inngripende tvangsmidler kan brukes før isolasjon. Flertallet mener det er svært problematisk om bruk av isolasjon skjer på grunn av kapasitetsutfordringer. Isolasjon skal brukes kun i ekstraordinære tilfeller og som en «siste utvei»-løsning. Flertallet vil også vise til Norges institusjon for menneskerettigheter, som retter klar kritikk mot regjeringen på dette området.

Flertallet viser til gruppen «særlig sårbare innsatte», med dette menes innsatte med psykisk utviklingshemning, psykiske lidelser eller innsatte med dom som kan føre til stigmatisering og utestengning fra fellesskap blant resten av de innsatte. Flertallet vil peke på at denne gruppen innsatte står i en særskilt fare for selvisolering og bør ha et spesielt fokus med tanke på aktivisering og tilrettelegging for rehabilitering i fengsel.

Flertallet vil igjen vise til Sivilombudsmannens særskilte rapport til Stortinget om isolasjon i norske fengsler. Rapporten peker på at det er svikt i rapportering fra kriminalomsorgen hva gjelder bruk av isolasjon, sikkerhetsceller og belteseng. Rapporten viser videre til at straffegjennomføringsloven i Norge gir fengslene stor skjønnsmyndighet til å bestemme hvilket tilbud og hvilken oppfølging som skal gis de innsatte. Dette resulterer i store ulikheter mellom fengslene. Flertallet vil vise til at det kan være nødvendig med klarere rettslige rammer for å sikre fangene et tilbud og forhindre at fengslene kan fraskrive seg ansvar.

Flertallet viser til at Den europeiske torturforebyggingskomité (CPT) har anbefalt at innsatte bør ha minst 8 timer utenfor cellen hvis man sitter på varetekt i løpet av en dag, og mer hvis man sitter på dom. Flertallet viser til at man i Sverige og Danmark har en regelfestet begrensning i at innsatte ikke skal låses inne i mer enn 12 timer i døgnet. Flertallet mener det er grunn til å vurdere hvorvidt Norge burde legge seg på samme linje som våre naboland.

Flertallet vil understreke at dersom problematikken knyttet til økt bruk av isolasjon i norske fengsler skal opphøre, vil det kreve en økning av midler til ansatte i kriminalomsorgen for å imøtekomme den pressede ressursituasjonen som har oppstått som et resultat av høyre regjeringens sulteforing av kriminalomsorgen.

Flertallet viser til at et konkret tiltak som ville avhjelpe situasjonen vedrørende isolering av innsatte, er en økt bruk av aktiviseringsteam. Dette vil være et tiltak rettet direkte mot innsatte som er isolert, uten at det settes særskilte kriterier knyttet til årsaken til isolasjon. Erfaringene med å etablere aktiviseringsteam som pilot ved Bergen fengsel, viser at et team på seks ansatte kan aktivisere 15 innsatte daglig, syv ganger i uka.

Flertallet viser til at det i dag er flere enn 14 fengsler som tar imot innsatte som det er krevende å gi to timer fellesskap med meningsfull aktivitet. Ifølge siste dagsmåling var det 23 fengsler som hadde den utfordringen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet tar funnene om isolasjon og psykiske lidelser i norske fengsler på alvor. Disse medlemmer viser til at Stortinget i budsjettet for 2019 bevilget 18,3 mill. kroner til en nasjonal fellesskapsavdeling for alvorlig psykisk syke ved Ila fengsel og forvaringsanstalt. Ila fengsel og forvaringsanstalt har i tillegg, siden 2014, høstet positive erfaringer med et eget ressursteam knyttet til psykisk syke og isolasjonsproblematikken ved fengselet.

Disse medlemmer ønsker å fortsette denne satsingen for å bedre forholdene for psykisk syke og motvirke isolasjon. Disse medlemmer foreslår derfor å flytte 2 mill. kroner fra kap. 430 post 70 til kap. 430 post 1

som øremerkes til å starte opp et team ved Bergen fengsel som skal forhindre virkningene av isolasjon. Disse medlemmer mener denne bevilgningen treffer i kernen av hva midlene opprinnelig er ment til: å forberede innsatte på et liv utenfor murene uten skade fra isolasjon.

Med bakgrunn i dette viser komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet til Arbeiderpartiets alternative budsjett.

VEDLIKEHOLD

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet anerkjenner at det i noen tilfeller kan være fornuftig å legge ned et fengsel fremfor å legge ut store vedlikeholdsutgifter over tid. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at det ved etablering av nybygg må tas hensyn til hvor det gamle bygget lå, hvor det er behov for soningsplasser, samt nærhetsprinsippet i kriminalomsorgen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til KVUen for Oslo fengsel og vil understreke at et nytt Oslo fengsel må ligge innenfor kommunegrensen til Oslo.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til KVU for Oslo fengsel og vil støtte etableringen av et nytt Oslo fengsel. Dette medlem understreker at plasseringen må følge et nærhetsprinsipp, slik at sosialt nettverk og familie får lett tilgang til besøk. Plasseringen må også være ved kollektivknutepunkt.

VOLD OG TRUSLER I FENGSEL

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, forventer at Justis- og beredskapsdepartementet følger med på varslersakene i kriminalomsorgen og gjør et arbeid for å kartlegge tendenser og komme tilbake med tiltak for å forbedre miljøet i norske fengsler.

Flertallet registrerer igjen en økning av volds- og trusselhendelser i fengslene, både mellom innsatte og mot ansatte. Flertallet mener reduksjon av volds- og trusselhendelser avhenger av en trygg bemanningssituasjon.

Flertallet viser til at det i løpet av de siste årene har kommet tilbakemeldinger om økt omfang av vold og trusler overfor ansatte i kriminalomsorgen, da særlig knyttet til de lukkede fengslene med høy sikkerhet. I forbindelse med at beleggsgarden for fengslene i en periode rundt våren 2019 sank noe, og på grunn av tiltak gjort i forbindelse med soningskøer og på grunn av store restanser i påtale og domstoler, var tilbakemeldingene en kort periode at vold og trusler mot ansatte var noe synkende. Flertallet må derfor beklage at i takt med

at beleggsgarden igjen har steget, og at den pressede bemanningssituasjonen fortsetter å prege kriminalomsorgen, ser vi igjen en økning av vold og trusler overfor de ansatte. Flertallet vil derfor understreke at det er svært viktig å opprettholde regelen om at beleggsgarden i fengslene skal ligge på rundt 90 pst. for å kunne sikre kriminalomsorgen en «buffer» ved svingningene i antall innsatte.

Flertallet vil vise til at det fremdeles er en utfordring at sikkerhetsutstyr og adgangskontrollen til fengslene ikke er tilstrekkelig oppdatert. Dette kan føre til at innsatte innfører ikke-godkjent materiell til fengslene, som mobilere etc. Dermed står man i fare for at innsatte viderefører sin kriminelle virksomhet fra innsiden av fengslet, i tillegg til at dette kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for ansatte og andre innsatte.

YRKESKADEERSTATNING FOR ANSATTE I KRIMINALOMSORGEN

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at det per i dag er mangelfull yrkesskadeerstatning for ansatte som skader seg på obligatoriske treningsøvelser. Disse medlemmer viser til at spørsmålet om yrkesskadeerstatning for ansatte i politiet var oppe i Stortingets spørretime 28. juni 2019, hvor statsråd Jøran Kallmyr svarte at det var igangsatt en vurdering av om det er behov for klargjøring eller regelendringer. I forbindelse med dette arbeidet fra departementet mener disse medlemmer at kriminalomsorgens ansatte skal vurderes på samme måte som for ansatte i politiet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ordningen med yrkesskadeerstatning for ansatte i kriminalomsorgen på lik linje med ansatte i politiet.»

BARN OG UNGE I FENGSEL

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at kriminalomsorgen i dag har 8 tilrettelagte plasser for innsatte under 18 år. Flertallet er opptatt av at barn og unge under 18 år skal sone i fengsel kun som en siste utvei. Soningsforholdene skal imøtekomme barns behov for sosial og psykisk utvikling og utdanning.

Flertallet vil understreke at barn som hovedregel ikke skal sone i fengsel. Flertallet påpeker at enhver form for straffereaksjon eller sanksjon overfor barn skal være til barnets beste. Konfliktrådets arbeid har vist seg å være vellykket i forhold til barn og unge som begår lovbrudd. Ungdomsstraff med ungdomsstormøte, ungdomsplan og oppfølgingsteam fungerer godt i mange tilfeller. Likevel er det et behov for tilpassede sonings-

plasser for barn og ungdom. Dagens ungdomsenheter fungerer i så måte godt for å ivareta denne formen for straffereaksjon.

Flertallet registrerer at regjeringen ønsker å åpne for mer fengsling av unge under 18 år som en respons på økende ungdomskriminalitet i Oslo høsten 2019. Flertallet vil advare sterkt mot bruk av økt fengsling mot ungdom, og vil understreke at et bredt norsk barnefaglig miljø, samt både norsk lov og FNs barnekonvensjon, er tydelig på at fengsling av barn kun skal benyttes som aller siste utvei.

Flertallet vil påpeke at det oppstår en glippsoneproblematikk for ungdommene i det øyeblikk de ikke lenger er under 18 år og har mulighet til å sone i ungdomsenhetene, men må overføres til ordinært fengsel. For mange unge vil dette by på utfordringer i forhold til deres soningsprogresjon og arbeidet med tilbakeføring til et normalt lovlydig liv.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet ser med uro på kriminalitetsutviklinga i Oslo, og særleg det høge talet på unge lovbyrtarar som utfører alvorlege kriminelle handlingar. Desse medlemene ser difor positivt på at regjeringpartia ønskjer å utvide talet på soningsplassar for mindreårige ved Eidsberg fengsel og at det vert foreslått løyvd 6 mill. kroner til dette føremålet i budsjettet for 2020. Desse medlemene ser det som viktig å møte normbrot med rask og følbart respons frå samfunnet. Og fridomsrøving er diverre eit naudsynt verkemiddel i møte med den grove kriminaliteten som vi har sett vert utført av mindreårige. På sikt vil dette tiltaket gjere det mogeleg å førebygge kriminalitet og leie unge lovbyrtarar over på eit betre spor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er bekymret for oppfølgingen av unge som soner en langtdsstraff, og som ved fylte 18 år skal overføres til ordinært fengsel. Denne overgangen vil i mange tilfeller oppleves stor, fra et ungdomsfengsel med få innsatte og tett oppfølging, til et voksenfengsel med mange innsatte og dårligere oppfølging. I voksenfengselet vil også ungdommen på en annen måte bli eksponert for rus- og voldsproblematikk.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at dersom barn dømmes til straffegjennomføring i fengsel, skal dette foregå ved tilrettelagte ungdomsenheter i kriminalomsorgen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at dagens ungdomsenheter i kriminalomsorgen bør styrkes og utvides. Soningsprogresjonen vil da kunne opprettholdes for unge lovbyrtare, og politiet og konfliktrådene kan sette inn sanksjoner mot de

som bryter avtaler om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å styrke ungdomsenhetene.

KVINNERS SONINGSFORHOLD

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er viktig å sikre gode soningsforhold for kvinnelige innsatte. Det lave antallet kvinner i fengsler fører ofte til at fengsler og administrasjonen blir organisert etter menns behov.

Flertallet påpeker at det er store utfordringer når det gjelder straffegjennomføring for kvinner i fengsel. Flertallet viser til at det ved Ravneberget fengsel soner opptil fire kvinner på samme rom.

Flertallet mener det er uheldig at kvinneperspektivet i kriminalomsorgen får lite fokus. Det kan se ut til at soning for menn dominerer prioriteringer innen kriminalomsorgen. Dette kan ha sin begrunnelse i at menn i stort flertall er representert på statistikk over kriminalitet og i straffegjennomføring. Når soningskapasiteten for kvinner er begrenset til få fengsler, medfører dette at kvinner ikke stiller likt med menn når det kommer til medbestemmelse over egen soningsprogresjon. Nærhetsprinsippet og normalitetsprinsippet er svært viktig ved straffegjennomføring. Flertallet vil peke på at det kommer tilbakemeldinger fra både ansatte og innsatte om at kvinner i særdeleshet uttrykker både et ønske og behov for kontakt med sin familie og sine pårørende også under straffegjennomføring i fengsel. Dette anses å være en viktig faktor generelt når det gjelder tilbakeføringsarbeid.

Flertallet viser til at kvinner utgjør ca. 6 pst. av de innsatte i norske fengsler. Kriminalomsorgsdirektoratet har erkjent at kvinner har langt fra likeverdige soningsforhold med menn, i en utredning fra 2015. Så vel Sivilombudsmannen som Likestillings- og diskrimineringsombudet har i rapporter fra hhv. 2016 og 2017 konkludert med at kvinnelige fanger er dårligere stilt enn menn. Tilsvarende er også rapportert fra Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK). Mange kvinner soner i dag på et for høyt sikkerhetsnivå fordi det ikke finnes tilstrekkelig med plasser på et lavere nivå. Dette vanskeliggjør reintegrering i samfunnet etter endt soning. Kvinners soningsforhold i Norge dag innebærer vedvarende brudd på likestillings- og diskrimineringslovens forbud mot diskriminering pga. kjønn, se § 6, jf. også kvinneskikrimineringskonvensjonen art. 1 og art. 3.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvilke tiltak som kan iverksettes

for å sikre likeverdige soningsforhold for kvinner. Forslaget må respektere nærhetsprinsippet og innebære løsninger knyttet til rehabilitering, undervisning og iverksettelse av sosiale relasjoner.»

RUSAVHENGIGE OG PSYKISK SYKE INNSATTE

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til rapporter fra blant annet Sivilombudsmannen om at det er flere personer som soner i norske fengsler på tross av at de er så alvorlig psykisk syke at de egentlig er soningsudyktige. Norge har også mottatt internasjonal kritikk for dette fra FNs menneskerettighetskomité. Praksisen har pågått i mange år. Flertallet understreker at innsatte i norske fengsler har de samme pasientrettigheter som befolkningen for øvrig. Flertallet viser til at regjeringen foreslo å etablere nasjonal forsterket fellesskapsavdeling ved Ila fengsel og forvaringsanstalt for 18,3 mill. kroner i budsjettet for 2019. Flertallet viser til at dette arbeidet ikke er igangsatt, men er positive til at regjeringen nå i budsjettet for 2020 har konkretisert planene. Flertallet har en klar forventning om at dette arbeidet nå kommer raskt i gang og gjennomføres slik det forespeiles i regjeringens forslag. Flertallet mener det er grunnleggende viktig at alvorlig psykisk syke som sitter i fengsel skal ha nødvendig helsehjelp.

Flertallet vil peke på at en av konsekvensene vedrørende høyre regjeringens kutt til kriminalomsorgen over år, er at programvirksomheten i mange av landets fengsler nå ikke lenger kan gjennomføres. For innsatte med rusproblemer er dette svært alvorlig og til hinder for god soningsprogresjon og tilbakeføring til samfunnet som rusfri. Flertallet ber regjeringen følge opp sitt eget punkt i tidligere regjeringserklæringer der det står beskrevet et ønske om å styrke livsmestrings- og rusmestringsprogrammene i kriminalomsorgen. Flertallet understreker at dette vil kreve ressurser. Pr. dags dato er det fremdeles ansatte i kriminalomsorgen som innehar kunnskap for å gjennomføre disse programmene dersom det var tilstrekkelige ressurser til dette arbeidet. Dersom kuttene videreføres overfor sektoren, står kriminalomsorgen i fare for å miste verdifull kapasitet hos ansatte, og det vil koste enda mer å gjeninnføre dette viktige rehabiliterende arbeidet.

Flertallet viser til at mange domfelte har ulike utfordringer med hensyn til rusavhengighet. Flertallet viser til tall fra Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan, hvor 35 pst. av de innsatte har brukt rusmidler i fengsel, og at overdose er årsak til 85 pst. av dødsfall første uke etter løslatelse. Flertallet mener kriminalomsorgen må innrettes på at flere hjelpes ut av rusavhengighet. Dette vil øke sjansen for at de klarer å starte et liv i frihet uten å vende tilbake til kriminalitet. Rusmestringsenheter har vist seg å være et sentralt tiltak i flere fengsler. Flertallet

viser til at slike enheter kun finnes i 13 fengsler i dag. Flertallet mener tilbudet må utvides.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet over år, gjennom partiets alternative budsjetter, har styrket driften av kriminalomsorgen slik at innhold og programvirksomheten med Arbeiderpartiets forslag til budsjett ville vært betydelig styrket i forhold til dagens situasjon. Disse medlemmer viser videre til Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2020 hvor kriminalomsorgen foreslås styrket slik at rus- og livsmestringsprogrammer igjen kan bli gjennomført i fengslene.

Disse medlemmer mener det bør lages en opptrappingsplan for å styrke kapasiteten til å håndtere alvorlig psykisk syke straffedømte i psykiatrien, og styrke behandlingstilbudet i fengslene. I tillegg mener disse medlemmer at det bør lages en handlingsplan for kriminalomsorgen for å sikre en helsemessig forsvarlig behandling av denne gruppen straffedømte. Handlingsplanen bør inneholde tilstrekkelig opplæring av ansatte, styrke og utvikle ressursteamene, beskrive hvordan kriminalomsorgen kan tilby hensiktsmessig psykisk helsevern og omsorg ved bruk av «forsterket fellesskapsavdeling», sikre straffedømte som tas ut av fellesskap på grunn av alvorlig psykisk sykdom medisinsk utredning av lege for raskt å begjæres innlagt i det psykiske helsevern dersom nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, der det er foreslått en økning på 20 mill. kroner på helsebudsjettet for å styrke psykisk helsevern og rusarbeid i fengslene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til representantforslag Dokument 8:227 S (2017–2018) fra Sosialistisk Venstreparti om behandlingen av psykisk syke i fengsler. Sosialistisk Venstrepartis forslag overfor Stortinget var at de ansatte i kriminalomsorgen ikke skulle ha ansvaret for håndteringen av de alvorlig psykisk syke i fengslene, men at regjeringen skulle finne løsninger for at dette ansvaret skulle overføres til helsesektoren. Dette forslaget ble nedstemt av samtlige partier.

På denne bakgrunn foreslår dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at hvert enkelt fengsel skal ha et tilbud om rusmestringsenhet.»

BARN AV INNSATTE

Komiteen vil vise til at kriminalomsorgen skal legge til rette for pårørende av innsatte og domfelte, og at kriminalomsorgen har et særskilt ansvar overfor barn.

Komiteen vil understreke at alle fengsel og friomsorgskontor skal ha en egen barneansvarlig medarbeider. Den barneansvarliges oppgave er blant annet å gi råd og veiledning til barn og pårørende.

Komiteen understreker at fengslene og friomsorgen skal følge FN's barnekonvensjon og annet lovverk som gjelder foreldre og barn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke behovet for god oppfølging av innsatte som står i nær relasjon til barn. Dessverre har regjeringens kutt over år til sektoren medført at programvirksomhet også på dette feltet er svekket. Programmer knyttet til foreldrerollen er en viktig medvirkning til hvordan den enkelte innsatte maktet å opprettholde kontakt med familie, rehabiliterer og styrke ødelagte relasjoner til egne barn.

Flertallet vil i tillegg påpeke at «barneansvarlig» er en viktig oppgave i kriminalomsorgen. Det er av stor betydning at kriminalomsorgen på dette området kan dra nytte av flere fagfelt.

POST 70 TILSKUDD TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER I KRIMINALOMSORGEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at frivillige organisasjoner representerer et viktig supplement for å få en god overgang fra kriminalomsorgen til frihet. Flertallet er derfor opptatt av at de totale bevilgningene til organisasjonene ikke går ned slik regjeringen har foreslått. Flertallet vil peke på at de frivillige gjør en svært viktig jobb for å gi personer hjelp til overgangen mellom soning og et liv i frihet. De tilbyr ofte hjelp til dem som faller mellom to stoler i det offentlige. Eksempler er Nettverk etter soning i Røde Kors, som blant annet tilbyr gjeldsrådgivning, RøverRadion, Wayback, Røverhuset og Steg for steg i Blå Kors.

Flertallet mener målsettingen for kriminalomsorgen må være at folk vender tilbake til samfunnet som aktive deltakere og gode naboer. Dette bidrar de nedenfornevnte tiltakene og frivillige organisasjoner til. De bidrar til å sikre god tilbakeføring av den domfelte til samfunnet. Flertallet mener derfor det er viktig at slike organisasjoner får mest mulig forutsigbare rammevilkår.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i større grad legge til rette for at tilskudd til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen gis gjennom avtaler over flere år.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet ønsker på kap. 430 post 70 å foreslå øremerket 1 000 000 kroner til Røverhuset, her-

under RøverRadion. Dette er en økning på 600 000 kroner sammenlignet med 2019.

Disse medlemmer ønsker i tillegg å foreslå øremerket 1 500 000 kroner på kap. 430 post 70 til IOGT Norge som arbeider med rusforebygging, herunder forebyggende sosialt arbeid rettet mot rusavhengige og mot barn og unge. De øremerkede midlene skal forbeholdes IOGT Norges arbeid rettet mot kriminalomsorgen.

Disse medlemmer viser ellers til følgende oversikt over ønsket fordeling av tilskuddspost 70 på kap. 430:

	(Beløp i mill. kr)
Maritastiftelsen	0,25
Kirkens sosialtjeneste	1,7
Retretten	1,5
Røde Kors – Nettverk etter soning	2
Røverhuset	1
Frelsesarmeens fengselsarbeid	3
Røde Kors – Visitortjeneste	0,2
Vardeteatret	0,8
Frelsesarmeen – Safe Way Home	0,125
Kulturdråpen	0,6
Wayback	6,5
For Fangers Pårørende	3
Musikk i fengsel og frihet	0,369
Kirkens Bymisjon – FRI-prosjektet	3,6
IOGT Norge	1,5

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås å øke støtte til frivillige organisasjoner med 5 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at det i regjeringens budsjettforslag foreslås en bevilgning på 30,23 mill. kroner i kap. 430 post 70. Disse medlemmer merker seg at regjeringen ønsker å fordele alle midlene som tildeles disse frivillige organisasjonene gjennom en søknadsprosess som skal administreres av Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) etter tydelige kriterier. Selv om det vektlegges at det skal tas hensyn til kontinuitet for organisasjonene over tid, mener disse medlemmer at denne måten å organisere tildelingen på kan være uheldig. Prosessen det legges opp til, er lite gjennomslagskraftig og vil kunne bli farget av de til enhver tid sittende regjeringspartiers politiske syn. Videre er det en fare for at søknadsprosessen i seg selv vil ta beslag på store deler av de forskjellige organisasjoners ressurser og dermed ikke vil være hverken effektivitets- eller ressursbesparende. Disse medlemmer mener tildlingsprosessen må være åpen, men at det bør åpnes for å gi forhåndstilsagn til organisasjoner over en lengre tidsperiode. Disse medlemmer viser til at dette er en liten økning fra fjorårets budsjett, men mener fort-

satt det er behov for å styrke bidraget til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen.

Disse medlemmer viser til tabell over Arbeiderpartiets forslag til øremerkede midler til organisasjonene i kriminalomsorgen i tillegg til 7,23 mill. kroner i søkbare midler. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor post 70 er foreslått styrket med 5 mill. kroner.

Fordeling av tilskudd til frivillig virksomhet (2020) – tilskuddsmottakere:

Tilskotsmottakar	
For Fangers Pårørende	3 000 000
Frelsesarmeens fengselsarbeid	1 750 000
Kirkens Bymisjon i Drammen, Vestfold og Rogaland – FRI	4 000 000
CRUX (tidl. Kirkens Sosialtjeneste)	1 700 000
Musikk i fengsel og frihet	1 900 000
Retretten	1 500 000
Røde Kors – Nettverk etter soning	1 750 000
Vardeteatret AS	1 050 000
Wayback sentralt	6 500 000
Blues Factory	600 000
Kirkens bymisjon Kristiansand – Enter FRI	100 000
Kirkens bymisjon Trondheim – Videre	125 000
Røde Kors – Visitortjeneste	200 000
Foreningen Røverhuset	1 150 000
Straffedes organisasjon i Norge (SON)	75 000
IOGT Norge	1 500 000
Sammen for livet	1 100 000
Søkbare midler	7 231 000
Totalt	35 231 000

Disse medlemmer vil understreke at arbeid som bryter grensene og skaper forståelse mellom «livet bak murene» og samfunnet for øvrig, er av svært stor betydning. Disse medlemmer peker på at Røverhuset med RøverRadion er et godt eksempel på hvordan man på en god måte kan sette agendaen for diskusjonen angående soning og tilbakeføring. RøverRadion skaper et rom i samfunnsdebatten, der folk på utsiden av hverdagen i fengsel kan få en innsikt i utfordringer og muligheter hos innsatte. Likeledes peker disse medlemmer på Vardeteatret som aktivt bidrar til rehabilitering, opplysning og tilbakeføring. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett og bevilgningene til disse organisasjonene.

Disse medlemmer peker på at tiltak gjennom Miff (Musikk i fengsel og frihet) og Blues Factory tar tak i kvalitetene hos enkeltmennesket og gjennom sitt uttrykk og sin aktivitet bidrar til livskvalitet hos både deltakere og publikum. Disse medlemmer peker på viktigheten av å ivareta denne type rehabiliterende og skapende arbeid. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett og forslaget til bevilgninger til disse tiltakene.

Disse medlemmer er opptatte av at hele mennesket ses i en rehabiliteringssituasjon gjennom soning. Disse medlemmer viser til at dersom den enkelte

skal ha mulighet til på ny å integreres i en normalhverdag med familie og lokalmiljø, er arbeidet til organisasjoner som Straffedes organisasjon (SON) og For fangers pårørende (FFP) viktig. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett og forslaget til bevilgninger til disse organisasjonene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett hvor det er foreslått å øke støtten til frivillige kriminalitetsforebyggende organisasjoner, inkludert RøverRadion.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at et liv etter soning uten gjentakende kriminalitet krever oppfølging. Det er i hovedsak frivillige organisasjoner som har bidratt til et faktisk ettervern og til å gi tidligere innsatte tid og mulighet til å klare seg selv. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett foreslår 10 mill. kroner i økt tilskudd til organisasjoner som arbeider med støtte til et liv etter soning som Retretten og Wayback.

Dette medlem viser også til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor det foreslås en økning på 50 mill. kroner til kriminalomsorgen, og presiserer at dette i hovedsak skal gå til flere ansatte slik at de som

jobber i fengslene kan få utført sine oppgaver og utnytte sin faglige bakgrunn.

Dette medlem mener at dette arbeidet må styrkes, og vil derfor igjen vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å øke støtten til disse organisasjonene med 10 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

TILBAKEFØRING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at formålet med straffegjennomføring har flere aspekter. Straff er samfunnets reaksjon på lovbrudd og er ment å ha en sanksjonerende effekt overfor den aktuelle lovbryster. I tillegg til det individualpreventive er også straff ment å ha en allmennpreventiv eller en avskrekkende effekt for å forhindre nye lovbrudd. Dermed kan straff med sine ulike sanksjonsformer også bidra til et samfunnsvern for innbyggerne. Målet med kriminalomsorgen er at innsatte skal vende tilbake som gode naboer i sine lokalsamfunn, dermed er god rehabilitering i kriminalomsorgen et viktig tiltak for samfunnssikkerheten. For å nå dette målet må det sikres nok ressurser til kriminalomsorgen, og innholdet i soningen må styrkes med tanke på det rehabiliterende arbeidet. I tillegg må de frivillige organisasjonene knyttet til tilbakeføringsarbeidet sikres forutsigbare rammer, og kommunene med sitt tjenestetilbud må være rustet til å bidra både under og etter straffegjennomføring.

Flertallet viser til at i 2015 ba Stortinget regjeringen sikre at regelverket knyttet til permisjoner fra soning skulle praktiseres fleksibelt slik at rehabiliterings tilbud i regi av frivillige organisasjoner kunne gjennomføres under soningsperioden. Tilbakemeldinger flertallet har fått viser at situasjonen ikke har blitt bedre. Flertallet mener snarere at regjeringen gjennom sine gjentagende kutt i kriminalomsorgen i tillegg har bidratt til at også rehabiliteringsmulighetene i fengslene er betydelig svekket. Flertallet mener at god rehabilitering med fokus på tilbakeføring vil bidra til økt samfunnssikkerhet.

OVERGANGSBOLIGER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at overgangsboliger er en kriminalomsorgsløsning som styrker nærhetsprinsippet og bedrer rehabilitering til et liv uten kriminalitet. Flertallet viser til arbeidet som er gjort for å prosjektere overgangsboliger i Notodden med til sammen 20 plasser. Flertallet viser til dokumentet «Redusert tilbakefall til ny kriminalitet – Nasjonal strategi for samordnet tilbakeføring etter gjennomført

straff – 2017–2021» fra regjeringen, hvor en gradvis overgang fra fengsel til straff utenfor fengsel trekkes frem.

Flertallet gjentar flertallsmerkningen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i justiskomiteens innstilling til statsbudsjettet for 2018, Innst. 6 S (2017–2018):

«Flertallet viser til det arbeidet som er gjort for etablering av en overgangsbolig med et sterkt tverrfaglig kompetansemiljø på Notodden, den såkalte Notoddenmodellen. Modellen bygger på en prosess fra soning til arbeid og bolig, med særlig vekt på å styrke mulighetene for å lykkes i arbeidsmarkedet.»

Flertallet viser til at det i Granavolden-erklæringen står følgende:

«Regjeringen vil styrke rehabiliteringen av straffedømte. En overgangsbolig er en meget viktig rehabiliteringsinstitusjon for å oppnå denne politiske målsettingen.»

Flertallet viser til at regjeringen også har iverksatt en inkluderingsdugnad for å motvirke utenforskap. Overgangsbolig er en heldøgnsinstitusjon der straffedømte har et tilbud utenfor boligen hver dag. Flertallet understreker at overgangsboliger er en kriminalomsorgsløsning som styrker nærhetsprinsippet og bedrer rehabilitering til et liv uten kriminalitet.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig plan for å utvide tilbudet om overgangsboliger i kriminalomsorgen, og samtidig gå videre i prosessen for å videreutvikle arbeidet som allerede er lagt ned knyttet til Notodden-modellen.»

VELFERDSOBLIGASJONER

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at Arbeiderpartiet fremmer forslag om å be regjeringen gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet med velferdsobligasjoner og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Disse medlemmer viser til Prop. 1 S (2019–2020) s. 97, hvor det heter at

«Arbeids- og sosialdepartementet er saman med Kriminalomsorgsdirektoratet gitt i oppdrag å gjennomføre ei ekstern evaluering av pilotprosjektet».

Dette er en oppfølging av at Stortinget i anmodningsvedtak nr. 294 (2018–2019) ba regjeringen om å

«gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet med velferdsobligasjoner og komme tilbake til Stortinget på egnet måte».

En slik evaluering som Arbeiderpartiet etterlyser, er således allerede gitt i oppdrag til Arbeids- og sosialde-

partementet sammen med Kriminalomsorgsdirektoratet.

Kap. 3430 Kriminalomsorgen

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 432 Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter (KRUS)

Komiteen viser til at det er en forutsetning for å få god kvalitet i straffegjennomføringen å ha fengselsbetjenter med høy og riktig kompetanse. I 2018 gjennomførte 162 aspiranter utdanning ved KRUS.

Komiteen har merket seg at i 2018 ble et nytt bachelorstudium godkjent ved høyskolen. Dette vil styrke kompetansen i kriminalomsorgen.

Komiteen viser til at bevilgningen på kap. 432 post 1 skal dekke lønnsutgifter til personale ved Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS), lønn til aspiranter og drifts- og husleieutgifter vedrørende skolebygningen. Komiteen vil vise til at det foreslås en bevilgning på 191,3 mill. kroner for 2020.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å redusere bevilgningen med 39,5 mill. kroner som følge av at det i innværende år ble gitt en engangsbevilgning til å gjennomføre ekstra klasseopptak ved KRUS i forbindelse med nytt fengsel i Agder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at høyre regjeringen har gjennomført nedleggelse av en rekke fengsler i løpet av de siste årene, og at de nå foreslår å legge ned nok en avdeling, Kleivgrend. I tillegg har kuttene i kriminalomsorgen ført til lavere bemanning og store vakanser i kriminalomsorgen. Flertallet er bekymret over at dette påvirker muligheten for ferdigutdannede fengselsbetjenter fra KRUS til å komme i arbeid. Flertallet vil vise til at det per i dag er 50 ferdig utdannede fengselsbetjenter som står uten arbeid. Flertallet oppfordrer derfor regjeringen til å ta inn over seg denne situasjonen og tilføre nok frie midler til kriminalomsorgen slik at bemanningen vil komme opp på et forsvarlig nivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at regjeringen varsler at den vurderer å slå sammen Politihøgskolen og Kriminalomsorgens høyskole- og utdanningscenter (KRUS). Dette er to ulike og viktige fagmiljøer som begge trenger å utvikle seg videre, og disse medlemmer er bekymret for at begge enhetene vil svekkes ved en slik sammenslåing.

Disse medlemmer viser til tilbakemeldinger fra tillitsvalgte og ansatte i kriminalomsorgen som nå pe-

ker på at de ikke lenger får nytte godt av tilbud om videreutdanning og kursing som tilbys ved KRUS på grunn av kutt i driftsbudsjettet til kriminalomsorgen. Disse medlemmer mener det er av stor viktighet at kompetansen til de ansatte i kriminalomsorgen utvikles, og er bekymret for denne utviklingen.

Kap. 3432 Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter (KRUS)

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

Komiteen viser til at politiets oppgave er å avdekke, etterforske og forebygge kriminalitet. Det er viktig at politiet utrustes med de nødvendige midler for at samfunnsoppdraget kan utføres på en forsvarlig måte.

Komiteen viser videre til de store endringene som skjer i norsk politi. Siden nærpoltireformen ble vedtatt i Stortinget i 2015, har politiet jobbet med implementeringen av reformen parallelt med å utføre sitt samfunnsoppdrag.

Komiteen viser til at kriminalitetsbildet er i stadig endring, og at det er viktig at politiet tilpasses dette. Nedgangen i registrert kriminalitet flater ut, og innen enkelte alvorlige kriminalitetstyper, som for eksempel seksuallovbrudd, øker den. I de senere år er det registrert en stor økning i internettrelaterte saker der fornærmede er under 16 år.

Komiteen viser også til at en stadig større andel av kriminaliteten har et digitalt element. Dette gjelder både at kriminaliteten oftere rammer IKT-systemer, at den blir utført ved hjelp av digitale kanaler, og at straffesaker har digitale bevis. Komiteen er derfor opptatt av at politiet og påtalemyndigheten har kompetanse og kapasitet til å møte denne utviklingen.

Komiteen viser til at post 1 dekker alle ordinære driftsutgifter i POD, politidistriktene, de lokale PST-enhetene og politiets særorgan unntatt Politihøgskolen. Dette inkluderer også våpen, kjøretøy, verneutstyr, uniformer og IKT m.m. Komiteen viser til at regjeringen foreslår at det bevilges 18 622,6 mill. kroner på denne posten. I tillegg er det en rekke andre poster med ulike tilskudd og utgifter som medfører at det foreslås bevilget 20 243,3 mill. kroner på kapitlet totalt. Komiteen viser til proposisjonen for nærmere omtale av disse postene.

POLITIETS DRIFTSBUDSJETT

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til at regjeringens forslag til budsjett for politiet ikke tar høyde for de store utfordringene vi ser i landets politidistrikt. Flertallet vil vise til at regjeringen skriver i budsjettforslaget at den øker

politiets driftsbudsjett isolert sett med 606 mill. kroner. Den totale foreslåtte økningen for politi og påtalemyndigheten er imidlertid på 586 mill. kroner. Av dette utgjør hele 477 mill. kroner kompensasjon for lønns- og prisvekst. Videre skal regjeringen med denne økningen også dekke en satsing på 100 nye politifolk i 2020, dekke opp for 150 nye stillinger som skal være kommet i løpet av 2019, sikre helikopterberedskap i Nord-Norge, styrke politidistriktene med 83 mill. kroner til et etterforskningsløft, samt gjennomføre nye grensekontroller og samhandlingsprosjekter. Flertallet presiserer at det for de fleste er vanskelig å finne ut av hvordan regjeringen skal få dette til, all den tid man i årets budsjett har utelatt viktig informasjon som var med i de tidligere budsjettene, slik som lønns- og prisstigning. Videre vil flertallet peke på at det er en forskjell mellom å øke budsjettets rammer og faktisk komme med reelle styrkinger. Handlingsrommet er økt noe ved at noen store kostnader er flyttet til nye poster i budsjettet. Flertallet kan imidlertid ikke se at regjeringen har tatt høyde for blant annet varslet merforbruk i politidistriktene, store overskridelser på Prüm-prosjektet og implementering av prosjektet med nye id-kort. Flertallet merker seg videre at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2019 beskrev det som en satsing at den skulle avstå fra å stille krav om realisering av gevinster fra politireformen. Flertallet anser ikke dette som noen reell satsing. Flertallet viser til at regjeringen heller ikke i tidligere budsjett har hatt noe grunnlag for å kutte i politiets budsjett med henvisning til at politireformen skal ha gitt effektiviseringsgevinster som er mulig å hente ut. Flertallet viser til budsjettproposisjonen som tallfester at regjeringens såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform skal gi et ytterligere kutt på 96,2 mill. kroner. En etat som bruker 81 pst. av driftskostnadene til personell, kan vanskelig effektivisere uten at det påvirker utførelsen av tjenesten. ABE-kuttene som foreslås tilsvarer om lag 85 stillinger. Flertallet har fått klare signaler fra tillitsvalgte om at budsjettforslaget for 2020 vil få svært negative konsekvenser.

Flertallet mener politiets driftsbudsjett over flere år med høyre regjeringen har blitt sterkt nedprioritert. Flertallet mener det er positivt at regjeringen har fått på plass nødvendige investeringer som nytt beredskapssenter, cybercenter og nye politihelikoptre, men konstaterer at driften av politiet er prioritert ned. Flertallet merker seg at etter flere år med svake driftsbudsjetter vokser merforbruket i politidistriktene. For eksempel melder Politidistrikt Sør-Øst om et estimert merforbruk på 40 mill. kroner for 2020 dersom forslaget til driftsbudsjett for 2020 blir vedtatt av Stortinget. Flertallet vil påpeke at selv om forslaget for 2020 innebærer en vekst, er den ikke i nærheten av å kunne kompensere for budsjettårene bak oss med høyre regje-

ringer som har skapt store kapasitetsproblemer i politiet.

Flertallet mener det er nødvendig å sikre at en større del av politiets budsjett går til politidistriktene.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at mest mulig av de budsjettmidlene som Stortinget bevilger til politiet, blir tilført driftsrammene til politidistriktene, og at pengebruken i Politidirektoratet begrenses.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at politiets driftsbudsjett er på om lag 18,6 mrd. kroner. Til sammenligning var politiets driftsbudsjett per oktober 2013 på 12,1 mrd. kroner. Korrigert for pris- og lønnsjusteringer mv. er politiets driftsbudsjett reelt økt med over 3,3 mrd. kroner under denne regjeringen.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen foreslår å bevilge 83 mill. kroner til å styrke politidistriktenes budsjetter. Dette vil blant annet bidra til å muliggjøre en styrking av etterforskningskapasiteten i politidistriktene.

Disse medlemmer er tilfredse med at regjeringen gir politidistriktene større økonomisk handlerom og bedre evne til å håndtere driftsoppgaver mens de står i reform, og viser til at det derfor heller ikke i 2020 vil bli stilt krav om realisering av gevinster fra politireformen. Disse medlemmer viser til at det innebærer at 53 mill. kroner som etter planen skulle tas ut i gevinst, blir liggende i politiet. Det vil gi politimestrene et større rom til å prioritere det de mener er riktig for sitt politidistrikt, enten det er etterforskning eller flere patruljer – det kan variere fra politidistrikt til politidistrikt. Disse medlemmer viser til at politimestrene med dette får et større lokalt handlingsrom.

Disse medlemmer merker seg at komiteens flertall viser til økningen i politiets budsjett sammenlignet med saldert budsjett 2019, herunder på politiets driftsbudsjett (606 mill. kroner) og samlet for hele politi- og påtalemakten (718 mill. kroner). Samtidig viser komiteens flertall til hva pris- og lønnskompensasjon utgjør for alle poster under kap. 440 (477 mill. kroner), altså ikke bare politiets driftsbudsjett, samt politi- og påtalemakten. Disse medlemmer vil presisere at det ikke gir et riktig bilde av regjeringens budsjettforslag å ta utgangspunkt i disse beløpene, herunder regjeringens forslag til satsinger og kutt. Disse medlemmer vil vise til at det ligger en rekke tekniske justeringer til grunn for budsjettforslaget for 2020. Dette er justeringer som ikke vil påvirke handlingsrommet til politiet. Eksempler på slike justeringer er at midler knyttet til kjøp av politihelikoptre, tiltak for objektsikring og bygging av nytt beredskapssenter, er tatt ut som følge av at investeringene er gjennomført. Disse medlemmer un-

derstreker at regjeringen har foreslått satsinger på politiet i 2020. Det foreslås blant annet 250 mill. kroner til politibemannning, 83 mill. kroner til styrking av etterforskningskapasiteten og 61 mill. kroner til å sikre helikopterberedskap i Nord-Norge. Dette innebærer reelle økninger i politiets budsjett for 2020 sammenlignet med 2019. Disse medlemmer merker seg også at Arbeiderpartiet viser til at regjeringens foreslåtte økning i politiets driftsbudsjett også skal dekke en satsing på 100 nye politifolk i 2020. Dette er ikke riktig. Disse medlemmer viser til at det ligger inne forslag om å øremerke 100 mill. kroner til å styrke politibemanningen i 2020 og dekke opp for 150 nye stillinger som skal være kommet i 2019. Styrkingen legger til rette for ansettelse av over 170 nye politiårsverk, dog med halvårs-effekt i 2020 ettersom studentene uteksamineres sommeren 2020.

Disse medlemmer registrerer at Arbeiderpartiet hevder at politibudsjettet har blitt sterkt nedprioritert med sittende regjering. Disse medlemmer har vanskeligheter med å forstå anklagen om sterk nedprioritering all den tid politiets driftsbudsjett har økt med 20 prosent siden regjeringen tiltrådte.

Disse medlemmer registrerer videre at Arbeiderpartiet foreslår å be regjeringen sikre at mest mulig av de budsjettmidlene som Stortinget bevilger til politiet blir tilført driftsrammene til politidistriktene, og at pengebruken i Politidirektoratet begrenses. Disse medlemmer mener politiet må gis handlingsrom til å disponere ressursene mest mulig effektivt innenfor de budsjetttrammene, mål- og resultatkrav som stilles. Resultater og effekter bør følges opp gjennom en strategisk og langsiktig styring av politiet. Disse medlemmer mener videre at en ytterligere øremerking av midler til politidistriktene vil gi politiet mindre handlingsrom, da en slik føring kan redusere etatens evne til å gjennomføre effektiviserings- og utviklingstiltak. Større og helhetlige tiltak, som for eksempel digitalisering av arbeidsprosesser og publikumstjenester, må gjennomføres sentralt på en enhetlig og helhetlig måte for hele etaten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har fått tydelige signaler på at landets politidistrikter samlet hadde et merforbruk per august i 2019 på om lag 210 mill. kroner, og at dette tallet samlet sett bare i liten grad vil endre seg vesentlig før årets slutt. Videre virker det ikke som om merforbruket skyldes at det har vært en kraftig oppbemanning i distriktene samlet sett. Selv om det per oktober er en økning på 146 ansatte, inkludert en økning på 71 politistillinger, er den samlede økningen inkludert nedbemanning i særorganer og sivile stillinger på bare 21,4 årsverk ifølge Politidirektoratets egen statistikk. Det vil derfor både i år og neste år være vanskelig å nå målet om to polititjenestemenn/-kvinner per tusen innbygger så lenge antall innbyggere

vokser raskere enn oppbemanningen av politiårsverk. Disse medlemmer har fått signaler om at flere distrikter allerede planlegger å fordele innværende års merforbruk over flere år, for å redusere konsekvensene av strammere rammer i årene som kommer. Disse medlemmer fremhever derfor at problemene som mange politidistrikt sliter med i dag, i så tilfelle ikke vil bedres de nærmeste årene.

Disse medlemmer prioriterer politidistriktene i sitt alternative budsjett og styrket kapasitet til både etterforskning og påtale. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås å styrke politiets driftsbudsjett med 474 mill. kroner mer enn regjeringens forslag til justisbudsjett i proposisjonen. Disse medlemmer foreslår følgende fordeling av disse midlene:

- 300 mill. kroner mer for å styrke politidistriktenes driftssituasjon, blant annet for å kunne ansette flere
- 96,5 mill. kroner øremerket påtalejurister i politidistriktene for å få ned straffesaksrestanser
- 50 mill. kroner mer til etterforskningsløftet

Disse medlemmer foreslår også 20 mill. kroner mer til Økokrim og 7,5 mill. kroner til nytt A-krimsen-ter. Disse medlemmer vil vise til egen merknad om arbeidslivskriminalitet under overskriften «Arbeidslivskriminalitet» i innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i alternativt statsbudsjett ønsker å prioritere 520 mill. kroner i frie midler til politidistriktene. Disse er foreslått brukt til kjøretøyinvesteringer, ansettelse av ferdigutdannede fra Politihøgskolen, styrking av grensekontrollen, etterforskning og påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten er en sentral del av straffesakskjeden, og disse medlemmer vil understreke behovet for at påtalemyndigheten settes i stand til å sikre hurtig saksgang for straffesakene.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i tillegg foreslår en styrking av Statens Barnehus, inkludert oppretting av en «satellitt» av denne tjenesten i Møre og Romsdal. Barnehusene har en viktig rolle i etterforskningen av alvorlig kriminalitet, og Senterpartiet er opptatt av at barn skal få like god hjelp uavhengig av hvor i landet de bor. I tillegg foreslår Senterpartiet en pakke på 219 mill. kroner, herav 20 mill. kroner til Kripos og Økokrim, for å styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet.

NÆRPOLITIREFORMEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil ha et politi som er synlig og til stede der folk bor. Flertallet er derfor imot den sentraliseringsreformen i politiet som regjeringen nå gjen-

nomfører. Flertallet vil understreke at et tilstedeværende politi har en forebyggende effekt, og politistasjonene og lensmannskontorene må derfor settes i stand til å ha en bemanning som gjør at de er synlige i lokalsamfunnene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at når verden endrer seg, og kriminaliteten endrer seg, må også politiet endre seg. Som et svar på den endrede kriminaliteten vi ser i Norge, har denne regjeringen levert et historisk løft for norsk politi. Disse medlemmer er tilfredse med at dette løftet fortsetter med 350 nye mill. kroner til politiet i budsjettet for 2020. I tillegg bevilges det etter budsjettforliket mellom regjeringspartiene på Stortinget 20 mill. kroner til nytt utstyr i politiet og ytterligere 30 mill. kroner bevilges politiet i nysalderingen, som følge av mange kompliserte og krevende saker i 2019.

Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å bevilge 100 mill. kroner for å ansette nyutdannede politistudenter i 2020. Med dette legger regjeringen til rette for at politiet kan ansette over 170 nyutdannede politistudenter ut over de som erstatter avgang i etaten. I tillegg foreslår regjeringen å bevilge 150 mill. kroner som følge av helårsvirkningen av nye politistillinger i 2019. Disse medlemmer er tilfredse med at med disse midlene vil målet om to politifolk per 1 000 innbyggere nås i 2020.

Disse medlemmer viser til at fra utgangen av 2013 til og med tredje kvartal 2019 har bemanningen i politiet økt med om lag 2 800 årsverk, hvorav i underkant av 1 700 er politiårsverk. Disse medlemmer fremhever at om lag 1 500 av politiårsverkene har kommet i politidistriktene, og at politibemanningen har økt i samtlige politidistrikt.

Disse medlemmer viser videre til at disse politistillingene primært har gått til å styrke politioperativt område, etterforskning og forebygging i de nye tjenesteenhetene. Disse medlemmer er tilfredse med at Riksadvokaten har uttalt at kvaliteten i behandling av de alvorlige sakene er gjennomgående god. Straffesakene blir i dag etterforsket bedre og med jevnere kvalitet. Disse medlemmer peker på at det er helt i tråd med intensjonene i politireformen om at alle skal ha tilgang på en god polititjeneste, uavhengig av hvor man bor i landet.

Disse medlemmer er fornøyde med at det som et resultat av regjeringspartienes enighet om å flytte på beløp i budsjettet foreslås å bevilge 20 mill. kroner til utstyr i politiet.

Disse medlemmer viser til at politietaten nå er inne i en kritisk fase i reformen. Neste år skal hele reformen være gjennomført. Omstruktureringene var ferdige i fjor, men fortsatt skal tilpasninger gjennomføres. Reformen berører 17 500 ansatte, og det er utfordrende

for politiet å stå i disse endringene samtidig som de skal utføre sitt samfunnsoppdrag. Samtidig er reformen nødvendig, og skulle den vært gjennomført med den gamle strukturen, ville dette vært uforholdsmessig ressurskrevende, noe ingen av opposisjonspartiene budsjetterer med.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet ved fremleggelsen av sitt alternative budsjett i november 2019 foreslår å gjenåpne 20 lensmannskontor. Disse medlemmer viser til at det ble lagt ned 126 lensmannskontorer i forbindelse med politireformen for å bygge mer robuste fagmiljøer, flytte politifolk ut i rullende operativ patrulje og forlenge åpningstidene. Disse medlemmer registrerer at Senterpartiet ikke ønsker å gjenåpne de resterende 106 lensmannskontorene. Disse medlemmer viser videre til at det vil koste mellom 350 og 400 mill. kroner å gjenåpne de 20 kontorene som Senterpartiet foreslår. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett og registrerer at de ikke har satt av penger til dette formålet.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene står hardt på at reformen skal gjennomføres, og sørger for økte midler til politiet hvert år. Begrunnelsen for sammenslåinger av lensmannskontorer er å gi et bedre tjenestetilbud til innbyggerne og en mer effektiv polititjeneste og organisering. I år er det beregnet en gevinst på 53 mill. kroner som følge av endringene som er gjort i forbindelse med politireformen. Disse midlene skal forbli i etaten og skal brukes bedre, for eksempel til flere ansatte, nye biler eller nytt utstyr. Disse medlemmer mener dette er gode og riktige omprioriteringer som gir oss et mer moderne politi tilpasset tiden vi lever i.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene i årets budsjettforlik ble enige om å bevilge 20 mill. kroner mer til utstyr i politiet. Disse medlemmer viser også til enighet om at de geografiske driftsenhetene i politidistriktene blir høyere prioritert i fordelingen av midlene til politiet, og at midlene benyttes til å styrke politibemanningen ute ved de ulike tjenestestedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener hovedårsaken til at politidistriktene våre har store merforbruk, ikke klarer å holde responstider, og at det er en propp i straffesakskjeden, er at høyre regjeringen har underfinansiert «nærpolitireformen». Disse medlemmer vil vise til at reformen ikke skulle bli en sparereform. Til tross for inngåtte forlik og vedtak i Stortinget har høyre regjeringen levert altfor stramme driftsbudsjett til politiet i flere år. Disse medlemmer vil vise til at konsekvensen av dette sammen med regjeringens feilslåtte ABE-reform er store kapasitetsproblemer. I enkelte politidistrikt har man mange vakante stillinger, og

ingen sjanse til å ansette de politifolkene de trenger for å løse samfunnsoppgavet.

Disse medlemmer viser til merknader fra budsjettinnstillingen for 2019, Innst. 2 S (2018–2019), som regjeringspartiene åpenbart trenger at står eksplisitt også i budsjettinnstillingen for 2020:

«Disse medlemmer vil vise til avtalen om politireformen inngått mellom regjeringspartiene, Venstre, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet ga et klart løfte til innbyggerne. Disse medlemmer vil vise til forlikets del hvor dette fremkommer eksplisitt:

'Et løfte til innbyggerne:

Innbyggerne skal vite hva de får og hva et 'nærpoliti' vil bety i praksis for deres lokalsamfunn.

Disse medlemmer viser til kriteriene for ny tjenestedsstruktur som fremgår av Prop. 61 (2014–15) punkt 5.3 og mener at det i tillegg skal legges til følgende kriterier for gjennomføring av endringer i tjenestedsstrukturen:

- Hva innbyggerne skal få av tjenester etter endringene, og hvordan, skal legges frem skriftlig for kommunestyrene, dersom kommunen ønsker det. Politimesteren skal utarbeide dokumentet
- Dokumentet skal være realistisk og tydelig, med vekt på hvordan det forebyggende arbeidet skal ivaretas, hvilken beredskap innbyggerne kan forvente og hvordan politiet vil sikre tett kontakt med bl.a. lokale, frivillige beredskapsorganisasjoner
- Dokumentet må være utformet presist nok til at det er mulig å evaluere sluttresultatet
- Alle berørte kommuner skal gis mulighet til å komme med en uttalelse om dokumentet. Uttalelsen skal tillegges vekt ved en eventuell klage'

Disse medlemmer understreker at kriteriene er minimumskriterier. Det er rom for lokale tilpasninger ut over dette. Prosessen skal gi politiet og innbyggerne forutsigbarhet og sikre et best mulig sluttresultat.

Disse medlemmer vil understreke følgende punkt:

'Disse medlemmer viser til kriteriene for ny tjenestedsstruktur som fremgår av Prop. 61 (2014–15) punkt 5.3 og mener at det i tillegg skal legges til følgende kriterier for gjennomføring av endringer i tjenestedsstrukturen'

Disse medlemmer mener dette ikke kan forstås som at slike avtaler skal gjennomføres etter strukturrendringene er gjennomført. Disse medlemmer har i to år etterspurt oppfølging av dette løftet. I disse dager, etter alle strukturrendringene er gjennomført, kjenner Disse medlemmer til at enkelte politidistrikt er i gang med avtaler som kan minne om denne bestillingen. Disse medlemmer kjenner til at flere ordførere ikke vil signere på avtalene da de ikke oppfyller innholdet fra forliket, ikke er konkrete nok og slik sett ikke etterprøvbare slik det ble formulert tydelig at det skulle være.

Disse medlemmer vil vise til kulepunkt 1 i 'Et løfte til innbyggerne'. Der står det 'dersom kommunen ønsker det'. For at en kommune skal vite om man ønsker en slik avtale må kommunen bli gjort oppmerksom på dette. Disse medlemmer kjenner ikke til at kommunene i tidlig fase har blitt gjort kjent med dette, tvert imot kjenner

Disse medlemmer til at flere kommuner aldri hadde hørt om denne muligheten. Disse medlemmer mener at det tyder på at kommunene ikke har hatt en reell mulighet til å be om en slik avtale. Disse medlemmer mener det er et politisk ansvar å sørge for at gjennomføringen av strukturreformen blir fulgt opp i tråd med forliket og konstaterer at så ikke skjedde jf. 'Et løfte til innbyggerne'.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til vedtak 579 og vedtak 580 i Innst. 143 S (2017–2018) som lyder:

'Vedtak 579

Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.

Vedtak 580

Stortinget ber regjeringen sikre at Stortingets føringer følges opp, og sikre at politiets tjenestesteder er tilstrekkelig bemannet til å kunne være aktivt til stede der folk er.'

Disse medlemmer vil vise til vedtak fattet i Stortinget om at alle gjenværende tjenestesteder skulle styrkes. Disse medlemmer har svært mange eksempler på at det motsatte skjer ute. Flere steder i landet opplever man at tjenestesteder som står igjen etter strukturrendringene tappes for ressurser, folk og åpningstider begrenses. Disse medlemmer vil vise til eksempelvis Bamble politistasjon som er forespeilet et tjenestested uten operativt politi. Selbu og Tydal, Midtre Hallingdal, Herøy og Dønna, Karasjok, Seljord, Vardø, Hardanger med flere, er kommuner som Disse medlemmer kjenner til at melder om et svekket tjenestetilbud til tross for at lensmannskontor/tjenestested står igjen etter strukturrendringene i reformens strukturdelt. Kommunene etterlyser den styrkingen av tjenestene lensmannskontorene ga som også ble vedtatt av Stortinget. Kommunene opplever at de har fått færre eller ingen faste ansatte, svært reduserte åpningstider, samt at de har mistet tjenester som passutstedelse og sivile gjøremål. Avstander for å få ordnet slike gjøremål er nå svært lang mange steder. Spesielt er det vanskelig for kommunene at åpningstider ikke blir overholdt etter avtalen, på grunn av for lav bemanning. Heller ikke ordning med ambulerende møtepunkter som er blitt forespeilet har de fått flere steder.

Disse medlemmer mener at gjennomføringen av politireformen til nå ikke styrker vårt lokale politi, tvert i mot så skjer det motsatte mange steder i landet. Disse medlemmer mener dette bør bekymre regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener regjeringen ikke gjennomfører en nærpolitireform slik hovedintensjonen i reformen faktisk var.»

Disse medlemmer vil vise til at situasjonen i landets 12 politidistrikt er svært forskjellige. Felles for alle er at det er stort press på etterforskningsfeltet og på talesiden, og at nærpolitiet ikke er styrket i nærheten av hva Stortinget har vedtatt eller i nærheten av målene i «nærpolitireformen». Kapasiteten står ikke i stil til mengden og omfanget av straffesakene. De robuste enhetene nærpolitireformen skulle bygge har ikke vist seg

å ha god nok kapasitet. Disse medlemmer vil påpeke at det var en grunnleggende forutsetning for gjennomføringen av nærpolitireformen at den ikke skulle gjennomføres som en sparereform. Situasjonen har blitt prekær gjennom en kraftig underfinansiering, slik at implementeringen av reformen har spist opp ressursene i distriktene.

Disse medlemmer vil vise til at flere rapporter det siste året har bekreftet at gjennomføringen av nærpolitireformen er ute av kurs, senest i rapporten «Hvilket politi skal vi ha? Nærpolitireformen tre år etter» av Christin Thea Wathne på AFI ved Oslo Met, Helene Gundhus fra UIO og Niri Talberg fra FAFO. Disse medlemmer vil vise til at rapporten, som baseres på 3 100 respondenter innad i politiet, er nedslående og viser at det lokale politiets tilstedeværelse er svekket. At politiansatte opplever at det ikke er nok ressurser til at man kan gjøre jobben sin på en god måte, og at den uformelle kontakten med nærmiljøet, som har skapt trygghet og kjennskap, er sterkt redusert til fordel for en mer kontrollerende og reaktiv tilnærming. Det kommer tydelig frem at det forebyggende arbeidet er svekket.

Videre har professorene Cathrine Filstad og Tom Karp gjennomført ukevis med feltundersøkelser, observasjoner, samtaler og spørreundersøkelser av 4 500 politiansatte som ble presentert i en rapport i januar 2019. Filstad sier under lanseringen av rapporten at «[h]adde denne typen endringsprosess blitt presset gjennom i det private næringslivet så tror jeg ikke det hadde vært en eneste ansatt igjen.»

Disse medlemmer vil vise til at denne rapporten blant annet viste at 80 pst. tror det forebyggende politiarbeidet blir enten dårligere eller det samme som før på grunn av reformen, nesten 80 pst. oppgir at beredskapen blir dårligere eller samme som før, 90 pst. oppgir at tilgjengeligheten for publikum til politiet har blitt dårligere (70 pst.) eller samme som før. Nesten ingen av de spurte har tro på målet om ett politi med tilnærmet like tjenester, nesten ingen av de spurte har tro på at reformen gir bedre ressursutnyttelse, og kun 20 pst. av de politiansatte oppgir at reformen gir mening. Disse medlemmer vil videre vise til at Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) også har gjennomført flere underveisevalueringer. DIFI Rapport 2019:1 viser blant annet at ambisjonsnivået i reformen bør revurderes. Det må ses i sammenheng med tilførselen av ressurser og nye oppgaver og krav som stilles til polititjenestene. «Alt kan ikke bli bedre og alt kan ikke gjøres på én gang. En tydeligere prioritering mellom målene for reformen er nødvendig,» skriver Difi. Difi påpeker at en viktig utfordring i gjennomføringen av reformen er at mange, både ledere og medarbeidere, har liten tro på den.

Disse medlemmer merker seg at til tross for alle disse funnene, rapportene, advarslene og klare tilbakemeldingene fra landets tillitsvalgte i politiet, så holder

både høyreregjeringen og høyrepartiene fast på at reformen går i riktig retning. Disse medlemmer merker seg at både statsråden og Høyres justispolitikere mener at det er bare noe småplukk igjen. Det er disse medlemmer helt uenige i og mener regjeringspartiene mangler kontakt med den virkeligheten politifolk står i hver eneste dag i hele landet.

Disse medlemmer vil vise til at justiskomiteens leder 25. april 2019 stilte spørsmål til justis- og innvandringsministeren om når han ville legge frem den såkalte «løypemeldingen» om nærpolitireformen for Stortinget. Det ble også spurt om Stortinget ville få fremlagt en konkret handlingsplan fra regjeringen til hvordan reformen faktisk skal gjennomføres i tråd med både inngått forlik og vedtak fattet i Stortinget.

Disse medlemmer merker seg at statsråden svarte på justiskomiteens leders spørsmål 25. april 2019 at regjeringen ville legge frem en stortingsmelding i vårsesjonen. Disse medlemmer vil vise til at Stortinget nå er godt i gang med høstsesjonen, og ingen meldinger levert til Stortinget. Disse medlemmer er bekymret over at arbeidet med en melding og eventuelle justeringer drar svært lang ut i tid samtidig som vi stadig nærmer oss 2020. Disse medlemmer vil påpeke at statsråden selv skriver i sitt svar at:

«Politireformen er den høyest prioriterte utviklingsoppgaven i politiet frem til 2020.»

Disse medlemmer mener det er svært lite sannsynlig at regjeringen kan nå målene i «nærpolitireformen» i 2020 og mener det viser mangel på gjennomføringsevne og handlekraft at både resultatene i politiet står milevis fra intensjonene i reformen, samt at regjeringen fremdeles ikke har levert denne viktige «løypemeldingen» til Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet står ved forliket som ble inngått om «nærpolitireformen» i 2015. Disse medlemmer konstaterer at høyreregjeringen har forlatt forliket for lengst, og at situasjonen politidistriktene står i nå er helt annerledes enn både mål og intensjoner i reformen hva gjelder et styrket nærpolti, et etterforskningsløfte, og tiltak for bedre kultur og ledelse, tilsa. Disse medlemmer mener den reformen høyreregjeringen gjennomfører ikke er den reformen Stortinget faktisk vedtok, og disse medlemmer stiller seg derfor ikke bak gjennomføringen og tar ikke ansvar for resultatene. Disse medlemmer konstaterer at høyreregjeringen gjennomfører en «fjernpolitireform» stikk i strid med både forlik og vedtak i Stortinget. Disse medlemmer vil understreke at gjennomføringen av nærpolitireformen har brutt forliket som lå til grunn for reformen.

Disse medlemmer har den samme klare planen som før. Disse medlemmer vil vise til at det er

regjeringspartiene som har forlatt enigheten om politi-reformforliket og forlatt reformens innhold. Disse medlemmer står fremdeles ved den opprinnelige reformen som ble vedtatt i 2015, men konstaterer at det er en annen reform som faktisk gjennomføres av regjeringen, og den gjennomføringen støtter disse medlemmer ikke.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet ønsket en annen politireform enn den regjeringen nå gjennomfører. Disse medlemmer ønsket en politireform som kunne sette politiet i stand til å håndtere både hverdagskriminalitet og alvorlig kriminalitet. Disse medlemmer har alltid ment at de store, sentraliserende grepene i regjeringen og stortingsflertallets politireform var feil. Å legge ned 122 lensmannskontor var aldri et grep for mer nærpoliti, og heller ikke et nødvendig grep for at politiet skulle møte de nye kriminalitetsformene som har utviklet seg. I 2015 ble det vedtatt en helt annen reform enn det navnet tilsa. Den såkalte nærpolitireformen var i praksis en sentraliseringsreform som innebar en storstilt nedleggelse av lensmannskontor i hele landet.

Disse medlemmer frykter ytterligere nedleggelser av lensmannskontorer enn de 122 som regjeringen vedtok å legge ned, og at disse nedleggelsene ikke vil opp til politisk behandling. Flere av lensmannskontorene som står igjen etter reformen, har blitt svekket, ikke styrket. Disse har opplevd kutt i mannskap, åpningstider, oppgaver og ressurser. I tillegg til 122 nedleggelser har de færreste gjenværende lensmannskontorene nå en egen, stedlig lensmann. Svekkingen av lensmannskontorene er også stikk i strid med de målene som ble kommunisert da reformen ble vedtatt, hvor det ble fremstilt at de gjenværende kontorene skulle bli styrket hvis en bare fikk lagt ned de andre. Disse medlemmer mener det er viktig å sørge for en reell styrking av lensmannskontorene.

GJENSKRIMINALITET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at det aller mest avgjørende i kampen mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet, er at politiet driver en stabil langvarig innsats i mange år, og at de er tett nok på dem til å finne ut hvordan de kan tas og dømmes. Det krever evne og kompetanse til å følge pengene, avdekke hvitvaskingen og å avsløre kommunikasjonen deres m.m. Flertallet mener vi må lære at innsatsen mot gjengene ikke kan skrus opp og ned avhengig av registrerte hendelser og om noen gjengkriminelle tas og dømmes. Det viser seg at deres roller fort overtas og fylles av andre.

Flertallet er bekymret for at politiet i lang tid har varslet at de mangler etterforskningskapasitet til å følge

opp sakene mot såkalte «prioriterte objekter» eller gjengledere og bakmenn. Flertallet viser til at gjenglederne unngår å utføre handlingene selv, og at etterforskningen derfor blir mer komplisert og krevende. Noen få er tatt det siste året, men erfaringen er at ingen tør å vitne mot dem og eventuelle forklaringer endres eller trekkes tilbake, slik at straffesakene blir begrenset og straffene korte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i statsbudsjettet for 2019 ble bevilget særskilte midler til en styrket politiinnsats mot ungdomskriminalitet og gjengkriminalitet. Disse medlemmer registrerer at bevilgningen er foreslått videreført i budsjettet for 2020. Disse medlemmer anerkjenner viktigheten av å bekjempe gjengkriminalitet og å ha målrettede tiltak mot ungdomskriminalitet for å hindre at unge personer velger en kriminell bane i livet.

Disse medlemmer er derfor glade for at regjeringen har satt i gang flere tiltak mot gjeng- og ungdomskriminaliteten, deriblant høringen om macheteforbud, arbeidet med et gjengprosjekt, arbeidet med bortvisnings- og utvisningsregelverk, innsatsen mot knivbæring på offentlige steder og en intensivering av innsatsen mot de etablerte kriminelle gjengmiljøene og bakmenn gjennom en styrking av Kripos og Økokrim.

Disse medlemmer viser til at terskelen for fengsling av mindreårige skal være høy, men viser til at det er klargjort ytterligere tre plasser på Eidsberg fengsel for ungdom under 18 år.

Disse medlemmer viser også til styrkingen av barnevernet og blant annet forslaget om 16 mill. kroner i forsterket innsats til konfliktrådene og arbeidet med unge som ilegges ungdomsstraff/ungdomsoppfølging.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til representantforslaget om 14 tiltak mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet som ble behandlet i første halvår i Stortinget, og hvor regjeringspartiene stemte ned alle forslag, til tross for at de i innhold sa seg enige i flere av dem. De varslet isteden at regjeringen ville komme tilbake med egne forslag til Stortinget. Disse medlemmer vil påpeke at fremdeles er ingen av disse forslagene kommet til Stortinget, trass i at de på ulike måter er tatt opp siden den senere tids økte aktivitet i gjengmiljøene startet i 2016.

Disse medlemmer vil påpeke at det avgjørende er kvaliteten på etterforskningen og om det finnes ressurser til dette – og at politiet får lovhjemler og utstyr til å avdekke kommunikasjonen til gjenglederne og avsløre hvitvaskingen av pengene. Disse medlemmer viser til at flere av de 14 forslagene i ovenfor nevnte repre-

sentantforslag handler om dette, og til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslås 50 mill. kroner til å styrke etterforskningen i politiet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er bekymret for at når politiet mellom prioriterte etterforskninger ikke er like tett på, får både nye og gamle gjenger mulighet for å bygge seg opp igjen. I en rekke land som har hatt langvarige store gjengutfordringer, har de derfor etablert spesialiserte politimiljøer som aldri slipper taket i gjengene. Arbeidet er organisert ulikt i land som Tyskland, USA, England mfl. Enten de kaller det «gang-units» eller annet, har de til felles at gjengutfordringen anses så spesiell og avgjørende at de har dedikerte politiresurser som jobber kontinuerlig med dette. Disse medlemmer mener at Stortinget, sett i lys av den farlige utviklingen i Sverige, må forsikre seg om at det bygges opp kapasitet for å jobbe permanent og konsentrert mot gjengene også i Norge.

Disse medlemmer mener at samfunnet må ha reelle sanksjoner for de i alderen 15–18 år som bryter avtalene om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, og særlig for de som har begått gjentatt grov kriminalitet. Gjennom svært voldelige og farlige handlinger skaper de stor utrygghet i lokalmiljøet. For å møte denne utfordringen er det etablert noen ungdomsplasser i kriminalomsorgen. Disse plassene ligger utenfor fengsel for å skille de unge fra de voksne kriminelle. Da dette tiltaket ble lansert av den rød-grønne regjeringen, var planen ut ifra datidas behov å ha nødvendige plasser. Men dette er ikke fulgt opp av den sittende regjeringen, slik at det kun er etablert 8 slike plasser, selv om den harde ungdomskriminaliteten har økt de siste årene. Et enkelt og viktig tiltak for at samfunnet skal kunne møte denne utfordringen disse få unge representerer, vil være å øke antall plasser i ungdomsenhetene, og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet foreslår å styrke budsjettet totalt med 10 mill. kroner til dette formålet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett med en styrking på 4 mill. kroner, samt en omdisponering av 6 mill. kroner som regjeringspartiene har satt av til Eidsberg fengsel. Disse medlemmer presiserer samtidig at de dermed ikke støtter regjeringspartienes satsing på ungdomsplasser i Eidsberg fengsel.

Disse medlemmer finner det skuffende at regjeringen etter mange utspill om å bekjempe gjengene, ikke kommer med noen nye tiltak i statsbudsjettet, og bare vil videreføre innsatsen fra i fjor. Det er vanskelig å spore noen oppfølging av det som varsles i et eget gjengkapittel i Granavolden-erklæringen om et nytt gjengprosjekt, flere ungdomsplasser i kriminalomsorgen, inndragning av kriminelle penger osv.

Disse medlemmer vil særlig påpeke at løftet om et nytt gjengprosjekt skapte store forventninger. Det

eneste regjeringen viser til i statsbudsjettet er Riksadvokatens initiativ om bedre koordinering med Politidirektoratet og politidistriktene i arbeidet mot gjengene. Men Riksadvokaten er ikke regjeringen, og det er den som tildeler ressurser og har ansvar for å iverksette sin egen politikk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer at Arbeiderpartiet, i likhet med justis- og innvandringsministeren fra Fremskrittspartiet, tar til orde for bruk av fengsel for å imøtekomme økende ungdomskriminalitet. Dette medlem registrerer at Arbeiderpartiet ikke viser til noen faglig dokumentasjon på om et slikt tiltak er hensiktsmessig. Dette medlem vil også minne om at et slikt forslag har svært liten støtte i norsk barnefaglig miljø, samt står i konflikt med intensjonene i både norsk lov og FNs barnekonvensjon som er tydelig på at fengsling av barn kun skal benyttes som aller siste utvei. Dette medlem registrerer også med tilfredshet at regjeringen har avlyst eller utsatt etableringen av nye ungdomsfengselsplasser på Eidsberg.

Dette medlem viser til at det i det siste har vært en negativ utvikling knyttet til ungdomsvold og kriminelle gjenger, spesielt i de største byene. Dette medlem er bekymret for denne utviklingen og mener den bør tas på alvor. Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor det foreslås å styrke politiets arbeid mot dette med 10 mill. kroner. Dette medlem vil imidlertid påpeke at det finnes ingen enkle løsninger på dette problemet, og at en helhetlig tilnærming hvor tiltakene er basert på hva som virker, og ikke ideologi og følelser, er avgjørende.

PROFITTMOTIVERT KRIMINALITET

Komiteen vil vise til justis- og innvandringsministerens gjentatte signaler om å opprette en egen enhet dedikert til sivilrettslig inndragning av kriminelt utbytte. Dette vil være et viktig verktøy i bekjempelsen av organisert kriminalitet og økonomisk kriminalitet, og supplere de eksisterende – men begrensede – verktøyene man har til rådighet i møte med en stadig mer kompleks og fordekt kriminell virksomhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil framheve at hvis kriminalitet ikke skal lønne seg, må arbeidet med inndragning av midler fra kriminelle og straffedømte forbedres kraftig. I 2018 var det ca. 100 mill. kroner som ble inndratt, noe som bare er en promille av de flere milliardene vi vet er utbytte av kriminelle handlinger i Norge. I utredningen «Fratakelse av utbytte fra økonomisk kriminalitet» fra 12. desember 2014 ble det blant annet foreslått en ny

enhet for strafferettslig inndragning lagt under Økokrim.

Flertallet viser også til en annen utredning om sivilrettslig inndragning som ble sendt på høring med frist 15. februar 2017, der det foreslås nye lovhjemler for å gjennomføre inndragning utenfor strafferettssystemet. Det vil si at «de begrenses til å inndra den berikelse som er oppnådd ved et lovbrudd» og ikke er en straff i lovens betydning. På denne måten ville en som har tjent en million på narkotikasalg kunne få inndratt denne vinningen, som en nullstilling av sin økonomiske situasjon slik den var før lovbruddet. Flertallet etterlyser regjeringens oppfølging av disse utredningene som vil kunne gi oss viktige og nødvendige nye redskaper i arbeidet med inndragning av kriminelle midler.

Flertallet har dessuten merket seg at justis- og beredskapsministeren og regjeringspartiene i NRK Dagsrevyen tidligere i høst har hatt utspill om den modellen for sivilrettslig inndragning som brukes i Irland. Likevel varsles det ikke noe annet i statsbudsjettet for 2020 enn at Politidirektoratet «arbeider med å forbedre statistikkene for inndragning».

Flertallet viser også til representantforslaget om tiltak mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet som ble behandlet i Stortinget tidligere i år, der flertallet blant annet fremmer forslag om en ny aktsomhetsplikt i straffelovens regler om inndragning. Det vil innebære at tredjepersoner som ikke er i politiets søkelys, ikke vil kunne fortsette å la gjenglederes eiendeler og pengeplasseringer stå i sitt navn uten at de kan bli straffeforfulgt.

Flertallet mener videre det er viktig at lovene om inndragning oppdateres og forbedres, slik at de kan være effektive redskap for å møte de kriminelles stadig mer avanserte metoder for å skjule sine verdier. Dette gjelder både straffeloven § 68 om utvidet inndragning som er knyttet til en høy strafferamme, og reglene om foreldelse av inndragningskrav, som kan bety at pengeventer på straffedømte etter soning.

ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig med regjeringen i at arbeidslivskriminalitet er et stort problem og kan slutte seg til beskrivelsen som er gitt i budsjettproposisjonen:

«Arbeidslivskriminalitet er også fortsatt et stort problem, med negative konsekvenser for berørte arbeidstakere, virksomheter og samfunnet for øvrig.»

Flertallet mener arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og useriøsitet truer den norske modellen og bidrar til å øke forskjellene mellom folk. Arbeidstakere og tillitsvalgte forteller om en hverdag hvor innleie fortrenger faste ansettelse, hvor man må bruke store deler

av fritida til å lete etter vakter, og hvor seriøse virksomheter blir utkonkurrert av useriøse.

Flertallet mener regjeringen Solberg gjennom syv år har svekket den norske modellen. Gjennom åpning for generell midlertidig ansettelse, manglende grep for å stoppe at innleie fortrenger faste ansettelse og manglende bekjempelse av sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, har regjeringen Solberg hult ut den norske modellen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett for hvilke grep man bør ta for å styrke arbeidstakeres trygghet og sikkerhet i arbeidslivet. Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett en tiltakspakke mot arbeidslivskriminalitet med økte bevilgninger til blant annet Arbeidstilsynet. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet også vil styrke Arbeidstilsynets virkemidler og mandat til å sanksjonere mot selskaper som bryter arbeidsmiljøloven.

Disse medlemmer mener A-krimsentrene er en viktig satsing hvor samarbeid mellom forskjellige myndigheter sikrer et sterkere tverrfaglig samarbeid som skal bekjempe useriøse aktører i arbeidslivet. Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås et nytt A-krimcenter som en del av en opptrapping til å nå målet om at hele landet skal dekket av slike sentre.

Disse medlemmer mener økt innsats mot arbeidslivskriminalitet også vil slå hardere ned på bruken av ulovlig innleie av arbeidskraft. For ytterligere omtale se Arbeiderpartiets merknader under Innst. 15 S (2019–2020).

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets representantforslag 8:12 S (2019–2020) hvor Arbeiderpartiet foreslår betydelige innstramminger i regelverket for innleie. Disse medlemmer mener dette forslaget vil bidra til et tryggere arbeidsliv hvor faste ansettelse er hovedregelen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett, der det er foreslått en tiltakspakke på 230 mill. kroner mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Herav er 20 mill. kroner tiltenkt Kripog og Økokrim.

BEREDSKAPSSENTER

Komiteen viser til at beredskapssenteret på Taraldrud skal samle beredskapstroppen, bombetjenesten, krise- og gisselforhandlertjenesten og politiets helikoptertjeneste på ett sted og dekke behovene for nødvendige treningsfasiliteter. Komiteen registrerer at senteret også er et viktig tiltak for å ivareta objektsikring av de nasjonale beredskapsressursene. Komiteen

er tilfreds med at anlegget skal være fullt ut operativt i løpet av 2020.

ETTERFORSKNING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener situasjonen som politidistriktene står i, går ut over ofre for kriminalitet. Flertallet er svært bekymret over de økende restansene/saker som ikke er avgjort og som blir liggende lenge i kø. Flertallet vil vise til at alvorlige straffesaker som gjelder vold eller seksuelle overgrep, blir liggende i politiet i svært lang tid uten at etterforskningskritt utføres eller sakene blir påtaleavgjort. Flertallet mener denne krevende situasjonen må løses.

Flertallet vil styrke folks rettssikkerhet og styrke ivaretagelsen av ofre for kriminalitet. Flertallet mener det er alvorlig for folks tillit til politiet, påtalemyndighet og våre domstoler når saker med kjent gjerningsmann henlegges på grunn av for dårlig kapasitet, og når kriminelle får strafferabatt som følge av at saken har tatt for lang tid i politi og påtale.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen foreslår å bevilge 83 mill. kroner til politidistriktene og dermed muliggjøre en styrking av etterforskningskapasiteten i politiet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor Arbeiderpartiet foreslår å styrke etterforskningskapasiteten til politiet med 50 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag. Dette kommer i tillegg til forslaget til økning i Arbeiderpartiets alternative budsjett på nærmere 100 mill. kroner til påtalejuristene og 300 mill. kroner til politiets generelle driftsmidler.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at ABE-kutt også har ført til at Seksjon for internasjonale forbrytelser (SIF) i Kripos har blitt tvunget til å kutte kostnader. Dette er seksjonen i norsk politi som blant annet har ansvaret for å etterforske eventuelle krigsforbrytelser begått av norske fremmedkrigere i Syria og Irak. Ifølge Kripos selv (VG 19. august 2019) medfører dette svekket evne til å etterforske nye saker og Kripos' evne til å etterforske krigsforbrytelser. Dette medlem viser til at Kripos selv hevder at det da er en risiko for at Kripos og norsk politi ikke klarer å møte de politiske og internasjonale forventningene knyttet til etterforskning av krigsforbrytersaker. Dette medlem henviser til at Norge har blitt bedt om av FN å straffeforfølge egne krigsforbrytere fra Irak og Syria. Dette medlem mener det er svært prinsipielt kritikkverdig at regjeringen her bruker økonomiske kutt for å hindre politiets prioriteringer på et

område regjeringen finner ukomfortabelt. På denne bakgrunn vil Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett legge inn 15 mill. kroner for å styrke politiets arbeid med etterforskning av internasjonale krigsforbrytelser.

ELEKTRONISK SAMHANDLING

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at etableringen av Justis-hub legger til rette for en mer effektiv straffesakskjede og økt rettssikkerhet. Flertallet viser til at regjeringen foreslår å bevilge 30 mill. kroner i 2020 til særlig å koble flere sentrale virksomheter i straffesakskjeden og å utvikle nye løsninger som gjør det mulig å utveksle strukturert informasjon mellom fagsystem for utvalgte arbeidsprosesser.

BEMANNING I POLITIET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til gjentatte mediasaker, rapporter og tilbakemeldinger til justiskomiteen om at politiet ikke holder responstiden sin flere steder i landet. Eksempelvis har politiet selv sagt at befolkningen på Nesodden med 20 000 innbyggere ikke kan regne med at politiet klare å holde kravet til responstid. Flertallet mener dette viser at politiet ikke er satt i stand til å utføre de krav og pålegg Stortinget gir dem.

Flertallet mener det er beklagelig at ingen av Fremskrittspartiets til sammen 7 justisministre og høyre regjeringen har evnet å prioritere helheten i straffesakskjeden. Ofre for kriminalitet står i lange køer på grunn av store kapasitetsproblemer i både etterforskningsleddet og i påtale. Flertallet vil også vise til at kriminelle i større utstrekning får strafferabatter som følge av at saker ikke behandles for domstolene innen rimelig tid.

Flertallet vil vise til den alarmerende beskrivelsen politijuristene også gav justiskomiteen under budsjett høringsen. Flertallet mener det rettes for lite oppmerksomhet rundt krisen blant påtalejuristene våre. I tillegg til et mangelfullt etterforskningsløft mangler det en egen satsing på påtalesiden i politiet.

Flertallet vil vise til at tillitsvalgte i politiet i hele landet uttrykker bekymring over ressursknappheten og bemanningssituasjonen. De operative mannskapene forteller at de ikke har hoder og hender nok til å bekjempe kriminaliteten. Flertallet vil vise til Oslo politidistrikt som et eksempel. Ifølge Politiets Fellesforbund og Oslo Politiforening har distriktet mistet 100 personer i operativ tjeneste ute i løpet av to år.

Flertallet vil også vise til at hadde man benyttet tall for politidekning hvor særorganene var holdt utenfor, ville tallet for politidekning for første kvartal 2019

vært på 1,75, og ikke 1,95 som høyreregjeringen bruker. Også dette beregningsgrunnlaget viser reduksjon fra første til andre kvartal 2019. Den totale politidekningen synes altså, uavhengig av beregningsgrunnlag, å være nedadgående allerede nå, før det siste nedtrekket av politistudenter er iverksatt.

Flertallet vil vise til at når regjeringen konkluderer med at målet om to politiansatte per 1 000 innbyggere er innfridd i 2020, legges det til grunn tall over alle politistillinger i alle politidistrikt og i alle særorgan. Det som ikke formidles, er hvilken politidekning dette gir i form av antall politi på jobb til enhver tid. Forskergruppen Politireform har beregnet at en politidekning på to per 1 000 innebærer at det kun er 0,22 politiansatte per 1 000 innbyggere på jobb til enhver tid. Flertallet mener dette betyr at måten man måler politidekningen på bør vurderes å endres.

Flertallet vil også påpeke at rigid målstyring i politiet kan få uheldige utfall, gjerne på grunn av målfor skyvning, der man dreier ressursene mot aktiviteter som gir bedre score på rapporteringen. Det innebærer at man måler det som er lettest å måle, det som lett kan telles og der 1 er 1, enten det er en enkel sak eller en tung og ressurskrevende sak. Det å løse mange enkle saker gir dermed bedre måloppnåelse enn en stor og viktig sak. En slik utvikling kan etter flertallets mening være et insitament til å holde seg med styringsmål som egentlig er innsatsfaktorer framfor effektmål og er en utvikling ingen er tjent med. Det har etter flertallets syn liten mening å måle hvor mange ansatte det er i politiet hvis man ikke også måler effekten det gir: hvilke bedringer i kriminalitetsutviklingen, etterforskning og forebygging.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Arbeiderpartiets merknad om at høyreregjeringen bruker tallet 1,95 om antall politifolk per 1 000 innbygger for første kvartal 2019. Disse medlemmer viser til at målet om 2 politifolk per 1 000 innbyggere hele tiden har vært for den totale politibemanningen i politietaten. Bemanningsøkningen i særorganene er like mye med på å styrke norsk politi som rene operative politistillinger. Tar man bort bemanningsøkningen i særorganene, har dekningsgraden fremdeles økt fra 1,54 til 1,75 fra da den rød-grønne regjeringen styrte til i dag.

Disse medlemmer viser videre til at det ikke er unaturlig at politidekningen blir noe redusert i løpet av vår og sommer da dette er en naturlig årlig sesongvariasjon. Eksempelvis går mange av med pensjon på denne tiden, og det kan ta tid å erstatte avgangen. Disse medlemmer anmoder Arbeiderpartiet om å sammenligne politidekningen på samme tidspunkt fra år til år for å få et mer riktig bilde. Disse medlemmer viser til at politidekningen i 2018 heller ikke viste en opp-

gang fra første kvartal til andre kvartal. Derimot ga ansettelsen av de nyutdannede politistudentene skikkelig utslag i siste del av året.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil vise til at det var et premiss for innføringen av målet om to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere at ansettelse av sivile stillinger i politiet også måtte øke for å frigjøre politikraft. Disse medlemmer vil vise til at regjeringen Solbergs underfinansiering av politidistriktene og manglende fokus på de sivilt ansatte i politiet har ført til at det ansettes politiutdannede i sivile stillinger for å kunne kvittere ut måltall på at det er ansatte politifolk. Dette blir dobbelt galt, siden man for det første ikke får frigjort politikraft/ reelt sett styrket det politioperative arbeidet, samt at man mister eller ikke får rekruttert ny nødvendig sivil kompetanse i politiet. Disse medlemmer mener dette er et eksempel på hvor skeivt den rigide målstyringen har kommet ut, og vil også vise til at dette forringer ansettelse av sivile i politiet. Disse medlemmer mener rigid målstyring kombinert med for svake budsjetter har fått svært negative konsekvenser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for beredskaps- og bemanningssituasjonen i landets 12 politidistrikt. Disse medlemmer vil vise til justiskomiteens budsjettføring, hvor det tydelig kom frem blant annet fra Politiets Fellesforbund at politidekningen har gått ned i fire av tolv politidistrikt.

POLITIJURISTENES PLASSERING I BUDSJETTET

Komiteen vil understreke at finansieringen av påtalemyndigheten er viktig for å sikre balanse, rettssikkerhet og kvalitet i straffesaksjeden. Det har lenge vært en ulempe at bevilgningene til denne delen av påtalemyndigheten ikke fremkommer tydelig av statsbudsjettet. Komiteen er av den oppfatning at det å synliggjøre finansieringen av påtalemyndigheten i politiet i en egen sum i fremtidige statsbudsjett kan være nyttig og hensiktsmessig, samtidig som politimestrenes handlingsfrihet til å prioritere ressursene innenfor sitt distrikt opprettholdes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er glade for at regjeringspartiene er enige med opposisjonen i at påtalemyndigheten i politiet trenger en egen sum under kapittel 440. Disse medlemmer mener man allerede i budsjettet for 2020 må øremerke midler til en påtaleseksjon som har sprengt kapasitet i politidistriktene. Disse medlemmer vil vise til at det i tillegg til et mangelfullt gjennomført etterforskningsløft er krise blant påtalejuristene våre. Verst av alt er det for ofrene

for kriminalitet som står i lange køer som følge av kapasitetsproblemene. Disse medlemmer lytter til Politijuristene som gav klart uttrykk for på justiskomiteens budsjettthøring at det var behov for en kraftig styrking av påtalekapasitet i politidistriktene dersom man skal kunne få ned de store straffesaksrestansene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås at 96,5 mill. kroner øremerkes påtalemyndigheten i politidistriktene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil understreke at påtalemyndigheten er en sentral del av straffesakskjeden. Det er viktig at påtalemyndigheten settes i stand til å sikre hurtig saksgang for straffesakene. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2020 har foreslått en økning på 100 mill. kroner til påtalemyndigheten.

GRENSEKONTROLL

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at Norge gjennom Schengen-medlemskapet er forpliktet til å implementere to nye systemer for grense og territorialkontroll (EES og ETIAS). I den sammenheng viser flertallet til at regjeringen foreslår å bevilge samlet 22,6 mill. kroner til implementering av nye systemer for grensekontroll, herunder 13 mill. kroner under UDIs budsjett og 9,6 mill. kroner under Politidirektoratets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor det er foreslått en grensekontrollpakke på 150 mill. kroner, fordelt på tolletaten og politiet.

ARBEIDET MOT VOLD OG OVERGREP

Komiteen vil understreke at overgrep og vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem, og er grov kriminalitet som må forebygges langt bedre enn i dag. Det er også et folkehelseproblem. Overgrep og vold gjør barn og voksne syke og har alvorlige konsekvenser for livskvaliteten til de som rammes. Komiteen er bekymret for at mange faller ut av skole og arbeidsliv på grunn av vold. Kostnaden for den enkelte og for samfunnet er betydelig. Det finnes en rekke politiske grep for å bekjempe vold og overgrep. Det øker behovet for hjelpetiltak i skolen, psykisk og fysisk helsehjelp, barnevernstiltak, bistand fra krisesenter og økt behov for politiressurser.

Komiteen viser til Vista Analyses tall fra 2012 som viste at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet mellom 4,5 og 6 mrd. kroner årlig. Det anslås at mel-

lom 75 000 og 150 000 mennesker i Norge årlig utsettes for vold i en nær relasjon.

Videre vil komiteen påpeke at ikke alle barn opplever at hjemmet er trygt. En rapport fra Folkehelseinstituttet viser at ett av fem barn blir lugget, kløpet, ristet eller slått med flat hånd. Om lag ett av tyve barn opplever alvorlig vold. Blant jenter rapporterer 10–20 pst. om seksuelle overgrep.

Komiteen mener at samfunnet må stille opp i tilfeller der hvor volden eller overgrepene skjer i familien, slik at ingen skal måtte stå alene. De som er utsatt for vold og overgrep skal få hjelp til å leve livet videre, også der hvor det er krevende på grunn av dårlig økonomi, manglende bolig eller et svakt nettverk.

Komiteen viser til at politiet i Oslo og andre har rapportert at vold i nære relasjoner ofte kan henge sammen med sosial kontroll og æresvold. Når voldsutøverne gjør det etter press og forventninger fra et større miljø eller en storfamilie, er det viktig også å etterforske og avdekke dette slik at ansvarlige kan dømmes for medvirkning. Komiteen mener at politiets kompetanse og ressurser når det gjelder æresvold, må bygges opp slik at denne meget alvorlige formen for kriminalitet kan bekjempes bedre.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Opptrappingsplanen mot vold og overgrep (2017–2021). Regjeringen foreslår totalt en styrking på 54 mill. kroner i forslaget til budsjett for 2020. Dette innebærer at den samlede satsingen på dette feltet er i overkant av 1 mrd. kroner i 2020.

Disse medlemmer mener vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem som krever kontinuerlig politisk oppmerksomhet. Mishandling, vold og seksualovergrep representerer en stor integritetskrenkelse og bidrar til å ødelegge menneskeliv. Dette må sees på som svært alvorlig kriminalitet som politiet må prioritere høyt. Disse medlemmer understreker at det er et mål at saker som anmeldes, får en grundig etterforskning og en rask behandling i rettssystemet.

Disse medlemmer registrerer at det har vært en markant økning i antall anmeldte seksuallovbrudd. Til sammenligning har antall anmeldelser av vinningskriminalitet gått ned over 40 pst. siden 2013. Disse medlemmer mener dette er forhold som sier noe om dagens kriminalitetsbilde og behovet for å tilpasse seg dette. Politiet må jobbe på nye måter, være til stede på nett og være mer samlet i gode fagmiljøer. Disse medlemmer viser til at denne typen kriminalitet har fått økt oppmerksomhet blant annet gjennom Opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Opptrappingsplanen inneholder mange tiltak på ulike områder som skal begrense forekomsten av vold og overgrep.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Arbeiderpartiets og Senterpartiets alternative budsjett der det er foreslått en betydelig økning til politidistriktene, inkludert en styrking av etterforskningsarbeidet.

Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at tiltaket mot vold og overgrep i nære relasjoner trenger ytterligere styrking. Vold og voldtekt i nære relasjoner er et av de mest utbredte lovbrudd i Norge. Nærmere én av ti kvinner i Norge rapporterer at de er blitt utsatt for vold eller voldtekt. På tross av norsk lovgivning og norske internasjonale forpliktelser blir svært mange av disse sakene henlagt, og kun et lite fåtall fører til domfellelse. Dette medlem understreker derfor at norske myndigheter ikke i tilstrekkelig grad evner å beskytte mot vold og voldtekt i nære relasjoner. Dette rammer flere tusen ofre i Norge, men forhindrer i tillegg Norge i å ta en lederrolle i dette arbeidet internasjonalt.

For å forebygge og hjelpe flere, foreslår komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet å styrke det totale budsjettet for 2020 med om lag 1 mrd. kroner. I tillegg vil disse medlemmer vise til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås å øke kommunesektorens handlingsrom med 2,5 mrd. kroner, noe som vil sette kommunene i bedre stand til å bistå dem som er utsatt for vold og overgrep. De økte overføringene til kommunene legger for eksempel til rette for et bedre krisesentertilbud, barnevern og lavterskel helsetilbud.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås at de som har blitt utsatt for vold og overgrep, skal få styrket hjelp innenfor helse, Nav, kommunale tilbud, barnevern og på justisfeltet. I tillegg trengs det et krafttak i det forebyggende arbeidet, for å hindre nye overgrep.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringens foreslåtte 83 mill. kroner til et etterforskningsløft. Dette medlem foreslår at disse øremerkes etterforskning på vold og overgrep i nære relasjoner. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor det også foreslås en ytterligere styrking på totalt 58 mill. kroner ut over regjeringens forslag til formålet, hvor 50 mill. kroner øremerkes til etterforskning av vold og overgrep i nære relasjoner, herunder digital etterforskning av anmeldte seksuallovbrudd, og de resterende 8 mill. kroner foreslås til satsingen på Barnehus.

Dette medlem viser til at ROSA-prosjektet for å få personer ut av menneskehandel, trenger en styrking. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett hvor det derfor foreslås å øke til-

skuddene til ROSA-prosjektet og andre organisasjoner med 4 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

På denne bakgrunn vil dette medlem foreslå følgende:

«Stortinget ber regjeringen øremerke tilstrekkelige midler til politidistriktenes etterforskning av vold i nære relasjoner og voldtekt.»

BARNEHUS

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener Statens Barnehus må sikres finansiering, og foreslår som vi har gjort i flere år at midlene til Statens Barnehus øremerkes.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øremerke midlene til Statens Barnehus innenfor Politidirektoratets rammer.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet har foreslått en økning til barnehusene i sitt alternative statsbudsjett, inkludert oppretting av en satellitt av denne tjenesten i Kristiansund.

OBJEKTSIKRING

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at i lys av Riksrevisjonens kritikk har Politidirektoratet etablert et særskilt prosjekt og en forpliktende fremdriftsplan for å sørge for at objektsikringen (den permanente grunnsikringen) i politiet, tilfredsstillende kravene i sikkerhetsloven med forskrifter. Disse medlemmer registrerer at Politidirektoratets plan går over fem år (2019–2023), omhandler tiltak som er kostnadsberegnet til 300 mill. kroner, og omfatter sikring av skjermingsverdige objekter i politiet samt alle operasjonssentralene. Disse medlemmer mener at denne satsingen viser at regjeringen tar de utfordringer som Riksrevisjonen har påpekt på største alvor, og er glade for at arbeidet med å lukke avvik fortsatt vil ha høy prioritet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, der det er foreslått en satsing på 50 mill. kroner til arbeidet med objektsikring i politiet.

POST 70 TILSKUDD

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til brev av 22. november 2019 fra justis- og innvandringsministeren der det vises til budsjettets kap. 440 post 70 s. 127 tabell 2.13. Tilskuddsmottaker «Steg for Steg» står her som mottaker av 2 mill. kroner. Disse medlemmer registrerer at

dette er en feil i budsjettproposisjonen, og at riktig foreslått tilskudd for 2020 skal være på 4 mill. kroner.

Disse medlemmer vil videre vise til at regjeringspartiene er enige om å foreslå øremerket totalt 3 mill. kroner til ECPAT som arbeider mot kommersiell seksuell utnyttelse av barn. Dette er en økning på 1 mill. kroner sammenlignet med 2019.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig å styrke de frivillige organisasjonene og organisasjoner som jobber med kriminalitetsforebygging. Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås 5 mill. kroner mer i tilskudd ut over regjeringens budsjettforslag som er beskrevet i proposisjonen. Disse medlemmer foreslår en fordeling på henholdsvis 4 mill. kroner til ROSA og 1 mill. kroner til ECPAT.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til at regjeringen foreslo å halvere støtten til Blå Kors-prosjektet Steg for Steg. Prosjektet har svært gode resultater å vise til, og er i en oppstarts- og vekstfase – det var i utgangspunktet et smålig og uklokt kutt. Dette medlem viser videre til rettelsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet 22. november 2019, hvor departementet hevder det var en «feil» som førte til kuttene til de nevnte organisasjoner. Dette medlem viser til at departementet leverte et rettelsbrev allerede 31. oktober 2019, hvor småfeil som for eksempel skrivefeil etc. ble oppklart, men dette medlem kunne ikke finne noen bevilgningsrettelser i brevet. Dette medlem mener det er svært usannsynlig at departementet ikke har sett denne «feilen» før 22. november 2019, spesielt da Blå Kors allerede før det første rettelsbrevet 31. oktober 2019 har gjort departementet oppmerksom på dette. Dette medlem mener derfor at forklaringen om at kuttet er en teknisk feil har liten troverdighet, men er glad for at kuttet blir reversert til slutt.

HATKRIMINALITET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at arbeidet mot hatkriminalitet må styrkes. Flertallet er sterkt bekymret over at anmeldelser for hatkriminalitet har økt de siste årene, samtidig er det positivt at denne alvorlige kriminaliteten faktisk anmeldes. Denne typen kriminalitet rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper utrygghet i samfunnet generelt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kompetansehevingen i distriktene per i dag fremstår som tilfeldig og frivillig. Eksempelvis har Politidirekto-

ratet administrert kompetansehevingstiltaket Rosa kompetanse justis siden 2011. Hvert år får politidistriktene gjentatte tilbud om kompetanseheving i hatkriminalitet, men svært få takker ja. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet følgende forslag i Stortinget så sent om i mars 2019 med følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres systematisk og obligatorisk opplæring om hatkriminalitet i alle politidistrikt.»

Disse medlemmer står fast ved dette forslaget og vil vise til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås å øke bevilgningen til ROSA med 4 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett hvor det er foreslått midler til å styrke Rosa kompetanse justis.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til det økende samfunnsproblemet knyttet til hatkriminalitet, og at dette setter nye krav om kompetanse og ressurser til politiet. Dette medlem viser til de gode resultatene til Hatkrimgruppa ved Manglerud politistasjon, som kan være en modell for resten av politiet. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett hvor det foreslås 10 mill. kroner ut over regjeringens forslag til å opprette flere lignende hatkrimgrupper i politidistrikt som arbeider med hatkriminalitet.

ØKONOMISK KRIMINALITET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener myndighetene må ta sitt ansvar for et seriøst og organisert arbeidsliv, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2020 hvor det foreslås økte øremerkede bevilgninger på 20 mill. kroner til Økokrim og økte midler til et nytt A-krim senter. Disse medlemmer mener det skal slås hardere ned på ulovlig innleie av arbeidskraft og går inn for å bygge ut ytterligere ett arbeidslivskriminalitets-senter for å nå Arbeiderpartiets mål om at hele landet skal dekket av slike sentre. Disse medlemmer vil vise til at forslaget om å styrke politidistriktenes frie driftssituasjon med 300 mill. kroner ut over regjeringens forslag kommer i tillegg.

Disse medlemmer viser til at høy organisasjonsgrad i arbeidsmarkedet er et bærende element i den norske modellen. Det bør være attraktivt for både arbeidstakere og arbeidsgivere å organisere seg. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2020 der det foreslås at en større del av fagforeningskontingenten skal kunne trekkes fra på

skatten. I tillegg mener disse medlemmer at den norske modellen og arbeidslivets regler må få en større plass i utdanningssystemet og vil legge til rette for at elevene får kunnskap om organiseringen av arbeidslivet, herunder samarbeidet med arbeidslivets parter, svart arbeid og retter og plikter som arbeidstaker. Disse medlemmer mener det er avgjørende at arbeidsinnvandrere får bedre opplæring om arbeidslivets regler, rettigheter og plikter. En bedre opplæring i sikkerhetskultur og språk vil kunne virke positivt inn på antallet ulykker i arbeidslivet.

Disse medlemmer vil framheve at hvis kriminalitet ikke skal lønne seg, må arbeidet med inndragning av midler fra kriminelle og straffedømte forbedres kraftig. Disse medlemmer etterlyser regjeringens oppfølging av disse utredningene som vil kunne gi oss viktige og nødvendige nye redskaper i arbeidet med inndragning av kriminelle midler.

Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås å styrke arbeidet i Økokrim med 20 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett, der det er foreslått en tiltakspakke på 230 mill. kroner mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, herav er 20 mill. kroner tiltenkt Kripos og Økokrim.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til partiets alternative statsbudsjett hvor det foreslås å øke bevilgningen til Økokrim med 5 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

VÅPEN I POLITIET

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at under programkategori 6.40 kommer det ikke fram hvor mye midler det er foreslått avsatt til våpenkjøp til politiet. Dette har dette medlem etterlyst både i budsjettbehandlinger og egne skriftlige spørsmål både til budsjettet for 2020 og ved dette budsjettet. Svaret fra statsråden på spørsmålene er at departementet ikke innhenter detaljert informasjon om kjøp av utstyr i politiet, og man orienterer derfor ikke Stortinget om politiets anskaffelse av våpen innenfor de rammene som er gitt. Dette medlem viser til at det er opp til Politidirektoratet å disponere midlene i tråd med fastsatte mål og resultatkrav. Det framgår likevel at ca. 209 mill. kroner er avsatt til politiutstyr, hvorav våpenkjøp inngår i denne kategorien. Dette medlem reagerer på manglende vilje til å skaffe Stortinget presis informasjon om politiets våpenbudsjett. Dette forhindrer Stortinget i å drive god budsjettering. På et prinsipielt nivå mener dette medlem at saken er mer alvorlig, fordi politiets tilgang til våpen handler om

hvilken maktbruk som er tillatt at staten benytter mot sine innbyggere. Politiets tilgang og bruk av våpen skal derfor være underlagt effektiv kontroll. Dette er understreket i NOU 81:35 (?) og i NOU 2017:9 (Om politi og bevæpning). En måte å kontrollere mengden av politiets maktmidler på er gjennom budsjettkontroll. Derfor er dette medlem, i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet, opptatt av at både regjering og storting har oversikt og kontroll med politiets innkjøp av våpen. Dette medlem viser til at det er spesielt viktig nå, fordi storting og regjering de siste årene har gitt politiet flere utvidede fullmakter til bruk av våpen.

ENHETER FOR NEDKJEMPING AV DYREVELFERDSKRIMINALITET («DYREPOLITI»)

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det foreslås å bevilge 3 mill. kroner til etablering av en ny enhet for nedkjemping av dyrevelferdskriminalitet der 2 mill. kroner er på politiets budsjett.

Kap. 3440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at gebyret for å søke om familiegjenforening for flyktninger er altfor høyt, og Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor i sitt alternative budsjett for 2020 å fjerne gebyret for å sikre at barn, foreldre og ektefeller som har kommet bort fra hverandre som følge av flukt, igjen kan være sammen. I tillegg foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett å senke gebyret for andre familiegjenforeningssøknader med 2 650 kroner.

Kap. 442 Politihøgskolen

Komiteen viser til at Politihøgskolen (PHS) er den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten i Norge og har som hovedoppgave å drive utdanning, forskning og formidling. Den skal være en profesjonsrettet utdanningsinstitusjon på høyt nivå, som utvikler og formidler de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som politiet må ha for å bidra til å sikre trygghet, lovlydighet og orden i samfunnet.

Komiteen viser til at bemanningen ved PHS per 31. mars 2019 utgjorde 438 årsverk. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 634 mill. kroner.

Komiteen understreker at et godt utdannet politikorps er en grunnpilar i en rettsstat. Norge har som ett av få land i verden en treårig bachelorutdannelse som sikrer et enhetlig og kompetent politi som rustes til å løse politiets komplekse oppgaver i å forebygge, avdekke og etterforske kriminalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialis-

tisk Venstreparti, viser til at regjeringen og stortingsflertallet i statsbudsjettet for 2019 kuttet opptaket ved Politihøgskolen fra 720 til 550 politistudenter, og at de går enda lenger i statsbudsjettforslaget for 2020 ved å kutte opptaket til 400. Vi må tilbake til 2006 for å finne et så lavt tall, etter at den rød-grønne regjeringen økte det til 720 plasser.

Flertallet mener det er dramatisk at regjeringen dermed kutter antall nye politifolk som utdannes per år med 320 plasser, og vil påpeke at vi dermed bare så vidt vil utdanne nok politifolk til å fylle opp for årlig pensjonering, jobbskifte osv.

Flertallet understreker at allerede da rapporten «Politiet mot år 2020» kom i 2008, der målet om to politifolk per 1 000 innbyggere innen 2020 ble lansert, het det at dette var et minimum for å «sikre en forsvarlig polititjeneste». Flertallet viser til at i de elleve årene som er gått, har det skjedd en stor vekst i oppgavene Stortinget og samfunnet forventer at politiet skal løse – som nettkriminalitet og ID-tyverier, terror og beredskap, voldtekt og overgrep mot barn, kriminelle gjenger og organisert kriminalitet, menneskehandel og arbeidslivskriminalitet, sosial kontroll og æresvold osv.

Flertallet viser til at i land som i lengre tid har hatt det kriminalitetsbildet vi nå møter, ligger politidekningen mellom 3 og 3,5 politiårsverk per 1 000 innbyggere. Dette gjelder blant annet Tyskland, Østerrike, Nederland, Belgia og Frankrike (Eurostat-tall for 2016), mens de sørlige europeiske landene ligger adskillig høyere. Norges mål om 2,0 politiårsverk per 1 000 er således lavt i europeisk sammenheng, og ikke noe å slå seg til ro med.

Flertallet mener det er behov for å fortsette å øke politidekningen også etter 2020 og etter at man eventuelt når målet om to per tusen. Istedenfor å kutte opptaket på Politihøgskolen, bør regjeringen gjennomføre en ny grundig analyse av politiets framtidige oppgaver og bemanningsbehov.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og politiets forventede framtidige oppgaver. Analysen bør munne ut i en anbefaling om bemanningsbehov for sivile stillinger og mål for politidekningen i Norge i tiårene framover.»

Flertallet viser videre til at regjeringen i statsbudsjettet for 2019 skrev at av hensyn til mer prekære bygge- og investeringsprosjekter, utsatte regjeringen den tidligere varslede utredningen av nye lokaler for Politihøgskolen, og at Justis- og beredskapsdepartementets politiske ledelse uttalte til media at «det kom-

mer ikke til å bli tatt en beslutning på lang tid ennå» (NRK 17. september 2018).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at nedtrekket på 4,1 mill. kroner på denne posten er begrunnet i at målsettingen om to politifolk per 1 000 innbyggere nås i 2020. Disse medlemmer merker seg at Arbeiderpartiet hevder at opptak ved PHS i kommende år ikke vil legge til rette for at det utdannes nok politifolk til å fylle opp for årlig pensjonering, jobbskifte osv. Disse medlemmer viser til at et opptak på 400 i årene fremover med god margin vil dekke opp for forventede avganger av politiårsverk. Forventede avganger i perioden 2020–2023 er omkring 300 årsverk i året, og i perioden 2026–2030 er forventet avgang 350 politiårsverk i året.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at dagens antall plasser for studenter ved Politihøgskolen opprettholdes.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil uttrykke bekymring for at prosjektet skyves enda mer ut i det blå når regjeringen i budsjettforslaget for 2020 vil at hele kuttet i antall politistudenter skal tas ved PHS i Oslo, og samtidig varsler at den vurderer å slå sammen Politihøgskolen og Kriminalomsorgens høyskole- og utdanningssenter (KRUS). Dette er to ulike og viktige fagmiljøer som begge trenger å utvikle seg videre, og disse medlemmer er bekymret for at begge vil svekkes ved en sammenslåing.

Disse medlemmer viser videre til at et kutt i 150 studenter ved Politihøgskolen i Oslo vil få andre uønskede konsekvenser. Disse medlemmer påpeker at det moderne kriminalitetsbilde og nye kriminalitetstrender kommer til størst uttrykk i Oslo. Disse medlemmer viser til at det er svært ønskelig og nødvendig å øke rekrutteringen av personer med minoritetsbakgrunn inn i politiet, og at det er i Oslo dette skjer i størst grad. Disse medlemmer påpeker derfor at kuttet i studenter i Oslo vil bety mindre rekruttering av minoriteter til politiet. Disse medlemmer viser videre til at kuttet vil få store følger for fagmiljøet ved hele Politihøgskolen, hvor det finnes unike ressurser i Oslo.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett hvor det foreslås å reversere kuttet i antall studenter ved Politihøgskolen både for 2019 og for 2020 med halvårsvirkninger, ved å styrke posten med 10,5 mill. kroner. På denne måten vil man igjen kunne opprettholde 720

viktige studentplasser ved Politihøgskolen og sikre studieplasser over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett der det er foreslått midler til å opprettholde dagens studentantall ved Politihøgskolen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av om politiutdanningen i Kongsvinger bør gjenopprettes.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringens foreslåtte kutt i antall politihøgskolestudenter fra 550 til 400 hvor hele nedtrekket foreslås tatt i Oslo. Dette medlem viser til at denne beslutningen er i strid med beslutningen til Politihøgskolens eget styre om at et nedtrekk burde blitt tatt i Stavern. Styrets beslutning om å ta nedtrekket i Stavern var begrunnet med hensynet til ivaretagelse av kvalitet i utdanning og forskning, med formål om å opprettholde høgskolens akkreditering. Dette medlem viser til at ikke finnes noen begrunnelse i proposisjonen for hvorfor hele nedtrekket foreslås tatt i Oslo. Dette medlem viser til at dette er meget oppsiktsvekkende gitt den juridiske uenighet om at departementet kan overkjøre Politihøgskolens autonomi på denne måten. Dette medlem mener at regjeringens forslag skader kvaliteten, og setter akkrediteringen på spill. Et styre som ikke kan oppfylle sin lovpålagte oppgave om å ivareta kvalitet, kan ikke fungere som et høgskolestyre. Dette medlem er bekymret for at dette kan føre til en utvikling av Politihøgskolen som fraviker prinsippene om forskning og videreutvikling av et kunnskapsbasert, kritisk og reflektert politi.

Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor det foreslås å reversere kuttet i antall studenter ved Politihøgskolen.

Kap. 3442 Politihøgskolen

Komiteen viser til at Politihøgskolens (PHS) inntekter kommer fra kursvirksomhet, utleie, kantinesalg og salg av bøker, samt mulige inntekter fra oppdragsvirksomhet. Komiteen viser til proposisjonen og har for øvrig ingen merknader.

Kap. 444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Komiteen legger til grunn at PSTs primære ansvar er å forebygge og etterforske straffbare handlinger mot rikets sikkerhet gjennom ulike metoder og arbeidsmåter. Sentralt står innsamling av informasjon om personer og grupper som kan utgjøre en trussel, utarbeidelse av ulike analyser og trusselvurderinger, etterforskning og andre operative tiltak og rådgivning. PST har også det

nasjonale ansvaret for å utføre livvaktteneste på norsk jord for norske og utenlandske myndighetspersoner.

Komiteen viser til at trusselbildet er krevende, og at PST skal ivareta mange funksjoner for å forebygge og avverge trusler mot rikets sikkerhet. PSTs budsjett er styrket de siste årene. Komiteen forventer at PSTs arbeidsoppgaver trolig vil øke ytterligere i årene som kommer, som følge av den internasjonale sikkerhetssituasjonen.

Komiteen vil understreke viktigheten av at PST og Forsvarets etterretningstjeneste fortsetter samarbeidet og samhandlingen, og komiteen legger stor vekt på etableringen av det felles kontraterrorssenteret.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å øke bevilgningen på post 1 med 84 mill. kroner for å styrke arbeidet med informasjonsinnhenting i det digitale rom. Det blir totalt foreslått en bevilgning på post 1 på ca. 982,6 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er tilfredse med bevilgningen og merker seg at den sentraliserte etterforskningen av fremmedkrigere har vært et vellykket tiltak i PSTs kontraterrorarbeid, noe som har medvirket til at Norge er blant de mest offensive landene i Europa når det gjelder etterforskning og rettsforfølgelse av fremmedkrigere. Dette har også hatt positiv effekt på den nasjonale radikaliseringsituasjonen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti stiller seg uforstående til ovennevnte merknad fra komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet. Dette medlem viser til at i det som er kjent for norsk offentlighet, har PST etterlyst 16 fremmedkrigere, men ingen av disse er brakt til Norge for straffeforfølgning. I behandlingen av representantforslag fra Sosialistisk Venstreparti, Dokument 8:143 S (2018–2019) om å legge til rette for straffeforfølgning av norske IS-krigere, ble følgende uttalelser fra regjeringsmedlemmer lagt til grunn; utenriksminister Eriksen Søreide har videre uttalt at:

«Slik situasjonen er nå, er det ikke aktuelt å hente ut fremmedkrigere. Norske borgere i utlandet som ønsker konsulær bistand, må selv kontakte utenriksministeren. Alle norske borgere har rett til å reise inn i Norge. Det gjelder også fremmedkrigere og deres barn. Fremmedkrigere vil bli straffeforfulgt i Norge.»

(Aftenposten 16. februar 2019)

Dette medlem viser videre til at i debatten om saken kom justis- og innvandringsministeren med tilsvarende uttalelser. Regjeringen har gitt et tydelig signal til norsk påtalemyndighet om at de ikke vil iverksette en aktiv prosess for å forfølge norske statsborgere som er mistenkt for krigsforbrytelser i Syria og Irak, men kun vil straffeforfølge de som frivillig kommer til Norge. I tillegg

viser dette medlem til uttalelser fra Kripos (VG 19. august 2019) hvor de henviser til at budsjettene til etterforskning av krigsforbrytere blir mindre, og dermed begrenser muligheten til etterforskning av norske IS-krigere.

Kap. 3444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet

Komiteen viser til at det er påtalemakta sitt ansvar å leie etterforskninga, førebu og føre saker for retten.

Komiteen viser til den viktige tilsynsoppgåva statsadvokatembeta har overfor politidistrikta, som inneber å kontrollere om kvaliteten, oppnådde mål og prioriteringar er i tråd med føringane frå Stortinget og Riksadvokaten.

Komiteen viser til at det blir foreslått å løyve 277,8 mill. kroner på post 1.

Komiteen vil peike på at det er ein føresetnad for ei effektiv straffesakskjede at den høgare påtalemakta har tilstrekkelege ressursar til rådvelde. Sakene som dei handsamar, aukar i kompleksitet og omfang og krev store ressursar. Rask og korrekt sakshandsaming er ein viktig garanti for rettstryggleiken.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet meiner det må kome på plass ein opptrappingsplan for å auke bemanninga i den høgare påtalemakta i dei komande åra.

Kap. 446 Den militære påtalemyndighet

Komiteen viser til at den militære påtalemakta ligg administrativt under Justis- og beredskapsdepartementet, men på påtaleområdet ligg ho under Riksadvokaten. Komiteen viser vidare til at det blir foreslått løyvd 9,1 mill. kroner på post 1.

Komiteen vil understreke at det er viktig å sørge for god kompetanse i den militære påtalemakta. Dette er avgjerande for ei effektiv og korrekt sakshandsaming, og for at den militære påtalemakta skal inneha særleg kompetanse innan folkerett og irettføring av krigsbrottsverk.

Kap. 448 Grensekommisæreren

Komiteen viser til omtalen i budsjettforslaget av Grensekommisærens hovedoppgaver og understreker nødvendigheten av å møte russiske grensemyndigheter for å løse og forebygge eventuelle konflikter. Bemanningen ved Grensekommisariatet utgjorde fem årsverk per 31. mars 2019. Komiteen viser til at det foreslås bevilget 5,7 mill. kroner på kap. 448 post 1.

Kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Komiteen viser til at Direktoratet for samfunnsstryggleik og beredskap (DSB) har ei sentral rolle i samfunnsstryggleikskjeda og er på vegner av Justis- og beredskapsdepartementet fag- og tilsynsorgan på det sivile samfunnsstryggleiksområdet. Sivilforsvaret, Nasjonalt utdanningssenter for samfunnsstryggleik og beredskap og Noregs brannskule ligg under DSB. Komiteen viser til at DSB i tillegg er nasjonal brann- og eltryggleiksmyndigheit og er ansvarleg for nød- og beredskapskommunikasjon.

Komiteen viser vidare til at Direktoratet for samfunnsstryggleik og beredskap (DSB) har ei viktig rolle med omsyn til oversikt over risiko og sårbarheit i samfunnet og i å vere pådrivar i arbeidet med å førebygge ulykker, kriser og andre uønskete hendingar. DSB skal sørge for god beredskap og effektiv ulykke- og krisehandtering.

Komiteen viser til at løyvingane på kapitlet skal dekke alle ordinære utgifter og investeringar for DSB med underliggende driftseiningar, medreikna sivilforsvaret. Komiteen viser vidare til at bemanninga per 31. desember 2018 utgjorde 582 årsverk, og at dette ikkje inkluderer dei tenestepfiktige styrkane i Sivilforsvaret.

Komiteen viser til at det blir foreslått ei løyving på post 1 på 908,2 mill. kroner.

Komiteen viser til at løyvinga på post 22 Spesielle driftsutgifter – Nødnett dekker kostnader til drift av sentral infrastruktur i Nødnett. Det blir foreslått å løyve 477,5 mill. kroner på denne posten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener beredskapsutfordringene Norge står overfor er mangfoldige og sammensatte. Klimaendringer skaper større utfordringer for samfunnsstryggheten, blant annet kan stabil og langsiktig mat- og vanntilførsel rammes. Mange av utfordringene vi står overfor, kommer også som følge av at vi lever i et digitalt samfunn. Etter flertallets mening er det derfor mange gode grunner til å se beredskapen i sammenheng. Flertallet viser til at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har støttet forslaget fra Senterpartiet om å opprette en totalberedskapskomisjon med formål å se på hvordan man skaper god beredskap og hvordan man harmoniserer de ulike beredskapsaktørenes ansvarsområde både lokalt, regionalt og nasjonalt.

TILFLUKTSROM

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at DSB står overfor store oppgaver. Særlig vil Konseptutredningen fra DSB om til-

fluktsromsituasjonen innebære store ressurskrevende oppgaver. Regjeringen fikk den meget alarmerende konseptutredningen allerede i første halvår 2016. Her heter det blant annet at:

«Tilfluktsrom har i praksis ikke vært håndtert som beskyttelsestiltak på lang tid. Nye tilfluktsrom har ikke blitt bygget, og de eksisterende har en uavklart status.»

Flertallet viser til at konseptutredningen ble sendt på høring med lang frist fram til sommeren 2017, og regjeringen sa at den deretter ville følge opp. Trass i at dette er etterlyst i Stortinget ved flere anledninger og foreslått av disse partiene i fjorårets budsjettbehandling, har regjeringen verken i budsjettet for 2018, 2019 eller i budsjettforslaget for 2020 sagt noe om hvordan den vil følge opp de meget omfattende manglene som utredningen påviser. Flertallet vil understreke at dette betyr at sivilbeskyttelsesloven brytes, og mener at dette er en situasjon Stortinget ikke kan akseptere.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2020 legge fram en plan om hvordan den vil følge opp Konseptutredningen om tilfluktsromsituasjonen fra 2016, og hvordan den vil sørge for å oppdatere tilfluktsrommene for sivilbefolkningen i tråd med det nye trusselbildet.»

Flertallet vil også vise til at det på 1990-tallet ble innført en ordning med frikjøpsmidler der aktører som ellers ville ha ansvar for å bygge tilfluktsrom, kan kjøpe seg fri ved å avsette midler til oppgradering av kommunenes offentlige tilfluktsrom. I juni 2018 opplyste DSB at det finnes i alt 130 mill. kroner til slik oppgradering som ikke er tatt i bruk. Flertallet vil be om at regjeringen gjennomgår ordningen med frikjøpsmidler og sørge for at midlene tas i bruk.

BRANNTRYGGLEIK

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettinnstillingen for 2019 hvor justiskomiteens flertall skrev følgende merknad:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har stilt spørsmål til regjeringen om når skolen vil starte opp og hva som kan forventes å være de årlige driftskonsekvensene av dette. På bakgrunn av at det allerede er satt av så vidt mange millioner kroner til dette formålet, er flertallet overrasket over at regjeringen ikke kan tidfeste nærmere når fagskolen vil være etablert og ikke kan opplyse Stortinget om hva de forventede årlige kostnadene vil beløpe seg til.»

Flertallet merker seg at i omtale av ny samfunnsikkerhetsmelding er det ingen konkrete lovnader om hvilke temaer som er relevante for omtale av brann og

redning. Flertallet mener dette ikke er godt nok og hadde forventet langt mer, særlig etter at høyreregjeringen fant en post for en egen samfunnsikkerhetsminister. Flertallet forventer at utfordringene brann- og redningstjenesten står overfor gjenspeiles i samfunnsikkerhetsmeldingen som legges frem våren 2020.

Flertallet vil vise til at brann- og redningsetaten de siste årene har opplevd stor endring i forventinger til sitt samfunnsoppdrag. Oppgaveporteføljen for brann og redning er i endring. Brann og redning utfører i dag stadig oftere oppgaver både på vegne av politiet og ambulansetjenesten, og regningen for dette ender opp hos kommunene. Flertallet vil vise til at det nesten er 12 år siden forrige stortingsmelding om brann- og redningssikkerhet, St.meld. nr. 35 (2008–2009). Samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet har gjennomgått store endringer siden 2008.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet er glade for at regjeringa vil styrke brannutdanninga gjennom å etablere ein ny fagskule for brann- og redningspersonell i Tjeldsund. Ikkje minst er desse medlemene glade for at framdrifta med planleggingsarbeidet vart sikra gjennom ei løyving på 13,3 mill. kroner i samband med revidert nasjonalbudsjett 2019. Desse medlemene har forståing for at det kan ta noko tid å planlegge ei slik satsing både med omsyn til fysiske bygningar, infrastruktur og innhaldet i utdanninga. Desse medlemene vil peike på at mannskapa i brann- og redningsetaten har stått overfor mange krevjande oppgåver dei seinare åra. Omfattande hendingar både på land og sjø knytt til ekstremvær, flaum og ras, større brannar inkl. skogbrannar m.m. har sett mannskap over heile landet på prøve. Desse medlemene ser det som viktig at vi får ei framtidig fagutdanning som styrker både heiltids- og deltidsmannskap i møte med krevjande og samansette beredskapsutfordringar.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener høyreregjeringen skuffer politisk i arbeidet med ny fagskole for brann og redning. Disse medlemmer vil vise til budsjettproposisjonen hvor det står at «(...) nøyaktig framdriftsplan og oppstartstidspunkt for ny fagskule enno ikkje kan tidfestast.»

Disse medlemmer har etterlyst en fremdriftsplan over lengre tid, samt foreslått at regjeringen kommer med en ny melding til Stortinget om brann- og redningsetaten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at justiskomiteens flertall i flere budsjetttrunder har foreslått at regjeringen kommer til Stortinget med en egen stortingsmelding om brann og redningsetaten uten å få flertall for dette synet.

BEFOLKNINGSVARSLING

Komiteen ser det som viktig at det vert sett fokus på befolkningsvarsling og er glade for at det i statsbudsjettet for 2020 vert sett av 1,1 mill. kroner til vidare utgreiing av ei mogleg mobilbasert befolkningsvarsling.

Komiteen vil vise til at dagens befolkningsvarsling føregår ved sirener og meldingar på radio. I dag er det Sivilforsvaret sitt tyfonanlegg som vil varsle befolkninga ved eventuell fare. Desse varslingsanlegga vil nå om lag 50 pst. av befolkninga, dvs. dei som bur i byar og tettbygde strøk der sireneanlegg er plasserte ut. Komiteen finn det relevant og interessant at DSB vil greie ut og vurdere eit alternativt supplerande varslingssystem (til dagens tyfonvarsling), der større delar av befolkninga kan få varsel om uønskte, potensielt farlege hendingar på mobiltelefonen.

NØDNETT

Komiteen er samde i at Naudnett er ein grunnleggjande berebjelke i norsk beredskap. Komiteen vil framheve at Naudnett har ein dekningsgrad på 86 pst. av landarealet i Noreg og nær 100 pst. av befolkninga. Det er om lag 62 000 radioterminalar aktiviserte for bruk av naudetatane og samarbeidande beredskapsaktørar spreidd over heile landet. Samtidig er det norske Naudnett kopla saman med svenske Rakel og finske Virve slik at det er mogleg å kommunisere på tvers av landegrensene under bistand ved ulukker og hendingar. Komiteen meiner naudnettet som kommunikasjonsystem har styrkt samvirke og gjort Noreg tryggare. Komiteen er glad for at regjeringa løyver 40 mill. kroner til naudsynthe tryggleikstiltak i Naudnett. Med endra trugselbilete, utvikling av ny teknologi og cybertrugsar blir også Naudnett påverka. Naudetatane og andre beredskapsaktørar er avhengige av ei trygg og påliteleg sambandsteneste 24/7/365 – både i det daglege og ved krisehandtering. Komiteen vil framheve at løyvinga vil gjere Naudnett meir robust og styrke evna til å forebyggje, oppdage og handtere uønskte hendingar som kan råke systemet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for finansiering av Nødnett-terminaler og Nødnett-abonnement for den frivillige redningstjenesten i den varslede stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet i 2020.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil påpeke at det er viktig for beredskapen og samfunnssikkerheten at frivillige organisasjoner som Røde Kors og Norsk Folkehjelp har velfungerende og tilstrekkelig utstyr. Til og med 2015

fungerte dette slik at organisasjonene fikk tilbakeført utgiftene de hadde på Nødnett-terminaler over statsbudsjettet. Nå må dette dekkes av organisasjonene selv, og det har vist seg å skape store problemer i arbeidet for å opprettholde den frivillige innsatsen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at nødetatene og andre beredskapsaktører bruker Nødnett til trygg kommunikasjon. Det har imidlertid vist seg at Nødnett kan være sårbart. Flere steder i landet har folk opplevd at strøm, mobilnett og Nødnett har falt ut under storm. Det kan være flere årsaker til at Nødnett blir slått ut under slike hendelser, men ofte skyldes det strømbrydd og at mange av basestasjonene kun har få timers reservestromkapasitet. Disse medlemmer ønsker å styrke Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sitt arbeid med å øke reservestromkapasitet for flere av basestasjonene til Nødnett, og viser til at Senterpartiet har foreslått midler til å sikre dette i sitt alternative statsbudsjett.

Disse medlemmer viser til at abonnementsordningen for Nødnett er distriktsfiendtlig og slår spesielt uheldig ut for små kommuner. Disse medlemmer mener derfor at det må utvikles en rettferdig abonnementsordning som er like billig for alle kommuner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem alternativ til dagens abonnementsordning som sikrer at små og mellomstore kommuner ikke lenger kommer uforholdsmessig dårlig ut økonomisk. Statlig medfinansiering må vurderes.»

SIVILFORSVARET

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Sivilforsvaret står i beredskap til å beskytte befolkningen i krigssituasjoner og ved store hendelser. Sivilforsvaret har en viktig rolle som støttefunksjon til nødetatene i fredstid, for eksempel ved ulykker og naturkatastrofer. Disse medlemmer viser til at Sivilforsvaret har et sterkt behov for økte ressurser slik at det kan holdes flere øvelser for mannskapet. I tillegg er materiellterslepet stort, ikke minst som følge av den innsatsen mannskapet gjorde under skogbrannsesongen 2018. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener det er behov for et sterkt Sivilforsvar, og foreslår derfor en satsing på 30 mill. kroner til Sivilforsvaret i alternativt statsbudsjett for 2020.

Kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 452 Sentral krisehåndtering

Komiteen viser til at Justis- og beredskapsdepartementet er fast leiardepartement ved sivile nasjonale kriser med mindre noko anna blir bestemt. Krisestøtteininga (KSE) skal støtte departementet i denne rolla. KSE har ansvar for det sivile situasjonsenteret (som er døgnbemanna) som del av regjeringa sitt ansvar for samfunnstryggleik.

Komiteen merkar seg at forslaget til løyving på kap. 452 post 1 skal dekke løns- og driftsutgifter ved Krisestøtteininga (KSE) og eininga sine utgifter knytte til sentral krisehåndtering. Løyvinga skal òg dekke KSE sine utgifter som sekretariat for Kriserådet.

Komiteen registrerer at det er foreslått ei løyving på post 1 på 26,8 mill. kroner.

Kap. 453 Sivil klareringsmyndighet

Komiteen merker seg at bevilgningen på post 1 dekker kostnader til drift av den sivile klareringsmyndigheten (SKM), medregnet blant annet lønns- og andre personalkostnader i tillegg til kostnader til leie av lokaler i Moss og drift av IKT-løsninger.

Komiteen merker seg at SKM har hatt en gjennomsnittlig god saksbehandlingstid i 2018 og 2019. Myndigheten har imidlertid fått økt saksmengde som følge av ny sikkerhetslov. Departementet følger derfor utviklingen nøye.

Komiteen viser til at bakgrunnen for etableringen av SKM var Stortingets enstemmige vedtak om at det skulle etableres en ny klareringsmyndighetsstruktur med få, men kompetente klareringsmyndigheter, med én sentral klareringsmyndighet i sivil sektor og en tilsvarende i forsvarssektoren. Det stilles stadig større krav til kompetanse for å behandle klareringssaker på en tilfredsstillende måte. Færre klareringsmyndigheter skal bidra til å øke rettssikkerheten til den enkelte og gi bedre grunnlag for likebehandling av saker.

Komiteen registrerer at det foreslås en bevilgning på post 1 på 32,5 mill. kroner.

Kap. 454 Redningshelikoptertjenesten

Komiteen viser til at bevilgningen på kapitlet skal dekke kostnader til drift av den offentlige redningshelikoptertjenesten og prosjektet for kjøp av nye redningshelikoptre. Bevilgningen dekker også en tiltaksplan for dagens Sea King-redningshelikopterflåte som skal bidra til å opprettholde drift og god beredskap til de nye redningshelikoptrene er tatt i bruk. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 700,0 mill. kroner.

Komiteen viser videre til at regjeringen har inngått en kontrakt for kjøp av 16 nye redningshelikoptre. Forslaget til bevilgning på post 45 skal dekke investeringer knyttet til kjøp av nye redningshelikoptre, og det blir foreslått en bevilgning på 2 315,4 mill. kroner på denne posten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser for øvrig til Arbeiderpartiets og Senterpartiets merknader i Dokument 8:105 (2018–2019) fra Senterpartiet om styrket helikopterberedskap i Nord-Norge hvor Arbeiderpartiet og Senterpartiet konstaterer at ny helikopterbase bør ligge i Bardufoss.

Kap. 3454 Redningshelikoptertjenesten

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 455 Redningstjenesten

Komiteen vil understreke det viktige arbeidet som redningstjenesten i dag gjør for å sikre god beredskap over hele landet. Justis- og beredskapsdepartementet har koordineringsansvar for redningstjenesten som omfatter land-, sjø-, og luftredningstjeneste. De to Hovedredningssentralene (HRS) leder og koordinerer alle typer redningsaksjoner enten direkte eller ved å gi oppdrag til underliggende lokale redningssentraler. Redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører.

Komiteen viser til at det foreslås en bevilgning på 111,3 mill. kroner på post 1.

Komiteen viser også til at Justis- og beredskapsdepartementet har overtatt tilskuddet til Redningsselskapet fra Samferdselsdepartementet fra 2019. Tilskuddet skal bidra til å opprettholde Redningsselskapets innsats innenfor den aksjonsrettede redningstjenesten og det ulykkesforebyggende arbeidet, og skal dekke en del av Redningsselskapets utgifter til søk og redning. Det blir foreslått en bevilgning på 106,4 mill. kroner på post 73 til dette formålet.

POST 71 TILSKUDD TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER I REDNINGSTJENESTEN

Komiteen registrerer at det foreslås en økning på post 71 Tilskudd til Redningsselskapet med 2,7 mill. kroner. Komiteen understreker at det arbeidet Redningsselskapet gjør, er svært viktig for sikkerheten på sjøen.

Komiteen viser til at i Nasjonal transportplan (NTP) peker regjeringen på at hovedmålet for transportsikkerhet er å redusere transportulykker i tråd med nullvisjonen på omkomne som gjelder alle trafikanter. Dette gjelder også sjøfarende, med et voksende antall yrkesfartøy og fritidsbåter. Komiteen viser til drukningsstatistikken der det fremgår at 71 mennesker har mistet livet som følge av drukning hittil i år (pr. september 2019). Det er like mange som i trafikken.

Komiteen mener det er viktig at ferdende til sjøs blir prioritert med holdningsskapende arbeid og informasjonskampanjer på lik linje som de som bruker landeveier. Dette bør prioriteres i de videre budsjetter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av behovet for en styrking av rammevilkårene for frivillige organisasjoner i redningstjenesten.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan de økonomiske rammevilkårene kan bedres for de frivillige organisasjonene i redningstjenesten, herunder hvordan tilskuddene er innrettet, hvordan håndtere økte kostnader som følge av nye krav og reguleringer, samt hvordan sikre forutsigbarhet over flere år.»

Flertallet viser til at tildelingskriteriene for frivillige organisasjoner i redningstjenesten bør oppdateres slik at reelle beredskapsorganisasjoner som i dag ikke tilfredsstiller kriteriene, kan bli vurdert for tildeling. Flertallet viser til at Norske Kvinners Sanitetsforenings arbeid med omsorgsberedskap i dag ikke tilfredsstiller tildelingskriteriene selv om man reelt sett driver med frivillig beredskapsarbeid. Flertallet viser til at omsorgsberedskap handler om å være beredt til å yte omsorg i forbindelse med ulykker, kriser, katastrofer og ved pandemier. Viktige oppgaver er å stille med hus, mat og omsorg i en krisesituasjon og å bistå hjelpemannskap og helsepersonell ved større aksjoner eller hendelser. Flertallet viser videre til at Norske Kvinners Sanitetsforenings omsorgsberedskapsgrupper har bidratt i situasjoner med ekstremvær og mange branner, har 3 000 beredskapsfrivillige som kan bidra landet over, og har forpliktende samarbeidsavtaler med DSB, Helse direktoratet, Politidirektoratet og nærmere 130 kommuner. Flertallet viser til at i dag bevilges midlene i hovedsak til organisasjoner som er en del av FORF. Flertallet viser videre til at det er flere organisasjoner som ikke er medlemmer her, til tross for at de driver med aktivt beredskapsarbeid. Flertallet viser til at det gjøres unntak for organisasjoner som er «særs relevante innen redningstjenesten» og at disse må være aktive i redningsarbeidet. Flertallet påpeker at det legges til grunn en snever og gammeldags tolkning om hva som regnes som «aktiv», og at arbeidet med omsorgsberedskap ikke innlemmes i dette til tross for at det er en del av den totale beredskapen i stadig flere kommuner.

På dette grunnlag fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere tildelingskriteriene for tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten, slik at organisasjoner som driver med omsorgsberedskap, også oppfyller tildelingskriteriene.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener de frivillige aktørene er en stor ressurs og en viktig del av landets totalberedskap. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet foreslår en økt satsing til de frivillige organisasjonene i redningstjenesten og Redningssselskapet i alternativt statsbudsjett for 2020.

Kap. 457 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Komiteen viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) fra 3. mai 2019 administrativt er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Forsvarsdepartementet har fortsatt instruksjonsmyndighet overfor NSM i saker på sitt ansvarsområde.

Komiteen viser videre til at ny sikkerhetslov trådte i kraft 1. januar 2019. NSM har det sektorovergripende ansvaret for at det forebyggende sikkerhetsarbeidet blir utført i samsvar med den nye loven. Komiteen merker seg at implementering av den nye sikkerhetsloven vil være en prioritert oppgave for NSM i 2020.

Komiteen viser til at personsikkerhet er et viktig ansvarsområde for NSM. Departementet peker i proposisjonen på at prosessen med sikkerhetsklarering er preget av manuelle og papirbaserte løsninger. Det er derfor et stort behov for digitalisering for å bidra til kvalitet og effektivitet. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen med 20 mill. kroner til arbeidet med ny sikkerhetslov herunder å digitalisere prosesser knyttet til sikkerhetsklarering.

Komiteen viser til at det er foreslått å bevilge 370,3 mill. kroner på post 1. Bevilgningen skal dekke alle ordinære driftsutgifter og investeringer for NSM. Bemanningen utgjorde 271 årsverk ved utgangen av 2018.

Kap. 3476 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 460 Spesialenheten for politisaker

Komiteen viser til at Spesialenheten for politisaker har som sin oppgave å etterforske, avgjøre påtale spørsmål og iretteføre saker der ansatte i politiet eller påtalemyndigheten er anmeldt for å ha gjort noe straffbart i tjenesten. Det blir foreslått en bevilgning på 48,3 mill. kroner på post 1.

Komiteen påpeker at det er av stor betydning for innbyggernes tillit til politiet at Spesialenheten for politisaker er godt rustet til å etterforske saker hvor tjenestemenn i politiet eller påtalemyndigheten er anmeldt for straffbare hendelser begått i tjenesten.

Komiteen merker seg at en brukerundersøkelse fra 2018 viser at saksbehandlingstiden oppfattes som uakseptabel lang. Det er på denne bakgrunn positivt at det nå settes fokus på dette.

Kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m.

Komiteen merker seg at bevilgningen på dette kapitlet post 1 hovedsakelig dekker utgifter til juridisk bistand i straffesaker til personer som har rett til advokatbistand i medhold av straffeprosessloven kap. 9 og 9a. Dette er personer som har status som siktet eller tiltalt, fornærmet, fornærmedes pårørende eller etterlatte.

Komiteen merker seg at det foreslås bevilget 1 068,6 mill. kroner på post 1. De totale utgiftene på posten vil avhenge av mengde og omfang av straffesaker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Stortingets anmodningsvedtak 276 fra desember 2016, der regjeringen blir bedt om å evaluere salærforskriften når det gjelder godtgjørelse ved reisefravær i løpet av tre år. Flertallet vil peke på at det allerede nå vises til uheldige erfaringer på bakgrunn av den reduserte fraværs-godtgjørelsen ved reise. Flertallet viser til at det enkelte steder har vist seg å være vanskelig å få oppnevnt sakkyndige grunnet lange reiseveier.

Flertallet vil vise til Innst. 71 S (2018–2019), hvor komiteens flertall bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti foreslo:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ulike modeller for årlige drøftinger eller forhandlinger mellom staten og Advokatforeningen ved fastsettelse av den offentlige salærsatsen.»

Flertallet er skuffet over at forslaget ble stemt ned av regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti. Flertallet viser ellers til omtale av forslaget og flertallets merknader i Innst. 71 S (2018–2019).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at regjeringen nylig halverte reisefraværs-godtgjørelsen til advokater og sakkyndige. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener dette er et distriktsfiendtlig kutt som slår uforholdsmessig dårlig ut for dem som bor i distriktene og som er avhengige av å kjøre bil over lange strekninger. Disse medlemmer mener at folk skal ha god tilgang til rettshjelp uavhengig av hvor de bor i landet, og viser til at Senterpartiet har foreslått en økning av reisefraværs-godtgjørelsen i sitt alternative statsbudsjett.

Kap. 467 Norsk Lovtidend

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 468 Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Foss)

Komiteen mener at Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker er et viktig supplement for å styr-

ke rettssikkerheten i Norge og gi domfelte adgang til å prøve sin sak på nytt i retten i de tilfeller det er grunnlag for dette.

Komiteen viser til at bevilgningen skal dekke godtgjørelser til kommisjonens medlemmer, lønn til sekretariatets medarbeidere samt andre driftsutgifter knyttet til arbeidet disse utøver. Sekretariatet hadde 9,9 årsverk per 31. desember 2018. Det blir foreslått å øke bevilgningen på post 1 med 2,8 mill. kroner til digitalisering av kommisjonen.

Komiteen merker seg at det foreslås bevilget 20,2 mill. kroner på post 1 for 2020.

Kap. 469 Vergemålsordningen

Komiteen viser til at oppgaven til vergemålsforvaltningen er å ivareta interessene til mindreårige og voksne som ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser. Førstelinjen i vergemålsforvaltningen er Fylkesmannen, mens Statens sivilrettsforvaltning er klage- og tilsynsorgan. Forslaget til bevilgning på post 1 på 259,8 mill. kroner skal blant annet dekke deres driftsutgifter. Det blir foreslått å øke bevilgningen med 2,5 mill. kroner til automatisering av vergeregnskapskontroll.

Komiteen viser videre at forslaget til bevilgning på post 21 på 138,5 mill. kroner skal dekke godtgjøring og utgiftsdekning for verger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker viktigheten av at vergemålsordningen må være rettssikker og at fylkesmannsembetene får de rammer som er nødvendige for at ordningen blir fulgt opp overfor den enkelte.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til ordningen med vergemål. Ordningen administreres av Fylkesmannen og sikrer verger som fungerer som en juridisk representant for en person som selv ikke kan ivareta egne interesser. Vergeren treffer beslutninger og foretar disposisjoner, og ordningen omfatter økonomiske interesser, personlige interesser eller en kombinasjon av både personlige og økonomiske interesser. Dette medlem viser til at det er et svært stort behov for å styrke fylkesmennenes arbeid med vergemålsordningen. Den nye loven er ambisiøs og god. Vergemålsordningen skal være en viktig velferdsordning som ivaretar rettssikkerhet, selvbestemmelse, medbestemmelse og medvirkning – viktige menneskerettigheter. Vergemålet skal individuelt tilpasses den det gjelder. Den nye loven er også i harmoni med FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter av 30. mars 2007, som Norge ratifiserte den 1. juli 2013. Dette medlem viser til at regjeringen i budsjettet kun har prisjustert bevilgningen, men vil understreke at dette er utilstrekkelig. Arbeidspresset som ansatte utsettes for og har blitt utsatt for siden loven trådte i

kraft, er for stort, og da kan rettssikkerheten på flere måter komme i fare for personer under vergemål. Det medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en økning på 5 mill. kroner ut over regjeringens forslag på dette feltet, og mener regjeringen må melde tilbake om situasjonen og eventuelt foreslå tilleggsbevilgninger til dette i revidert nasjonalbudsjett for 2020.

Kap. 3469 Vergemålsordningen

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 470 Fri rettshjelp

Komiteen viser til at justispolitikken skal sikre lik rett til samfunnets institusjoner og rettsvesen og på den måten motvirke betydningen av individuelle økonomiske forskjeller i rettsprosesser. Forutsetningen for dette er tilstrekkelige støtteordninger som gjør folk i stand til å sette seg inn i sine rettigheter – eller få hjelp til å hevde sine rettigheter – uavhengig av den enkeltes ressurser.

Komiteen viser til at dagens samfunn blir stadig mer komplekst, og det kan være vanskelig å orientere seg om hvilke rettigheter man har både i private saker og saker mot det offentlige. Utfordringene er sannsynligvis størst hos de grupper som i minst grad kan tale sin egen sak.

Komiteen viser til at fri rettshjelp derfor er en viktig rettssikkerhetsgaranti. Rettshjelploven med forskrifter gir regler om offentlig stønad til rettshjelp. Etter loven kan stønaden bli gitt i form av fritt rettsråd, sakførsel eller fritak for rettsgebyr. For noen sakstyper har søkeren krav på rettshjelp uten hensyn til inntekt eller formue. Det offentlige dekker alle kostnadene i disse sakene. For andre typer utvalgte saker er det bare søkere med inntekt og formue opp til et visst nivå som kan få støtte til rettshjelp.

Komiteen merker seg at regjeringen i oktober 2018 satte ned et offentlig utvalg som skal gjennomgå rettshjelpsordningen. Utvalget skal innen 1. mai 2020 levere en utredning til departementet. Komiteen ser frem til å se resultatet av dette arbeidet.

Komiteen viser til at det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 619,3 mill. kroner. På post 72 Tilskudd til spesielle rettshjelpiltak blir det foreslått bevilget 58 mill. kroner. Hele posten blir fordelt av Statens sivilrettsforvaltning etter søknad fra organisasjonene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at en fri rettshjelpsordning er viktig for at de som ikke har ressurser, kan få prøvd sine saker og hevdet sine rettigheter i rettssystemet. Flertallet understreker at rettssikkerhe-

ten i Norge er under press, noe som spesielt har kommet til syne i trygdeskandalen høsten 2019. Flertallet viser til at flere eksperter på området, slik som professor Jan Fritjof Bernt, hevder at rettssikkerhet er det skjevst fordelte gode i Norge. Dessverre er det slik at rettssikkerheten til en borger bestemmes av hvor stor lommeboka er. Flertallet viser til at fri rettshjelpsordningen er et av de få tiltakene som finnes for å bøte på dette problemet. Flertallet viser videre til at inntektsgrensene for ordningen ikke er prisjustert siden 2009, og at dagens grense på 246 000 kroner gjør at nesten ingen oppfyller kriteriene. En enslig person som lever på minstesatsen for uføretrygd, mottar i dag 247 000 kroner, og vil da ikke tilfredsstille kriteriene for fri rettshjelp.

Flertallet mener tilgang på advokat, rettslige råd og konfliktløsning i og utenfor domstolene skal være for alle, ikke kun for folk med god råd eller for næringslivet. I en tid hvor stadig flere velferdsgoder blir gjenstand for rettsliggjøring, vil ulik tilgang på kvalifiserte juridiske råd og domstolsbehandling bidra til økte forskjeller i samfunnet. De som ikke har råd til advokat eller annen juridisk bistand, stiller svakere enn de som har råd. Flertallet mener loven i realiteten ikke er lik for alle. Det er liten hjelp i å ha rett hvis kostnadene med en nødvendig domstolsbehandling hindrer at man får rett. Viktige velferdsgoder knyttet til familien, barna, hjemmet eller arbeidet kan gå tapt.

Flertallet vil vise til at de fleste kan komme i en konflikt i løpet av livet som gjør at man har behov for domstolsbehandling eller rettslig bistand. Det kan for eksempel være i saker som gjelder erstatning etter pasientskade, huskjøp der huset viste seg å være i dårligere stand enn man trodde, eller foreldre som ikke klarer å bli enige om omsorgen for ungene sine. Der situasjonen låser seg helt fast, må konfliktløsning ved domstolen være praktisk mulig, selv om flertallet mener at man i større grad bør sikre bedre konflikthåndteringsmekanismer utenfor domstolene. Flertallet mener at selv om samfunnet skal tilstrebe andre konfliktløsningsmekanismer, må også vanlige folk i ytterste konsekvens ha mulighet til å prøve saken sin for domstolene.

Flertallet mener risikoen for å bli tilkjent betydelige saksomkostninger i en sivil sak er en utfordring for rettssikkerheten til vanlige folk. Det er behov for å iverksette tiltak for å redusere saksomkostningene ved konfliktløsning i domstolene. Dette handler ikke bare om fri rettshjelp og sakførsel til den med svært lav inntekt. Det handler om vanlige folk, vanlige tvister og vanlige saker.

Flertallet har også tidligere foreslått at det bør utvikles flere tiltak som mer effektivt løser saker tidligere, og som gjør eventuell domstolsbehandling enklere og rimeligere for partene. I tillegg er det behov for å redusere ubalansen mellom parter i saker hvor bare den ene oppnår å få dekket sine kostnader til advokat og

hvor den andre ikke får dette. Et rettshjelpssystem med betydelig høyere inntektsgrenser og graderte egenandeler vil i stor grad kunne forhindre slik urettferdighet.

Flertallet vil på bakgrunn av ovennevnte vise til Arbeiderpartiets forslag i Dokument 8:152 (2017–2018) om å styrke folks rettsikkerhet slik at de som har rett, kan få rett. Flertallet mener at det er behov for en ny rettshjelpsmodell. Flertallet viser til at forslaget i Dokument 8:152 (2017–2018) handlet om å sikre flere bedre rettshjelp ved blant annet utvidet anvendelsesområde, graderte egenandeler og heving av inntektsgrensen. Forslaget fikk dessverre ikke flertall.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at nivået på inntektsgrensene er svært uheldig, og at denne grensen trenger å økes år for år fremover. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å øke inntektsgrensen med 10 000 kroner, som et første ledd i en opptrappingsplan som skal resultere i prisjustering av inntektsgrensen.

Dette medlem viser til at rettshjelpsutvalget arbeider med en utredning om rettshjelpsordningen, og at utvalget skal levere rapport i 2020. Dette medlem mener at trygdeskandalen høsten 2020 – den såkalte Nav-skandalen – er en av vår tids største rettsikkerhets-skandaler og danner et grunnlag som bør inngå som en del av utvalgets analyser og utgreiing. Utvalget bør se på om det var mangler ved rettshjelpsordningen som bidro til Nav-skandalen, og komme med konkrete tiltak for å sikre at rettshjelpsordningen treffer denne gruppa. Dette medlem mener at utvalgets mandat bør presiseres for å sikre at dette blir gjort.

På bakgrunn av dette vil dette medlem fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide mandatet til rettshjelpsutvalget, i lys av Nav-skandalen, med mål om å styrke rettshjelpsordningen, samt sikre at den manglende rettssikkerheten og feilaktige lovanvendelsen i trygdesystemet som har blitt avdekket av Nav-skandalen, blir fulgt opp med forslag til rettshjelptiltak som kan bidra til at dette ikke skjer igjen.»

Videre viser dette medlem til at hvis ordningen skal fungere, er det nødvendig at det er advokater som vil påta seg jobben innenfor de salærrammene som blir satt. Regjeringen har i flere omganger svekket ordningen og gjort den mindre attraktiv for gode advokater. Spesielt gjelder dette halveringen av reisegodtgjørelsen, som kan gjøre at mange advokater i distriktene ikke ønsker å ta på seg oppdrag utenfor byen eller stedet de har sin virksomhet. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke salærsatsen til advokatene med 40 kr/t til 1 080 kr/t, noe som er 20 kr/t mer enn regjeringen fore-

slår og som vil bety 30 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Dette medlem viser også til at i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett foreslås det 10 mill. kroner ut over regjeringens forslag til å øke reisegodtgjørelsen til advokater og sakkyndige.

POST 72 TILSKUDD TIL SPESIELLE RETTSHJELPTILTAK

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen foreslår å avslutte ordningen med å øremerke midler til frivillige rettshjelptiltak, og heller overføre ansvaret for å bevilge midlene til byråkrater. Ordningen er avgjørende for rettsikkerheten. Flertallet mener at rettshjelp er en politisk og normativ vurdering, og at det derfor ikke bør være opp til byråkrater å bestemme hvilke grupper i befolkningen som til enhver tid har behov for rettshjelp. Flertallet viser også til at den foreslåtte endringen vil innebære uforutsigbare økonomiske forhold for tilskuddsmottakere, som vil måtte søke årlig på denne potten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer likevel at det finnes organisasjoner som i dag ikke får tilskudd, slik som FFOs rettighetscenter. Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor vi foreslår en økning av potten på 5 mill. kroner, som inkluderer en øremerking av midler til rettighetscenteret til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon.

Kap. 3470 Fri rettshjelp

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 471 Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning

Komiteen viser til at utgiftene på post 71 dekker statens utbetalinger etter de alminnelige erstatningsregler og erstatning i anledning av straffeforfølgning, og at bevilgningen på posten er regelstyrt og basert på overslag. Komiteen viser til at det foreslås en bevilgning på posten på 113,1 mill. kroner for 2020.

Komiteen viser videre til at bevilgningen på kap. 471 post 72 belastes ved dekning av erstatning i anledning straffeforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31 og ved dekning av motpartens sakskostnader i anledning straffeprosessloven § 438. Bevilgningen på posten er regelstyrt, og bevilgningsforslaget er et overslag. Det foreslås en bevilgning på posten på 63,4 mill. kroner for 2020.

Komiteen viser til at post 73 dekker utbetalinger av rettfærdsvederlag, som er Stortingets egen ordning.

Det foreslås en bevilgning på posten på 26,5 mill. kroner for 2020.

Kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning

Komiteen viser til at Statens sivilrettsforvaltning (SRF) etter delegasjon fattar vedtak på flere sivilrettslege felt, mellom anna erstatning etter straffeforfølgning etter straffeprosesslova kapittel 31, klagesaker etter lov om fri rettshjelp, klager over fylkesmennenes vedtak i tomtefestesaker og oppgåva med stadfesting av testament. SRF etatsstyrer fylkesmennene på områda verjemål og rettshjelp, og har i tillegg som oppgåve å etatsstyre Kontoret for valdsoffererstatning (KFV).

Komiteen viser til at det blir foreslått ei løyving på 77 mill. kroner på post 1. Løyvinga inkluderer godtgjersler og andre utgifter til utvalet for rettferdsvederlag og Erstatningsnemnda for valdsoffer. Løyvinga dekker òg dei ordinære driftsutgiftene til KFV.

Komiteen viser til at det blir foreslått å auke løyvinga med 3,2 mill. kroner for å styrke valdsoffererstatningsordninga. Tiltaket skal bidra til å snu den negative utviklinga i restansebeholdning og sakbehandlingstid ved KFV.

Komiteen viser også til at det på post 70 blir foreslått ei løyving på 359,6 mill. kroner til erstatning i saker etter valdsoffererstatningslova. Løyvinga er regelstyrt, og forslaget er eit overslag.

VALDSOFFERERSTATNING

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet er uroa over auka sakshandsamingstid hos Kontoret for valdsoffererstatning og er difor glade for at regjeringa føreslår ein auke i løyvinga på 3,2 mill. kroner for å styrke valdsoffererstatningsordninga og at denne løyvinga skal bidra til å snu den negative utviklinga i restansebehandling og sakshandsamingstid ved KFV.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til partiets alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å bevilge 3 mill. kroner ut over regjeringens forslag til driften av Kontoret for valdsoffererstatning, slik at de får behandlet søknader.

Kap. 3473 Statens sivilrettsforvaltning

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 474 Konfliktråd

Komiteen meiner at konfliktråda utgjør ein viktig del av rettspleia som tilbyr mekling, tilrettelagde møte og stormøte mellom partar i konflikt som følgje av straffbare forhold eller sivile usemjer av rettsleg eller utanomrettsleg art. Komiteen meiner også at konfliktrådet sitt arbeid og ansvar for straffereaksjonane

ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er svært viktig. Komiteen viser til at sekretariatet for konfliktråda har ansvar for drift og utvikling av 22 konfliktråd.

Komiteen meiner konfliktråda si rolle i rettspleia er viktig i det å løyse konflikt mellom partar på eit lågt nivå. Komiteen registrerer at talet på saker som blir handsama i konfliktråda, har vore relativt stabilt dei seinare åra, men at det er ei dreining frå enkle til meir komplekse, alvorlege og meir arbeidskrevjande saker.

Komiteen viser til at det blir foreslått ei løyving på 139,5 mill. kroner på post 1.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet ser med uro på auken i ungdomskriminalitet og utfordringane med at unge blir rekrutterte til kriminelle miljø i enkelte delar av Oslo. Desse medlemene vil peike på at det i 2019 vart sett inn vesentlege ressursar for å nedkjempe desse miljøa både i barnevernet i Oslo og politiet. Konfliktråda fekk ei styrking på 16 mill. kroner som ei særskild satsing mot ungdomskriminalitet og kriminelle miljø. Desse medlemene er tilfredse med at den ekstra løyvinga til konfliktråda vert vidareført i 2020 og at innsatsen med raskare og tettare oppfølging av unge kriminelle held fram.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til den viktige oppgaven med å forebygge radikaliserings i kommunene. Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke bevilgningen til tilskuddsordning til kommuner for forebygging av radikaliserings med 5 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Kap. 3474 Konfliktråd

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

Kap. 475 Bobehandling

Komiteen viser til at bevilgningen på kapitlet skal dekke statens ansvar for utgifter til konkursbehandling i tilfeller der boet eller den som ber om konkurs, ikke dekker utgiftene. Dette er regelstyrte utgifter etter konkursloven § 73. Det blir foreslått en bevilgning på post 1 på 149 mill. kroner.

2.3 Likestilling

Komiteen viser til kapittel 5 i proposisjonen om likestilling.

2.4 Om anmodningsvedtak

Komiteen viser til omtalen av anmodningsvedtak i proposisjonens kapittel 1 punkt 1.8. Komiteen har i denne innstillingen merknader til noen av anmod-

ningsvedtakene under Justis- og beredskapsdepartementet som er tildelt komiteen under rammeområde 5.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det flere steder i budsjettproposisjonen, Prop. 1 S (2019–2020), er referert til Stortingets anmodningsvedtak. Flertallet vil understreke at komiteens merknader til disse ikke er å anse som Stortingets formelle kontroll av regjeringens oppfølging av vedtakene og således ikke kan erstatte kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av den årlige stortingsmeldingen om anmodnings- og utredningsvedtak. Flertallet har likevel merknader til noen av vedtakene

Vedtak nr. 515, 6. juni 2013

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Stortinget i juni 2013, altså for mer enn fem år siden, vedtok at Sivilombudsmannen skal kunne opptre som hjelpeintervient ved søksmål overfor forvaltningen. Flertallet vil påpeke at det er spesielt at regjeringen ikke har sendt forslag til endringer på høring, og at dette er noe som kan styrke enkeltpersoner i de tilfellene hvor de står opp mot staten. Flertallet mener det er svært kritikkverdig at regjeringen ennå ikke har fulgt opp dette, seks år etter vedtaket.

Vedtak nr. 462, 17. mars 2015

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er kritikkverdig at regjeringen ikke har fulgt opp vedtaket snart fem år etter at det ble vedtatt.

Vedtak nr. 645, 10. juni 2015

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er kritikkverdig at regjeringen ikke har fulgt opp vedtaket snart mer enn fire år etter at det ble vedtatt.

Vedtak nr. 130 av 7. desember 2015

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at oppfølgingen av dette forslaget har tatt svært lang tid, og at det bør prioriteres å få et slikt forslag ut på høring. Sosial dumping er ødeleggende for samfunnet, og det bør være høyt prioritert å motvirke det og gjøre det vanskelig å gjennomføre.

Vedtak nr. 523, 23. mars 2017, Korrupsjonsføresegnene i straffelova

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at dokumentene som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 191 L (2016–2017) fra justiskomiteen om utvidet ansvar for selskapers ansvar for korrupsjonshandlinger. Regjeringen vil sende saken på høring i 2020. Flertallet mener dette er for sent.

Vedtak nr. 579, 5. april 2018, styrking av lensmannskontor

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener regjeringen ikke følger opp dette vedtaket og at det stikk motsatte skjer ute i landets kommuner. Flertallet vil vise til at politibudsjettet i 2018, 2019 og 2020 er underbudsjettet og at konsekvensen er sprengt kapasitet i politidistriktene. Flertallet vil også vise til at flere politidistrikt nå varsler nedbemanning som en følge av regjeringens manglende satsing på politidistriktene. Flertallet mener dette anmodningsvedtaket ikke er fulgt opp av regjeringen.

Vedtak nr. 589, 23. april 2018

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det går altfor sent med oppfølgingen av dette vedtaket. Flertallet vil vise til at det ble uttalt fra representanter fra regjeringspartiene under debatten av saken i april 2018, at dette arbeidet skulle gå raskt.

Vedtak nr. 94, 4. desember 2018

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er statens ansvar å sikre at domstolene har tilstrekkelige ressurser til å avvikle saker innen rimelig tid. Flertallet viser til at Domstoladministrasjonen i flere år har informert om den vanskelige økonomiske situasjonen i domstolene. Dels har ABE-kuttene som er gjennomført, ført til at stillinger som har blitt ledige, ikke har blitt bemannet opp (ansetelsesstopp), dels har nødvendig modernisering av domstolene i form av økt bruk av ny teknologi ikke blitt gjennomført. En alvorlig konsekvens av slik sparepolitikk overfor domstolene er lang saksbehandlingstid i både straffesaker og sivile saker. Folks rettssikkerhet blir dermed ikke ivaretatt, noe som etter flertallets mening er svært alvorlig. Flertallet anser på denne bakgrunn at vedtaket ikke er fulgt opp.

Vedtak nr. 532, 8. mars 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti visertilat departementet 26. juni 2018 sendte et forslag til endringer på høring, og mener departementet har hatt tilstrekkelig med tid til å behandle lovforslaget.

Vedtak nr. 698, 7. mai 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener vedtaket om å utvide straffelovens bestemmelser til også å omfatte diskriminering som utøves på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet, haster og burde vært oversendt Stortinget all den tid forslaget ble sendt på høring allerede 4. juli 2018.

Vedtak nr. 699, 7. mai 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener vedtaket om å sikre at forsøk på å kjøpe seksuelle tjenester er straffbart, burde vært fremmet for Stortinget all den tid det ble fattet allerede i mai 2018.

Vedtak nr. 710, 22. mai 2018

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at vedtaket om å nedsette en totalberedskapskommisjon handlet om å se beredskap i et bredt perspektiv og dermed noe mer enn en totalforsvarskommisjon. Flertallet mener at arbeidet med en totalberedskapskommisjon burde vært igangsatt.

Vedtak nr. 276, 16. desember 2016

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen ble bedt om å evaluere salærforskriften når det gjelder godtgjørelse ved reisefravær i løpet av tre år, i desember 2016. Flertallet vil understreke at erfaringene med redusert fraværsgodtgjørelse ved reise har vært tydelige en stund allerede. Flertallet viser til at det enkelte steder har vist seg å være vanskelig å få oppnevnt sakkyndige grunnet lange reiseveier.

3. Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 5

Tabellen viser budsjettenigheten mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, og de alternative budsjettene til Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
Utgifter rammeområde 5 (i tusen kroner)							
45		Norges institusjon for menneskerettigheter					
	1	Driftsutgifter	25 700	25 700 (0)	25 700 (0)	25 700 (0)	25 700 (0)
61		Høyesterett					
	1	Driftsutgifter	116 138	116 138 (0)	116 138 (0)	116 138 (0)	116 138 (0)
400		Justis- og beredskapsdepartementet					
	1	Driftsutgifter	477 434	477 434 (0)	477 434 (0)	463 134 (-14 300)	477 434 (0)
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting	34 593	34 593 (0)	34 593 (0)	34 593 (0)	34 593 (0)
	50	Norges forskningsråd	56 193	56 193 (0)	56 193 (0)	56 193 (0)	56 193 (0)
	70	Overføringer til private	12 315	12 315 (0)	10 515 (-1 800)	12 315 (0)	10 480 (-1 835)
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	14 889	14 889 (0)	14 889 (0)	14 889 (0)	14 889 (0)
410		Domstolene					
	1	Driftsutgifter	2 596 717	2 618 217 (+21 500)	2 627 017 (+30 300)	2 640 717 (+44 000)	2 626 717 (+30 000)
	21	Spesielle driftsutgifter	84 135	84 135 (0)	84 135 (0)	84 135 (0)	84 135 (0)
	22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler	2 653	2 653 (0)	2 653 (0)	2 653 (0)	2 653 (0)
414		Forliksråd og andre domsutgifter					
	1	Driftsutgifter	231 486	231 486 (0)	231 486 (0)	231 486 (0)	231 486 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	21	Spesielle driftsutgifter.....	36 998	36 998 (0)	36 998 (0)	36 998 (0)	36 998 (0)
430		Kriminalomsorgen					
	1	Driftsutgifter	4 780 033	4 788 033 (+8 000)	4 830 033 (+50 000)	4 844 733 (+64 700)	4 850 033 (+70 000)
	21	Spesielle driftsutgifter.....	92 054	92 054 (0)	92 054 (0)	92 054 (0)	92 054 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold.....	195 036	195 036 (0)	195 036 (0)	195 036 (0)	195 036 (0)
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv.....	83 608	83 608 (0)	83 608 (0)	83 608 (0)	83 608 (0)
	70	Tilskudd.....	30 231	28 231 (-2 000)	35 231 (+5 000)	35 231 (+5 000)	30 231 (0)
432		Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter					
	1	Driftsutgifter	191 272	191 272 (0)	191 272 (0)	191 272 (0)	191 272 (0)
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten					
	1	Driftsutgifter	18 622 616	18 642 616 (+20 000)	19 096 616 (+474 000)	19 032 616 (+410 000)	18 693 596 (+70 980)
	21	Spesielle driftsutgifter.....	137 495	137 495 (0)	137 495 (0)	137 495 (0)	137 495 (0)
	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag.....	9 436	9 436 (0)	9 436 (0)	9 436 (0)	9 436 (0)
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål.....	26 819	26 819 (0)	26 819 (0)	26 819 (0)	26 819 (0)
	25	Retur av asylsøkere med avslag og andre utlendinger uten lovlig opphold	95 528	95 528 (0)	95 528 (0)	95 528 (0)	95 528 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold.....	950 030	950 030 (0)	950 030 (0)	950 030 (0)	950 030 (0)
	48	Tildeling fra EUs indre sikkerhetsfond (ISF)	92 100	92 100 (0)	92 100 (0)	92 100 (0)	92 100 (0)
	70	Tilskudd.....	66 446	65 946 (-500)	71 446 (+5 000)	68 446 (+2 000)	66 446 (0)
	71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	6 197	6 197 (0)	6 197 (0)	6 197 (0)	6 197 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond.....	236 635	236 635 (0)	236 635 (0)	236 635 (0)	236 635 (0)
442		Politihøgskolen					
	1	Driftsutgifter.....	633 984	633 984 (0)	644 484 (+10 500)	638 084 (+4 100)	638 984 (+5 000)
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)					
	1	Driftsutgifter.....	982 580	982 580 (0)	982 580 (0)	982 580 (0)	984 853 (+2 273)
445		Den høyere påtalemyndighet					
	1	Driftsutgifter.....	277 795	277 795 (0)	277 795 (0)	277 795 (0)	277 795 (0)
446		Den militære påtalemyndighet					
	1	Driftsutgifter.....	9 058	9 058 (0)	9 058 (0)	9 058 (0)	9 058 (0)
448		Grensekommissæren					
	1	Driftsutgifter.....	5 745	5 745 (0)	5 745 (0)	5 745 (0)	5 745 (0)
451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap					
	1	Driftsutgifter.....	908 219	908 219 (0)	908 219 (0)	938 219 (+30 000)	908 219 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter.....	7 606	7 606 (0)	7 606 (0)	7 606 (0)	7 606 (0)
	22	Spesielle driftsutgifter – Nødnett.....	477 543	477 543 (0)	477 543 (0)	477 543 (0)	477 543 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold.....	173 194	173 194 (0)	173 194 (0)	176 194 (+3 000)	173 194 (0)
	70	Overføringer til private.....	6 878	6 878 (0)	6 878 (0)	6 878 (0)	6 878 (0)
452		Sentral krisehåndtering					
	1	Driftsutgifter.....	26 849	26 849 (0)	26 849 (0)	26 849 (0)	26 849 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
453		Sivil klareringsmyndighet					
	1	Driftsutgifter	32 527	32 527 (0)	32 527 (0)	32 527 (0)	32 527 (0)
454		Redningshelikoptertjenesten					
	1	Driftsutgifter	700 023	700 023 (0)	700 023 (0)	700 023 (0)	700 023 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold.....	2 315 361	2 315 361 (0)	2 315 361 (0)	2 315 361 (0)	2 315 361 (0)
455		Redningstjenesten					
	1	Driftsutgifter	111 310	111 310 (0)	111 310 (0)	111 310 (0)	111 310 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter.....	28 959	28 959 (0)	28 959 (0)	28 959 (0)	28 959 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold.....	6 074	6 074 (0)	6 074 (0)	6 074 (0)	6 074 (0)
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	56 819	56 819 (0)	56 819 (0)	59 319 (+2 500)	56 819 (0)
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester.....	122 320	122 320 (0)	122 320 (0)	122 320 (0)	122 320 (0)
	73	Tilskudd til Redningsselskapet.....	106 393	106 393 (0)	106 393 (0)	108 893 (+2 500)	106 393 (0)
457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet					
	1	Driftsutgifter	370 306	370 306 (0)	370 306 (0)	366 606 (-3 700)	370 306 (0)
460		Spesialenheten for politisaker					
	1	Driftsutgifter	48 316	48 316 (0)	48 316 (0)	48 316 (0)	48 316 (0)
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.					
	1	Driftsutgifter	1 068 646	1 068 646 (0)	1 068 646 (0)	1 085 646 (+17 000)	1 068 646 (0)
467		Norsk Lovtidend					
	1	Driftsutgifter	4 404	4 404 (0)	4 404 (0)	4 404 (0)	4 404 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
468		Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker					
	1	Driftsutgifter	20 230	20 230 (0)	20 230 (0)	20 230 (0)	20 230 (0)
469		Vergemålsordningen					
	1	Driftsutgifter	259 847	259 847 (0)	259 847 (0)	259 847 (0)	264 847 (+5 000)
	21	Spesielle driftsutgifter.....	138 546	138 546 (0)	138 546 (0)	138 546 (0)	138 546 (0)
470		Fri rettshjelp					
	1	Driftsutgifter	619 338	619 338 (0)	619 338 (0)	625 338 (+6 000)	694 338 (+75 000)
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak.....	57 955	57 955 (0)	57 955 (0)	57 955 (0)	62 955 (+5 000)
471		Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning					
	71	Erstatningsansvar m.m.	113 141	113 141 (0)	113 141 (0)	113 141 (0)	113 141 (0)
	72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning.....	63 399	63 399 (0)	63 399 (0)	63 399 (0)	63 399 (0)
	73	Stortingets rettferdsvederlagsordning	26 536	26 536 (0)	26 536 (0)	26 536 (0)	26 536 (0)
473		Statens sivilrettsforvaltning					
	1	Driftsutgifter	77 021	77 021 (0)	77 021 (0)	77 021 (0)	77 021 (0)
	70	Erstatning til voldsofre.....	359 600	359 600 (0)	359 600 (0)	359 600 (0)	362 600 (+3 000)
474		Konfliktråd					
	1	Driftsutgifter	139 495	139 495 (0)	139 495 (0)	139 495 (0)	139 495 (0)
	60	Tilskudd til kommuner.....	13 202	13 202 (0)	13 202 (0)	13 202 (0)	18 202 (+5 000)
	70	Tilskudd.....	21 921	21 921 (0)	21 921 (0)	21 921 (0)	21 921 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
475		Bobehandling					
	1	Driftsutgifter.....	148 999	147 999 (-1 000)	148 999 (0)	148 999 (0)	148 999 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter.....	7 825	7 825 (0)	7 825 (0)	7 825 (0)	7 825 (0)
		Sum utgifter rammeområde 5	39 852 751	39 898 751 (+46 000)	40 425 751 (+573 000)	40 425 551 (+572 800)	40 122 169 (+269 418)

Inntekter rammeområde 5
(i tusen kroner)

3400		Justis- og beredskapsdepartementet					
	1	Diverse inntekter.....	5 631	5 631 (0)	5 631 (0)	5 631 (0)	5 631 (0)
	2	Refusjon av ODA-godkjente utgifter.....	1 000	1 000 (0)	1 000 (0)	1 000 (0)	1 000 (0)
3410		Domstolene					
	1	Rettsgebyr	260 596	260 596 (0)	260 596 (0)	260 596 (0)	260 596 (0)
	2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene.....	24 390	24 390 (0)	24 390 (0)	24 390 (0)	24 390 (0)
	3	Diverse refusjoner.....	1 910	1 910 (0)	1 910 (0)	1 910 (0)	1 910 (0)
	4	Vernesaker jordskiftedomstolene.....	2 452	2 452 (0)	2 452 (0)	2 452 (0)	2 452 (0)
3430		Kriminalomsorgen					
	2	Arbeidsdriftens inntekter.....	92 653	92 653 (0)	92 653 (0)	92 653 (0)	92 653 (0)
	3	Andre inntekter.....	25 665	25 665 (0)	25 665 (0)	25 665 (0)	25 665 (0)
	4	Tilskudd.....	2 454	2 454 (0)	2 454 (0)	2 454 (0)	2 454 (0)
3432		Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter					
	3	Andre inntekter.....	1 087	1 087 (0)	1 087 (0)	1 087 (0)	1 087 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten					
	1	Gebyr – pass og våpen.....	450 693	450 693 (0)	450 693 (0)	450 693 (0)	450 693 (0)
	2	Refusjoner mv.....	269 583	269 583 (0)	269 583 (0)	269 583 (0)	269 583 (0)
	3	Salgsinntekter.....	77 756	77 756 (0)	77 756 (0)	77 756 (0)	77 756 (0)
	4	Gebyr – vaktelskap.....	4 376	4 376 (0)	4 376 (0)	4 376 (0)	4 376 (0)
	6	Gebyr – utlendingssaker.....	296 273	296 273 (0)	296 273 (0)	296 273 (0)	266 273 (-30 000)
	7	Gebyr – sivile gjøremål.....	1 121 054	1 121 054 (0)	1 121 054 (0)	1 121 054 (0)	1 121 054 (0)
	8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond.....	30 998	30 998 (0)	30 998 (0)	30 998 (0)	30 998 (0)
3442		Politihøgskolen					
	2	Diverse inntekter.....	17 090	17 090 (0)	17 090 (0)	17 090 (0)	17 090 (0)
	3	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingscenter.....	19 003	19 003 (0)	19 003 (0)	19 003 (0)	19 003 (0)
3444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)					
	2	Refusjoner.....	17 640	17 640 (0)	17 640 (0)	17 640 (0)	17 640 (0)
3445		Den høyere påtalemyndighet					
	2	Refusjoner.....	3 096	3 096 (0)	3 096 (0)	3 096 (0)	3 096 (0)
3451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap					
	1	Gebyr.....	154 511	154 511 (0)	154 511 (0)	154 511 (0)	154 511 (0)
	2	Refusjoner driftsutgifter Nødnett.....	33 183	33 183 (0)	33 183 (0)	33 183 (0)	33 183 (0)
	3	Diverse inntekter.....	27 468	27 468 (0)	27 468 (0)	27 468 (0)	27 468 (0)
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold Nødnett	73 155	73 155 (0)	73 155 (0)	73 155 (0)	73 155 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	5	Abonnementsinntekter og refusjoner Nødnett	455 876	455 876	455 876	455 876	455 876
				(0)	(0)	(0)	(0)
	6	Refusjoner.....	6 808	6 808	6 808	6 808	6 808
				(0)	(0)	(0)	(0)
3454		Redningshelikoptertjenesten					
	1	Refusjoner.....	27 479	27 479	27 479	27 479	27 479
				(0)	(0)	(0)	(0)
3457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet					
	1	Inntekter	33 815	33 815	33 815	33 815	33 815
				(0)	(0)	(0)	(0)
3469		Vergemålsordningen					
	1	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	4 295	4 295	4 295	4 295	4 295
				(0)	(0)	(0)	(0)
3470		Fri rettshjelp					
	1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	4 192	4 192	4 192	4 192	4 192
				(0)	(0)	(0)	(0)
	2	Fri rettshjelp, ODA-godkjente utgifter	5 255	5 255	5 255	5 255	5 255
				(0)	(0)	(0)	(0)
3473		Statens sivilrettsforvaltning					
	1	Diverse inntekter.....	5	5	5	5	5
				(0)	(0)	(0)	(0)
3474		Konfliktråd					
	2	Refusjoner.....	723	723	723	723	723
				(0)	(0)	(0)	(0)
		Sum inntekter rammeområde 5	3 552 165	3 552 165	3 552 165	3 552 165	3 522 165
				(0)	(0)	(0)	(-30 000)
		Sum netto rammeområde 5	36 300 586	36 346 586	36 873 586	36 873 386	36 600 004
				(+46 000)	(+573 000)	(+572 800)	(+299 418)

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at dersom barn dømmes til straffegjennomføring i fengsel, skal dette foregå ved tilrettelagte ungdomsenheter i kriminalomsorgen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at dagens antall plasser for studenter ved Politihøgskolen opprettholdes.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen innenfor gjeldende budsjetttramme legge til rette for at det ikke benyttes dublering i kriminalomsorgen.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en økonomisk opptrappingsplan for kriminalomsorgen, som tar sikte på å tilføre kriminalomsorgen og friomsorgen de nødvendige ressursene for å kunne gjennomføre straff som virker blant innsatte i hele landet. Opptrappingsplanen skal utarbeides i et tett samarbeid med de ansattes organisasjoner, relevante fagmiljøer og aktuelle frivillige organisasjoner knyttet til kriminalomsorgen.

Opptrappingsplanen må inneholde konkrete og forpliktende tiltak på disse områdene:

- En konkret, helhetlig og framtidsrettet plan for videreutvikling av alle sider av kriminalomsorgen.
- Nye metoder i strafferettspleien.
- Analyse og vurdering av det fremtidige behovet for ulike former for straffegjennomføring, herunder såkalte åpne og lukkede plasser, friomsorgen og alternative soningsformer som elektronisk kontroll.
- Tiltak for å styrke innholdet i soningen slik at straffen skal virke, herunder en vurdering av velferdstjenester for innsatte, nærhets- og normalitetsprinsippet, samhandling med offer og pårørende, levekår for innsatte, utdanningstilbudet og programvirksomhet, slik at straffedømte etter endt soning kan vende tilbake til samfunnet som gode naboer.
- Et særlig fokus på kvinnelige straffedømte som soner i fengsel.
- Et særlig fokus på unge lovbrøyttere og ungdomsenhetene.
- Tiltak som reduserer bruk av isolasjon.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen vurdere ordningen med yrkesskadeerstatning for ansatte i kriminalomsorgen på lik linje med ansatte i politiet.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen raskt legge til rette for utbygging av Vik og Hustad fengsler, samt prosjektering av Soningscenter Sunnmøre og Ilseng fengsel.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen legge frem alternativ til dagens abonnementsordning som sikrer at små og mellomstore kommuner ikke lenger kommer uforholdsmessig dårlig ut økonomisk. Statlig medfinansiering må vurderes.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringa sikre Molde tinghus for-svarlege rettslokale.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av om politiutdanningen i Kongsvinger bør gjenopprettes.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sikre at hvert enkelt fengsel skal ha et tilbud om rusmestringsenhet.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen øremerke tilstrekkelige midler til politidistriktene etterforskning av vold i nære relasjoner og voldtekt.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen utvide mandatet til retts-hjelpsutvalget, i lys av Nav-skandalen, med mål om å styrke rettshjelpsordningen, samt sikre at den manglende rettssikkerheten og feilaktige lovanvendelsen i trykkesystemet som har blitt avdekket av Nav-skandalen, blir fulgt opp med forslag til retts-hjelpiltak som kan bidra til at dette ikke skjer igjen.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A fremmes av største fraksjon, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Komiteens tilråding B fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran, og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 5

(Justis)

I

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
45		Norges institusjon for menneskerettigheter		
	1	Driftsutgifter	25 700 000	
61		Høyesterett		
	1	Driftsutgifter	116 138 000	
400		Justis- og beredskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	477 434 000	
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting, <i>kan overføres</i>	34 593 000	
	50	Norges forskningsråd	56 193 000	
	70	Overføringer til private	12 315 000	
	71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	14 889 000	
410		Domstolene		
	1	Driftsutgifter	2 618 217 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	84 135 000	
	22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, kan overføres	2 653 000	
414		Forliksråd og andre domsutgifter		
	1	Driftsutgifter	231 486 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	36 998 000	
430		Kriminalomsorgen		
	1	Driftsutgifter	4 788 033 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430, post 1</i>	92 054 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	195 036 000	
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	83 608 000	
	70	Tilskudd	28 231 000	
432		Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter		
	1	Driftsutgifter	191 272 000	
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten		
	1	Driftsutgifter	18 642 616 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	137 495 000	
	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	9 436 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	26 819 000	
	25	Retur av asylsøkere med avslag og andre utlendinger uten lovlig opphold, <i>overslagsbevilgning</i>	95 528 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	950 030 000	
	48	Tildeling fra EUs indre sikkerhetsfond (ISF), <i>kan overføres</i>	92 100 000	
	70	Tilskudd	65 946 000	
	71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	6 197 000	
	73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	236 635 000	
442		Politihøgskolen		
	1	Driftsutgifter	633 984 000	
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	1	Driftsutgifter	982 580 000	
445		Den høyere påtalemyndighet		
	1	Driftsutgifter	277 795 000	
446		Den militære påtalemyndighet		
	1	Driftsutgifter	9 058 000	
448		Grensekommisæreren		
	1	Driftsutgifter	5 745 000	
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap		
	1	Driftsutgifter	908 219 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 606 000	
	22	Spesielle driftsutgifter – Nødnett	477 543 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	173 194 000	
	70	Overføringer til private	6 878 000	
452		Sentral krisehåndtering		
	1	Driftsutgifter	26 849 000	
453		Sivil klareringsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	32 527 000	
454		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	700 023 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 315 361 000	
455		Redningstjenesten		
	1	Driftsutgifter	111 310 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	28 959 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 074 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	56 819 000	
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	122 320 000	
	73	Tilskudd til Redningselskapet	106 393 000	
457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	370 306 000	
460		Spesialenheten for politisaker		
	1	Driftsutgifter	48 316 000	
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.		
	1	Driftsutgifter	1 068 646 000	
467		Norsk Lovtidend		
	1	Driftsutgifter	4 404 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
468		Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker		
	1	Driftsutgifter	20 230 000	
469		Vergemålsordningen		
	1	Driftsutgifter	259 847 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	138 546 000	
470		Fri rettshjelp		
	1	Driftsutgifter	619 338 000	
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	57 955 000	
471		Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning		
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	113 141 000	
	72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	63 399 000	
	73	Stortingets rettfærdsvederlagsordning	26 536 000	
473		Statens sivilrettsforvaltning		
	1	Driftsutgifter	77 021 000	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	359 600 000	
474		Konfliktråd		
	1	Driftsutgifter	139 495 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	13 202 000	
	70	Tilskudd	21 921 000	
475		Bobehandling		
	1	Driftsutgifter	147 999 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 825 000	
Totale utgifter				39 898 751 000

Inntekter

3400		Justis- og beredskapsdepartementet		
	1	Diverse inntekter	5 631 000	
	2	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 000 000	
3410		Domstolene		
	1	Rettsgebyr	260 596 000	
	2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	24 390 000	
	3	Diverse refusjoner	1 910 000	
	4	Vernesaker jordskiftedomstolene	2 452 000	
3430		Kriminalomsorgen		
	2	Arbeidsdriftens inntekter	92 653 000	
	3	Andre inntekter	25 665 000	
	4	Tilskudd	2 454 000	
3432		Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter		
	3	Andre inntekter	1 087 000	
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten		
	1	Gebyr – pass og våpen	450 693 000	
	2	Refusjoner mv.	269 583 000	
	3	Salgsinntekter	77 756 000	
	4	Gebyr – vaktelskap	4 376 000	
	6	Gebyr – utlendingssaker	296 273 000	
	7	Gebyr – sivile gjøremål	1 121 054 000	
	8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond	30 998 000	
3442		Politihøgskolen		
	2	Diverse inntekter	17 090 000	
	3	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter	19 003 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)		
	2	Refusjoner	17 640 000	
3445		Den høyere påtalemyndighet		
	2	Refusjoner	3 096 000	
3451		Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap		
	1	Gebyr	154 511 000	
	2	Refusjoner driftsutgifter Nødnett	33 183 000	
	3	Diverse inntekter	27 468 000	
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold Nødnett	73 155 000	
	5	Abonnementsinntekter og refusjoner Nødnett	455 876 000	
	6	Refusjoner	6 808 000	
3454		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Refusjoner	27 479 000	
3457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Inntekter	33 815 000	
3469		Vergemålsordningen		
	1	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	4 295 000	
3470		Fri rettshjelp		
	1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	4 192 000	
	2	Fri rettshjelp, ODA-godkjente utgifter	5 255 000	
3473		Statens sivilrettsforvaltning		
	1	Diverse inntekter	5 000	
3474		Konfliktråd		
	2	Refusjoner	723 000	
Totale inntekter				3 552 165 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 61, post 1	kap. 3061, post 3
kap. 400, post 1	kap. 3400, post 1
kap. 410, post 1	kap. 3410, postene 2 og 3
kap. 410, post 22	kap. 3410, post 4
kap. 430, post 1	kap. 3430, postene 3 og 4
kap. 430, post 21	kap. 3430, post 2
kap. 432, post 1	kap. 3432, post 3
kap. 440, post 1	kap. 3440, postene 2, 3 og 4
kap. 442, post 1	kap. 3442, postene 2 og 3
kap. 444, post 1	kap. 3444, post 2
kap. 451, post 1	kap. 3451, postene 3 og 6
kap. 451, post 22	kap. 3451, post 5
kap. 454, post 1	kap. 3454, post 1
kap. 455, post 1	kap. 3455, post 1
kap. 473, post 1	kap. 3473, post 1
kap. 474, post 1	kap. 3474, post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 1 Driftsutgifter med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg og fast eiendom. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 21 Spesielle driftsutgifter med inntil 50 mill. kroner dersom det oppstår en situasjon med ekstraordinært mange skogbranner, og det i den forbindelse er nødvendig med innsats for slokking og beredskap ut over det som må påregnes i et normalår, uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan bestille varer ut over den gitte bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten	
	1	Driftsutgifter	150 mill. kroner

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan gi tilsagn som pådrar staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre forsøk med velferdsobligasjoner innenfor en samlet ramme på inntil 10 mill. kroner inkludert tidligere gitte tilsagn under kap. 430 Kriminalomsorgen, post 70 Tilskudd.

VI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i byggeprosjekt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre byggingen av politiets nasjonale beredskapssenter som omtalt i Prop. 1 S (2017–2018) under kap. 440 Politi- og lensmannsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*, innenfor en kostnadsramme på 2 620 mill. kroner.

VII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 under kap. 430 Kriminalomsorgen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*, kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å anskaffe brukerutstyr til nytt fengsel i Agder. Samlede forpliktelser og utbetalinger kan ikke overskride kostnadsrammer omtalt i Prop. 129 S (2016–2017) på 125 mill. kroner for avdelingen i Froland og 75 mill. kroner for avdelingen i Mandal.

Andre fullmakter

VIII

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan bestemme at det under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling pådras forpliktelser ut over gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling,

post 21 Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

IX

Nettobudsjetteringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan:

1. trekke politiets direkte utgifter til oppbevaring, tilsyn og salg av beslag fra salgsinntekten, før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning, post 1 Driftsutgifter, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

X

Stortingets rettferdsvederlagsordning

Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag får i 2020 fullmakt til å tilstå rettferdsvederlag av statskassen med inntil 250 000 kroner for hver enkelt søknad, men slik at grensen er 500 000 kroner for HIV-ofre og 300 000 kroner for tidligere barn i barnehjem, offentlige fosterhjem og spesialskoler. Søknader der utvalget anbefaler å innvilge erstatning som er høyere enn nevnte beløp, fremmes for Stortinget til avgjørelse. Det samme gjelder søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig prinsipiell art.

XI

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

XII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Domstoladministrasjonen i 2020 kan postere sideutgifter som forskutteres i henhold til rettsgebyrloven, mot mellomværendet med statskassen.

Andre vedtak

XIII

Oppheving av anmodningsvedtak

Vedtakene nr. 875, 11. juni 2018 og nr. 1002, 15. juni 2018 oppheves.

B.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan potensialet som ligger i tvistelovens regler om mekling, bedre kan utnyttes, og hvilke tiltak som kan settes inn for å gjøre ordningen med utenrettslig mekling kjent og mer brukt.

II

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at den åpne soningsavdelingen Kleivgrend i Arendal fengsel opprettholdes, og sørge for at det etableres en forutsigbarhet for driften av fengselet.

III

Stortinget ber regjeringen om at det utarbeides en ny NOU for kriminalomsorgen. Utvalget skal foreslå en konkret og helhetlig plan for videreutvikling av alle sider av kriminalomsorgen, og vurdere det fremtidige behovet for ulike former for straffegjennomføring, herunder såkalte åpne og lukkede plasser, friomsorgen og alternative soningsformer som elektronisk kontroll. Kvinner som soner, skal vises særskilt oppmerksomhet i utvalgets arbeid. Utvalget skal også vurdere behovet for å styrke innholdet i soningen for at straffen skal virke, og tiltak som reduserer bruk av isolasjon. NOU-en skal utarbeides i et tett samarbeid med de ansattes organisasjoner og aktuelle frivillige organisasjoner knyttet til kriminalomsorgen.

IV

Stortinget ber regjeringen, i påvente av den endelige behandlingen av Sivilombudsmannens rapport (Dokument 4:3 (2018–2019)), umiddelbart innføre tiltak ved norske fengsler som forhindrer risikoen for ulovlig isolasjon. Tiltakene må gjøres tilgjengelige for Stortinget også ved behandling av Sivilombudsmannens rapport.

V

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvilke tiltak som kan iverksettes for å sikre likeverdige soningsforhold for kvinner. Forslaget må respektere nærhetsprinsippet og innebære løsninger knyttet til rehabilitering, undervisning og ivaretagelse av sosiale relasjoner.

VI

Stortinget ber regjeringen i større grad legge til rette for at tilskudd til frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen gis gjennom avtaler over flere år.

VII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig plan for å utvide tilbudet om overgangsboliger i kriminalomsorgen, og samtidig gå videre i prosessen med å videreutvikle arbeidet som allerede er lagt ned knyttet til Notodden-modellen.

VIII

Stortinget ber regjeringen sikre at mest mulig av de budsjettmidlene som Stortinget bevilger til politiet, blir tilført driftsrammene til politidistriktene, og at pengebruken i Politidirektoratet begrenses.

IX

Stortinget ber regjeringen øremerke midlene til Statens Barnehus innenfor Politidirektoratets rammer.

X

Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal gjennomføre en grundig analyse av politiets bemannings- og ressursbehov ut ifra oppgaveutviklingen i de senere år og politiets forventede framtidige oppgaver. Analysen bør munne ut i en anbefaling om bemanningsbehov for sivile stillinger og mål for politidekningen i Norge i tiårene framover.

XI

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2020 legge fram en plan om hvordan den vil følge opp Konzeptutredningen om tilfluktsromsituasjonen fra 2016, og hvordan den vil sørge for å oppdatere tilfluktsrommene for sivilbefolkningen i tråd med det nye trusselbildet.

XII

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for finansiering av Nødnett-terminaler og Nødnett-abonnement for den frivillige redningstjenesten i den varslede stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet i 2020.

XIII

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av behovet for en styrking av rammevilkårene for frivillige organisasjoner i redningstjenesten.

XIV

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan de økonomiske rammevilkårene kan bedres for de frivillige organisasjonene i redningstjenesten, herunder hvordan tilskuddene er innrettet, hvordan håndtere økte kostnader som følge av nye krav og reguleringer, samt hvordan sikre forutsigbarhet over flere år.

XV

Stortinget ber regjeringen oppdatere tildelingskriteriene for tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten, slik at organisasjoner som driver med omsorgsberedskap, også oppfyller tildelingskriteriene.

Oslo, i justiskomiteen, den 5. desember 2019

Lene Vågslid

leder og ordf. for kap. 400, 475 og 3400

Jan Bøhler

ordf. for kap. 448, 469 og 3469

Petter Eide

ordf. for kap. 430, 470, 3430 og 3470

Ingunn Foss

ordf. for kap. 442, 444, 460, 466, 468, 3442 og 3444

Peter Frølich

ordf. for kap. 440 og 3440

Himanshu Gulati

ordf. for kap. 61 og 453

Solveig Horne

ordf. for kap. 410, 414, 457, 3410 og 3457

Emilie Enger Mehl

ordf. for kap. 454, 455 og 3454

Jenny Klinge

ordf. for kap. 445, 446 og 3445

Frida Melvær

ordf. for kap. 451, 452, 473, 474, 3451, 3473 og 3474

Maria Aasen-Svensrud

ordf. for kap. 45, 432, 467, 471 og 3432

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og innvandringsministeren

Stortingets president
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref.

Vår ref.

Dato

31.10.2019

Prop. 1 S (2019-2020) - rettelser

Jeg viser til Prop. 1 S (2019-2020) for Justis- og beredskapsdepartementet, og vil gjøre oppmerksom på noen mindre feil i proposisjonen. Jeg presiserer at dette ikke har konsekvenser for forslag til bevilgningsvedtak.

På side 25, under overskriften «offeromsorg» fremgår det:

Regjeringa foreslår å auke løyvinga til Kontoret for valdsoffererstatning med 3,2 mill. kroner, for å bidra til å snu den negative utviklinga i restansebeholdning og saksbehandlingstid.

Det riktige er:

Det blir foreslått å auke løyvinga med 3,2 mill. kroner for styrke valdsoffererstatningsordninga. Tiltaket skal bidra til å snu den negative utviklinga i restansebeholdning og saksbehandlingstid ved KfV.

På side 78-79, under overskriften «*Straffesaker i tingrettane og lagmannsrettane*» fremgår: «*Av tingrettene var 27 domstolar utanfor målsetjinga om saksbehandlingstid på 3 md. Det er to færre enn i 2017.*»

Det riktige er:

«*Av tingrettane var 21 domstolar utanfor målsetjinga om saksbehandlingstid på 3 md. Det er seks færre enn i 2017.*»

På side 135, under overskriften «Post 01 Driftsutgifter» fremgår:

*«Løyvinga på posten dekker i hovudsak driftsutgifter for Den høgare påtalemakta.
Det blir foreslått å flytte:*

- 10 mill. kroner til kap. 445, post 01 frå kap. 440, post 01 for å styrke arbeidet med fagleiinga.*
- 1,25 mill. kroner frå kap. 445, post 01 til kap. 440, post 01 som følge av at det er flytta oppgåver frå politiet til Den høgare påtalemakta.»*

Det riktige er

«Løyvinga på posten dekker i hovudsak driftsutgifter for Den høgare påtalemakta.

Det blir foreslått å flytte:

- 10 mill. kroner til kap. 445, post 01 frå kap. 440, post 01 for å styrke arbeidet med fagleiinga.*
- 1,25 mill. kroner til kap. 445, post 01 frå kap. 440, post 01 som følge av at det er flytta oppgåver frå politiet til Den høgare påtalemakta.»*

På side 149, under overskriften «Post 01 Driftsutgifter» fremgår:

«Det blir foreslått å redusere løyvinga med 7,3 mill. kroner i samband med oppretting og avgrensing av fellesfunksjonen for å forvalte utstyret som er knytt til Nødnett, mot tilsvarende auka inntekter under kap. 3451, post 02.»

Det riktige er:

«Det blir foreslått å redusere løyvinga med 7,3 mill. kroner i samband med oppretting og avgrensing av fellesfunksjonen for å forvalte utstyret som er knytt til Nødnett.»

På side 150, under overskriften «Post 22 Spesielle driftsutgifter – Nødnett» fremgår:

«Abonnementsavgifta blir fakturert kundane i Nødnett, og inntektene blir førte på kap. 3456, post 01 Abonnementsinntekter.»

«Investerings- og anskaffingskostnaden blir ført på kap. 456, post 45 og refundert på kap. 3456, post 04.»

«Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 22, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 03, jf. forslag til vedtak.»

Det riktige er:

«Abonnementsavgifta blir fakturert kundane i Nødnett, og inntektene blir førte på kap. 3451, post 05 Abonnementsinntekter.»

«Investerings- og anskaffingskostnaden blir ført på kap. 451, post 45.

«Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 22, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 05, jf. forslag til vedtak.»

På side 150, under overskriften «*Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres*» utgår avsnittet:

«Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 45, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 04, jf. forslag til vedtak.»

På side 151, under overskriften «*Post 02 Refusjoner driftsutgifter nødnett*», utgår avsnittet:

«Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 01, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 02, jf. forslag til vedtak.»

På side 151, under overskriften «*Post 04 Refusjoner Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold*», utgår avsnittet:

«Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 45, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 04, jf. forslag til vedtak.»

På side 151, under overskriften «*Post 05 Abonnementsinntekter og refusjoner*» framgår:

«Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 22, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 03, jf. forslag til vedtak.»

Det riktige er:

Det blir foreslått at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 får fullmakt til å kunne overskride løyvinga på kap. 451, post 22, mot tilsvarende meirinntekter under kap. 3451, post 05, jf. forslag til vedtak.

På side 167, under overskriften «*Post 01 Driftsutgifter*» er omtalen nedenfor lagt til ved en inkure.

Det blir foreslått å redusere løyvinga med 15 mill. kroner med utgangspunkt i forventet utvikling som følge av reduksjon i talet på einslege, mindreårige asylsøkarar.

Teksten skal stå under overskriften «*Post 21 Spesielle driftsutgifter*» på samme side.

På side 203 fotnote 3 under overskriften «*Post 72 Internasjonalt migrasjonsarbeid, og assistert retur og reintegrering i hjemlandet, overslagsløyving*», fremgår:

Ordninga er regulert i RS G-02/2016 Retningslinjer for arbeidet med assistert retur med vedlegg. Departementet har forskrift om tilskudd til assistert retur og tvangsretur på offentlig høyring og tar sikte på å iverksette forskriften i løpet av 2019.

Det riktige er:

Ordninga er regulert i RS G-02/2016 *Retningslinjer for arbeidet med assistert retur* med vedlegg. Departementet har forskrift om tilskudd til assistert retur og tvangsretur på offentlig høyring og tar sikte på å iverksette forskriften i løpet av 2019 eller tidleg 2020. Det kan komme endringar i samband med blant anna forskriftsprosessen som ikkje går fram i omtalen av ordninga.

På side 204 i «tabell 2.18 Gjeldande tilskotssatsar» under overskriften «*Post 72 Internasjonalt migrasjonsarbeid, og assistert retur og reintegrering i hjemlandet, overslagsløyving*», fremgår:

NOK 10 000 per barn står oppført både under program 1 og program 8 i tabellen i Prop 1.S. Departementet vil presisere at det kun finnes et ekstratilskudd knyttet til barn, og det var feil at det sto oppført to steder. Vi har strøket beløpet under program 1 i oppdatert tabell.

Det riktige er:

	Tilskot/program	Kontant	Tenester
1	Gradert reintegreringstilskot før/etter utreisefrist uavhengig av alder	NOK 20 000/ 7 000	
2	Reintegreringstilskot til Afghanistan (før/etter utreisefrist)	USD 200 NOK 20 000/ 15 000	
3	Reintegreringstilskot til Somalia	NOK 10 000	NOK 30 000
4	Reintegreringstilskot til Marokko (før/etter utreisefrist)	NOK 20 000/ 7 000	EUR 2 000
5	Reintegreringstilskot til særleg sårbare personar		NOK 42 000
6	Reintegreringstilskot til personar som er særleg kostnadskrevjande for samfunnet	NOK 20 000/ 7 000	inntil NOK 200 000
7	Reintegreringstilskot til einslege mindreårige	NOK 10 000	NOK 42 000
8	Ekstra reintegreringstilskot til familiar ved søknad før utreisefrist	NOK 10 000 per barn	
9	Reintegreringstilskot for tvangsreturnerte til Afghanistan	NOK 13 000	
10	Reintegreringstilskot for tvangsreturnerte til Marokko	NOK 3 000	EUR 1 000
	Sårbare tvangsreturnerte Marokko	NOK 3 000	EUR 3 000

På side 40 i Prop. 1 S Svalbardbudsjettet, under overskriften "Kap. 0007 Tilfeldige utgifter" fremgår:

«I samband med revidert nasjonalbudsjett 2018 vart løyvinga på kap. 480 post 50 Tilskot auka med 53 mill. kroner. 26 mill. kroner av løyvinga blei plassert på svalbardbudsjettets kap. 0007 post 30 Skred- og bustadtiltak».

Det riktige er

«I samband med revidert nasjonalbudsjett 2018 vart løyvinga på kap. 480 post 50 Tilskot auka med 53 mill. kroner. I Prop. 28 S (2018-2019) (nysalderinga) blei 26 mill. kroner av løyvinga plassert på svalbardbudsjettets kap. 0007 post 30 Skred- og bustadtiltak».

Med hilsen

Jøran Kallmyr

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og innvandringsministeren

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
18/2675 - GIV

Dato
22.11.2019

Prop. 1 S (2019-2020) – rettelse

Jeg viser til Prop. 1 S (2019-2020) for Justis- og beredskapsdepartementet, og vil gjøre Stortinget oppmerksom på en feil i proposisjonen.

Under kap. 440, post 70 på side 127 i tabell 2.13 Øyremerkte tilskot fremgår det i tabellen at tilskuddsmottaker «Steg for steg» er foreslått tilskudd i 2020 på 2 mill. kroner.

Det riktige er tilskuddsmottaker «Steg for steg» foreslås tilskudd i 2020 på 4 mill. kroner.

Samlet bevilgning på kap. 440, post 70 er kr 66 446 000. Dette er korrekt gjengitt i tabellen på side 107-108 og i vedtakslistene på side 242.

Med hilsen

Jøran Kallmyr

